ഭഗവദജ്ജുകം

ബോധായനകവി

മഹേന്ദ്രവിക്രമ വർമ്മ

(ഇതിൽ ആരെന്ന് പണ്ഡിതലോകത്ത് തർക്കമുണ്ട്.)

പരിഭാഷ:

സുനിൽകുമർ ഏലംകുളം മുതുകുറുശ്ശി

മൂലം മലയാള ലിപിയിലും മൊഴി ട്രാൻസിലിറ്ററേഷൻ സ്കീമിലും ഉൾപ്പെടുത്തിയിട്ടുണ്ട്.

https://plus.google.com/u/0/+SunilElamkulamMuthukurussi
Email: mbsunilkumar@gmail.com; mbsunilkumar@yahoo.com
https://plus.google.com/u/0/+SunilMuthukurussiMana/about
http://bhagavadajjukam.blogspot.com

ഭഗവദജ്ജുകം - ആമുഖം

മഹേന്ദ്രവിക്രമ വർമ്മ രാജാവ് മാമണ്ടൂർ ശാസനത്തിൽ മത്തവിലാസപ്രഹസനത്തേയും ഭഗവദജ്ജുകം പ്രഹസനത്തേയും പരമാർശിച്ചു കാണുന്നുണ്ട്. എന്നാൽ മത്തവിലാസത്തിൽ രചയിതാവിന്റെ പേരായി മഹേന്ദ്രവിക്രമ വർമ്മനെ സൂചിപ്പിച്ചിട്ടുണ്ട്. ഭഗവദജ്ജുകത്തിൽ എവിടേയും രചയിതാവിന്റെ പേരില്ല. അതിനാൽ തന്നെ രചയിതാവാരെന്ന കാര്യത്തിൽ പണ്ഡിതലോകത്ത് തർക്കം ഉണ്ട്. ചിലർ മത്തവിലാസവും ഭഗവദജ്ജുകവും മഹേന്ദ്രവിക്രമ വർമ്മൻ എഴുതിയതാണെന്ന് പറയുന്നുണ്ടെങ്കിലും പരക്കെ വിശ്വസിക്കുന്നത് ബോധായനകവിയുടേതാണ് ഭഗവദജ്ജുകം (ഭഗവദജ്ജുകീയം എന്നും പറയും) എന്നാണ്. എന്നാൽ ബോധായനന്മാർ അനവധി ഉണ്ടായിരുന്നതിൽ ആരാണെന്ന് കൃത്യമായി അറിയില്ല.

മഠത്തിൽ നാരായണൻ നമ്പൂതിരി എന്ന പണ്ഡിതൻ ഭഗവദജ്ജുകത്തിനു ദിങ്മാത്രദർശിനി എന്ന പേരിൽ വ്യാഖ്യാനം രചിച്ചിട്ടുള്ളതായി ഉള്ളൂരിന്റെ കേരളസാഹിത്യചരിത്രത്തിൽ പറയുന്നുണ്ട്.
http://ml.sayahna.org/index.php/%E0%B4%B8%E0%B4%82%E0%B4%B8%E0%B5%8D%E0%B4%95%E0%B5%83%E0%B4%A4%E0%B4%B8%E0%B4%BE%E0%B4%B9%E0%B4%BF%E0%B4%A4%E0%B5%8D%E0%B4%AF%E0%B4%82_2.III

നാരായണീയമെഴുതിയ മേൽപ്പത്തൂർ നാരായണഭട്ടതിരിയുടെ പ്രഥമശിഷ്യനായിരുന്നു മഠത്തിൽ നാരായണൻ നമ്പൂതിരി എന്നും ഉള്ളൂർ സമർത്ഥിയ്ക്കുന്നു. ദിങ്മാത്രദർശിനിയിൽ

‘‘ബോധായനകവിരചിതേ വിഖ്യാതേ ഭഗവദജ്ജു കാഭിഹിതേ

അഭിനേയേതിഗഭീരേ വിശദാനധുനാ കരോമി ഗൂഢാർത്ഥാൻ”

എന്ന് പറയുന്നത് ബോധായനകവിയാണ് ഭഗവദജ്ജുകീയം(ഭഗവദജ്ജുകം എന്നും പറയാറുണ്ട്) കർത്താവ് എന്ന് തന്നെ ആണ്. അദ്ദേഹത്തിന്റെ അഭിപ്രായത്തിൽ ഈ കൃതി നിരവധി അന്തരാർത്ഥമുള്ള രൂപകസ്വഭാവം (അലിഗറി) ഉള്ളതാണെന്നാണ്. അദ്ദേഹം പറയുന്നു:

യോഗേന്ദ്രനും ശിഷ്യനം പരമാത്മാവും ജീവാത്മാവും, അജ്ജുക(വസന്തസേന) സുഷുമ്ന നാഡി അവളുടെ രണ്ട് തോഴിമാർ, ഇദ & പിംഗള നാഡികൾ, അവളുടെ അമ്മ അവിദ്യ, അവളുടെ കാമുകൻ രാമിലികൻ മോഹം, രണ്ട് വൈദ്യന്മാർ സങ്കൽപ്പവും വികൽപ്പവും യമഭടൻ സമയത്തിനേയും സൂചിപ്പിക്കുന്നു.

ഏകദേശം ഒന്നാം നൂറ്റാണ്ടിന്റെ തുടക്കത്തിൽ ആയിരിക്കാം ഇത് രചിയ്ക്കപ്പെട്ടത് എന്ന് വിശ്വസിക്കപ്പെടുന്നു. (മഹേന്ദ്രവിക്രമ വർമ്മയുടെ ജീവിത കാലം കൃസ്തുവർഷം 600-630 ആണെന്ന് ഓർക്കുക)

ബുദ്ധവിശ്വാസികളെ കളിയാക്കിക്കൊണ്ട് എഴുതിയ ഒരു പ്രഹസനമാണിതെന്ന് കരുതുന്നു. മുഖ്യകഥാപാത്രങ്ങൾ പരിവ്രാജകൻ (സംന്യാസി, ഇവിടെ ഭഗവാൻ) അദ്ദേഹത്തിന്റെ ശിഷ്യൻ ശാണ്ഡില്യൻ പിന്നെ ഒരു ഗണിക (അജ്ജുക) എന്നിവരാണ്. കൂടാതെ ഒരു വൈദ്യൻ, യമകിങ്കരൻ വസന്തസേനയുടെ തോഴിമാരായ പരഭൃതിക, മധുകരിക, വസന്തസേനയുടെ അമ്മ എന്നിവരും ഉണ്ട്.

പ്രഹസനം തുടങ്ങുന്നത് പരിവ്രാജകനും ശിഷ്യൻ ശാണ്ഡില്യനും തമ്മിൽ ഹിന്ദുധർമ്മത്തെ കുറിച്ചുള്ള ചർച്ചയിലൂടെ ആണ്. ശാണ്ഡില്യൻ ബുദ്ധവിശ്വാസം വെടിഞ്ഞ് ഹിന്ദുവിശ്വാസിയായി തീർന്ന ഒരാളാണ്. ശിഷ്യൻ ശാണ്ഡില്യനു പ്രധാനം മൂന്നുനേരവും ആഹാരം കിട്ടുക, ഉടുക്കുക, ഉറങ്ങുക എന്നത് മാത്രമാണ്. ബുദ്ധവിഹാരത്തിൽ ചെന്നപ്പോഴാണ് അവിടെ ഒരുനേരമേ ആഹാരമുള്ളൂ എന്ന് മനസ്സിലായത്. അതോടെ അവിടം വിട്ടു. ശേഷം പരിവ്രാജകന്റെ ഒപ്പം കൂടി. പരിവ്രാജകൻ പഠിപ്പിക്കുന്നതൊന്നും ശാണ്ഡില്യനു വിശ്വാസമില്ല. ധാരാളം തർക്കിക്കുന്നുമുണ്ട്. ഭക്ഷണമാണ് ശാണ്ഡില്യനു പ്രധാനം എന്ന് തുറന്നടിയ്ക്കുന്നുമുണ്ട്. പരിവ്രാജകനുമായി ഇങ്ങനെ ചർച്ച പുരോഗമിയ്ക്കുന്നതിനിടയിൽ അവർ വിശ്രമിയ്ക്കുന്ന ഉദ്യാനത്തിൽ അജ്ജുക(=ഗണിക)യായ വസന്തസേനയും തോഴിമാരും, വസന്തസേനയുടെ കാമുകനെ കാത്തിരിക്കുന്നുണ്ടായിരുന്നു. ആ സമയം തന്നെ യമന്റെ ആജ്ഞയാൽ ഒരു യമഭടൻ വസന്തസേനയുടെ ആത്മാവിനെ കൊണ്ട് പോകാനായും എത്തിയിരുന്നു. വസന്തസേന ഉദ്യാനത്തിലെ പൂ പറിയ്ക്കുന്നതിനിടയിൽ പാമ്പ് (യമകിങ്കരൻ) കടിച്ച് മരിയ്ക്കുന്നു.

പാമ്പ് കടിയേറ്റ് മരിച്ച അജ്ജുകയ്ക്ക് സമീപം വന്ന് ശിഷ്യനായ ശാണ്ഡില്യൻ കരയുന്നു. കരയരുത് എന്ന് വിലക്കുന്ന ഗുരു പരിവ്രാജകനെ ധാരാളം അധിക്ഷേപിക്കുന്നു. ഇതിനിടയിൽ പാമ്പുകടിയേറ്റവളെ എങ്ങിനെ ചികിത്സിക്കാമെന്ന് ശാണ്ഡില്യൻ പരിവ്രാജകനോട് ചോദിക്കുന്നു. പരിവ്രാജകൻ ശിഷ്യനെ വിശ്വസിപ്പിക്കാനും പഠിപ്പിക്കാനുമായി യോഗവിദ്യയുടെ സഹായത്താൽ സ്വന്തം ആത്മാവിനെ പാമ്പുകടിയേറ്റ ഗണികയുടെ ശരീരത്തിൽ പ്രവേശിപ്പിക്കുന്നു. ഇങ്ങനെ പരകായപ്രവേശം നടത്തിയ പരിവ്രാജകനും ഗണികയും അന്യോന്യം മാറിയ രീതിയിൽ സംസാരിക്കുന്നു. എന്നാൽ ശരീരങ്ങൾക്ക് മാറ്റവുമില്ല. അതുകണ്ട് എല്ലാവരും പരിഭ്രമിയ്ക്കുന്നു.

അൽപ്പം കഴിഞ്ഞ് ഗണികയുടെ ആത്മാവുമായി പോയ യമകിങ്കരൻ തിരിച്ചെത്തുന്നു. വസന്തസേനയുടെ ആത്മവ് കൊണ്ടുവരാൻ പറഞ്ഞു യമൻ; പക്ഷെ കിങ്കരൻ കൊണ്ടുവന്ന വസന്തസേനയല്ല യമൻ ഉദ്ദേശിച്ച വസന്തസേന. കിങ്കരനു ആളുമാറിപ്പോയി. യമകിങ്കരൻ തിരിച്ചെത്തിയപ്പോഴേക്കും പരകായപ്രവേശവും നടന്നു. അവിടേയും ആശയക്കുഴപ്പം. അവസാനം യമകിങ്കരൻ പരിവ്രാജകന്റെ ആത്മാവിരിക്കുന്ന ഗണികയുടെ ശരീരം ചെന്ന് ഗണികയുടെ അസ്സൽ ആത്മാവിനെ നിക്ഷേപിക്കാനുള്ള ശരീരം തിരിച്ച് തരാൻ അപേക്ഷിക്കുകയും പരിവ്രാജകന്റെ ആത്മാവ് തിരിച്ച് പരിവ്രാജകന്റെ ശരീരത്തിലേക്ക് തന്നെ പ്രവേശിക്കുകയും ആശയക്കുഴപ്പങ്ങൾ എല്ലാം തീരുകയും ചെയ്യുന്നതാണ് ഭഗവദജ്ജുകം അഥവാ ഭഗവദജ്ജുകീയം എന്ന പ്രഹസനത്തിന്റെ രത്തച്ചുരുക്കം.

ബോധായനന്റെ ഭഗവദജ്ജുകം എന്ന പ്രഹസനം പണ്ട് മുപ്പത്തിയഞ്ച് ദിവസം കൊണ്ടായിരുന്നുവത്രെ കൂടിയാട്ടത്തിൽ അഭിനയിച്ച് തീർത്തിരുന്നത്. കുലശേഖരനു ശേഷമുള്ള നൂറ്റാണ്ടിൽ പ്രഹസനം മൂന്നുദിവസം ആയി ചുരുക്കി. പക്ഷെ 1976ൽ പൈങ്കുളം രാമ ചാക്യാർ അത് വിദൂഷകന്റെ നിർവഹണം കുറച്ച് പിന്നേയും ചുരുക്കി ഇന്നു കാണുന്ന രീതിയിൽ മൂന്ന് നാലുമണിക്കൂറിനുള്ളിൽ ഒതുക്കി. “അകപ്പൊരുൾ” പറയുന്നത് ഉൾപ്പെടുത്തുമ്പോഴായിരിക്കും മുപ്പത്തിയഞ്ച് ദിവസമൊക്കെ കൂടിയാട്ടം നീളുക. ഇത്തരം അവതരണരീതി ഇന്ന് ആരും കണ്ടിരിക്കാൻ സാദ്ധ്യതയില്ല. അതിനാൽ ആണ് പൈങ്കുളം രാമചാക്യാർ ഭഗവദജ്ജുകത്തിനെ ചുരുക്കി മൂന്നുനാലുമണിക്കൂർ ഉള്ള തികച്ചും പ്രഹസനരീതിയിൽ തന്നെ കൂടിയാട്ടത്തിൽ അവതരിപ്പിച്ചത്. സംന്യാസിയും ശിഷ്യനുമായുള്ള ആദ്യഭാഗത്തിൽ ദീർഘമായ

ആശയസംവാദം(അകപ്പൊരുൾ) ഒക്കെ ഒഴിവാക്കിയാണ് ഇത് ചുരുക്കിയത്. ശിഷ്യനായ ശാണ്ഡില്യൻ ഉടനീളം ഈ കൂടിയാട്ടത്തിൽ നിറഞ്ഞ് നിൽക്കുന്നു. ധാരാളം മലയാളഭാഷാശ്ലോകങ്ങൾ ഉൾപ്പെടുത്തിയാണ് അദ്ദേഹത്തിന്റെ സംഭാഷണം. ഈ ശ്ലോകങ്ങൾ എല്ലാം അന്തരിച്ച ഗുരു പൈങ്കുളം രാമചാക്യാർ എഴുതിയതാണ് എന്ന് അദ്ദേഹത്തിന്റെ ശിഷ്യനും മരുമകനുമായ കലാമണ്ഡലം രാമ ചാക്യാർ പറയുന്നു. അജ്ജുകയും തോഴിയുമായി ഉദ്യാനവർണ്ണന നടത്തുന്ന രംഗവും ഇതിലുണ്ട്. അതുകഴിഞ്ഞ് അവർ അശോകമരത്തണലിൽ ഇരിക്കുമ്പോൾ സംന്യാസിയും ശിഷ്യനും തൊട്ടപ്പുറത്ത് അരങ്ങത്ത് വശത്ത് ഒരുഭാഗത്ത്, ഉദ്യാനത്തിൽ എന്നപോലെ വന്നിരിക്കുന്നു. യമപുരുഷൻ കറുത്ത താടിവേഷമായാണ് കൂടിയാട്ടത്തിൽ. സംന്യാസിയാകട്ടെ ആകെ കാവി വേഷവും. പാമ്പ് കടിയേറ്റ് മരിച്ച് പരകായപ്രവേശം നടത്തിയാൽ പിന്നെ സംന്യാസി പ്രാകൃതത്തിലും അജ്ജുക സംസ്കൃതത്തിലും സംസാരിയ്ക്കുന്നത് വഴി പരകായപ്രവേശം നടന്നു എന്ന് സദസ്സിനെ ബോധ്യപ്പെടുത്തുന്നു. മത്തവിലാസത്തിൽ എന്ന പോലെ ഇതിൽ നിർവഹണമായിട്ടൊന്നും ഇല്ല. പ്രഹസനസ്വഭാവം തികച്ചും നിലനിർത്തിക്കൊണ്ട് തന്നെയാണ് ഇത് കൂടിയാട്ടത്തിലും അവതരിപ്പിച്ച് കാണുന്നത്. ആദ്യത്തെ കൂടിയാട്ടസ്വഭാവമനുസരിച്ചുള്ള ചടങ്ങുകൾക്ക് ശേഷം നേരിട്ട് പ്രഹസനം തുടങ്ങുകയാണ്. വൈദ്യരും ഇതിൽ മലയാളംസംസാരിയ്ക്കുന്നുണ്ട്. അതിനാൽ രണ്ട് കഥാപാത്രങ്ങൾ ഒരേസമയം മലയാളത്തിൽ സംസാരിയ്ക്കുന്ന അപൂർവരംഗങ്ങൾ ഈ പ്രഹസനത്തിൽ ഉണ്ട്. കൂടാതെ അരങ്ങ് നിറഞ്ഞ് കഥാപാത്രങ്ങൾ ഉള്ളതിനാൽ ഇക്കാലത്ത് ഏറ്റവും അധികം അരങ്ങേറിയ ഒരു കൂടിയാട്ടം ആയി മാറി ഭഗവദജ്ജുകം എന്ന് കലാമണ്ഡലം രാമചാക്യാർ അനുസ്മരിയ്ക്കുന്നു. കൂടിയാട്ടത്തിൽ അഭിനേത്രികളുടെ എണ്ണം കുറയ്ക്കാനായി പരഭൃതികയായും മധുകരികയായും ഒരാൾ തന്നെയാണ് വേഷമിടുന്നത്. ഉദ്യാനവർണ്ണന സമയത്ത് ഒരു തോഴിമാത്രമേ വസന്തസേനയുടെ കൂടെ ഉണ്ടാകൂ.

കൂടിയാട്ടത്തിൽ പരിവ്രാജകൻ കാഷായവസ്ത്രധാരിയാണ്. സംസ്കൃതത്തിൽ മാത്രം സംഭാഷണം. എന്നാൽ വിദൂഷകനായ ശിഷ്യൻ ശാണ്ഡില്യൻ ഒരു സാദാബ്രാഹ്മണവേഷം. പക്ഷെ നരച്ച താടി മീശയും. വിദൂഷകൻ മലയാളത്തിൽ പറയും. പരിവ്രാജകൻ പറയുന്ന സംസ്കൃതഭാഷണം മലയാളത്തിലാക്കി പറയുകയും അതിനു വേണ്ട മറുപടി മലയാളത്തിൽ പറയുകയും ചെയ്യും.

https://www.facebook.com/groups/koodiyattam/permalink/1047753851914313/
ദേഹോരോഗധിർ... എന്ന് തുടങ്ങുന്ന ശ്ലോകം മുൻപ് അവതരിപ്പിച്ചിരുന്നു പൈങ്കുളം രാമച്ചാക്യാർ. പിന്നീട് വീണ്ടും ആ ശ്ലോകം അഭിനയിക്കാതെ വെട്ടിക്കുറച്ച് ശ്ലോകം ഇല്ലാതെ ഡയറക്റ്റ് ശാണ്ഡില്യൻ പ്രവേശിച്ച്, ശാണ്ഡില്യനുമായുള്ള സ്വാമിയാരുടെ തുടക്കത്തിലുള്ള സംഭാഷണങ്ങൾ ഒക്കെ വെട്ടിക്കുറച്ച് അവർ ഉദ്യാനത്തിൽ പ്രവേശിക്കുന്ന ഭാഗം മുതൽ തുടങ്ങുന്നു. പരിവ്രാജകനും ശാണ്ഡില്യനും ഉദ്യാനത്തിലേക്ക് പ്രവേശിച്ചാൽ, രംഗം മാറി അജ്ജുകയുടേയും തോഴിയുടേയും ഉദ്യാനവർണ്ണന തുടങ്ങും.

ശാണ്ഡില്ല്യന് പുറപ്പാടുണ്ട്.ഭോ ്രപഥമമേവാഹം എന്നതുമുതൽക്ക്.
http://www.thehindu.com/features/friday-review/theatre/article2455836.ece

2013ൽ ഇരിങ്ങാലക്കുട അമ്മന്നൂർ ഗുരുകുലത്തിലെ കലാകാരന്മാർ ചേർന്ന് ഈ കൂടിയാട്ടം മുൻപ് ചെയ്തുവെച്ചവയിൽ നിന്നും ചില പ്രധാനമാറ്റങ്ങൾ വരുത്തി പുനരവതരണം ചെയ്യുകയുണ്ടായി. ശാണ്ഡില്യന്റെ ഭാഷാശ്ളോകങ്ങൾ പൂർണ്ണമായും

പുതുതായി ശ്രീമതി ഭദ്ര രജനീഷ് എഴുതിയാണ് രംഗത്തവതരിപ്പിച്ചത്. അജ്ജുകയും പരഭൃതികയും ചേർന്ന ഉദ്യാനവർണ്ണനയിലെ നൃത്തം പുതിയ താളത്തിൽ അവതരിപ്പിച്ചു. നൃത്തം കുണ്ടനാച്ചി എന്ന താളത്തിനോട് സാമ്യതയുള്ള ഒരു താളം ത്രിപുടയിൽ നിറച്ചാണ് ചെയ്തത്. ഈ താളാവിന്യാസം ഒന്നുകൂടെ സംശോധനം ചെയ്യണമെന്ന് ചിലർ അഭിപ്രായപ്പെട്ടിരുന്നു. ഭാഷാശ്ളോകങ്ങൾ ഡോ. ഇ. എൻ നാരായണൻ, പൂന്തോട്ടം ചന്ദ്രമോഹൻ മാഷ് എന്നിർ സംശോധനം ചെയ്താണ് ചിട്ടപ്പെടുത്തിയത്. (ശ്രീരജനീഷ് ചാക്യാർ മുകളിലെ എഫ്.ബി പോസ്റ്റിൽ പറഞ്ഞതനുസരിച്ച്)

പ്രഹസനം അവസാനിപ്പിയ്ക്കുന്നത് കണ്ടാൽ പാണ്ഡിത്യത്തേയും അതുവഴി ഉണ്ടാകുന്ന നിസ്സംഗത നിറഞ്ഞ ലൗകീകകാര്യങ്ങളെ അവഗണിയ്ക്കുന്നതിനേയും കളിയാക്കുന്നതാണോ എന്ന് തോന്നും. എന്നാൽ പരകായപ്രവേശം നടത്താനുള്ള കഴിവ് കിട്ടിയത് ഇത്തരം പാണ്ഡിത്യം കൊണ്ട് തന്നെ ആണ്. അതുകൊണ്ട് എന്ത് ഗുണം? യമപുരുഷനു തെറ്റി എന്നതുകൊണ്ട് മാത്രം അജ്ജുകയ്ക്ക് ജീവൻ തിരിച്ച് കിട്ടിയതാണ്. അതിനാൽ തന്നെ ശാണ്ഡില്യൻ എന്ന ശിഷ്യൻ പണ്ഡിതനായ ഗുരുവിന്റെ കൂടെ ശിഷ്ടകാലം ജീവിച്ചുവോ ഇല്ലയോ എന്നത് പ്രേക്ഷകർ തീരുമാനിയ്ക്കേണ്ടതാണ്. ശാണ്ഡില്യൻ ഗുരുവിനെ കണക്കിനു പരിഹസിയ്ക്കുന്നുണ്ട് എന്നതോർക്കുക. ശാണ്ഡില്യനു വേണ്ടത് മൂന്ന് നേരം ആഹാരം എന്ന ഏറ്റവും ചുരുങ്ങിയ കാര്യമാണ്. അതിനദ്ദേഹം എന്ത് വിശ്വാസത്തിനോടൊപ്പവും ചേരും. എന്നാൽ ആത്യന്തികമായി മരണത്തെ പണ്ഡിതനായാലും പാമരനായാലും ആർക്കും ഒഴിവാക്കാൻ പറ്റുകയുമില്ല. അങ്ങനെ നോക്കുമ്പോൾ ഇത് ബുദ്ധമതത്തെ മാത്രമൊന്നും അല്ല പരിഹസിയ്ക്കുന്നത്. പലവിധ മുനകൾ ഉള്ള ഒരു പ്രഹസനം ആണിത്. കൂടിയാട്ടത്തിൽ ഇങ്ങനെ ഒരു പ്രഹസനം വന്നത് തന്നെ അത്ഭുതപ്പെടുത്തുന്നതാണ്. ഇതുമാത്രമാകില്ല പണ്ട് ഉണ്ടായിരിക്കുക. പക്ഷെ ലഭ്യമായത് ഒന്നുമാത്രം. അഥവാ മർമ്മമറിയുന്നവനു കൊതുകിനെ കൂടെ കൊല്ലാൻ പറ്റില്ല എന്ന് പറയുന്നത് വാസ്തവമാണോ?

ഞാൻ അവലംബിച്ച ഗ്രന്ഥങ്ങൾ:

Bodhayana’s Bhagavadajjukam
Edited By: Veturi Prabhakara Sastri
Manimanjari Publications, Hyderabad - 1986

Bhagavad-Ajjukam
Edited and Translated by Michael Lockwood and A. Vishnu Bhat
Fourth, revised edition of Bhagavadajjuka and Mattaviläsa-Prahasana:
Copyright © 2005 by Michael Lockwood

കൂടാതെ ഗുരു കലാമണ്ഡലം രാമച്ചാക്യാരുമായി വെള്ളി 11-03-2016ന് രാവിലെ ഞാൻ നടത്തിയ ടെലഫോൺ സംഭാഷണവും.

കഥാപാത്രങ്ങൾ

സൂത്രധാരൻ: നാടകസംവിധായകൻ

വിദൂഷകൻ: സഹായിയായ കോമാളി എന്ന് പറയാം.

സ്വാമിയാർ: പരിവ്രാജകൻ എന്ന് മൂലം പ്രഹസനത്തിൽ. സൂത്രധാരൻ ആണ് ഈ വേഷം അഭിയയിക്കുക. പരിവ്രാജകൻ എന്ന വാക്കിനു സംന്യാസി,സ്വാമി,സിദ്ധൻ,വിശുദ്ധൻ എന്നൊക്കെ ആണ് അർത്ഥം. നാടുചുറ്റി അലയുന്നവൻ ആണ്. പ്രഹസനത്തിന്റെ പേരിലെ ഭഗവൻ എന്നത് ഈ കഥാപാത്രത്തെ സൂചിപ്പിക്കുന്നു. ഭഗവദജ്ജുകം=സംന്യാസിയും ഗണികയും

ശാണ്ഡില്യൻ: വിദൂഷകനായിരിക്കും ഈ വേഷം ചെയ്യുക. പരിവ്രാജകന്റെ ശിഷ്യനാണ്.

അജ്ജുക: വസന്തസേന എന്ന് ശരിയായ പേർ. ഗണിക എന്നാണ് മൂലത്തിൽ വിശേഷിപ്പിക്കുന്നത്. പ്രഹസനത്തിന്റെ പേരിലെ അജ്ജുകം എന്നത് ഗണികയ്ക്കുള്ള പര്യായപദമാണ്. ഈ പദം വസന്തസേനയെ സൂചിപ്പിക്കുന്നു. ഭഗവദജ്ജുകം=സംന്യാസിയും ഗണികയും.

മധുകരിക: വസന്തസേനയുടെ തോഴി. മധുകരിക എന്ന വാക്കിനർത്ഥം തേനീച്ച, വണ്ട് എന്നൊക്കെ പറയാം.

പരഭ്രിതിക: വസന്തസേനയുടെ മറ്റൊരു തോഴി. പരഭ്രിതിക എന്ന വാക്കിനർത്ഥം കുയിൽ എന്നാണ്.

യമപുരുഷൻ: യമകിങ്കരൻ, മരണദേവതയായ യമധർമ്മന്റെ ആജ്ഞാനുവർത്തി, സേവകൻ

അമ്മ: വസന്തസേനയുടെ അമ്മ

രാമലികൻ: വസന്തസേനയുടെ കാമുകൻ

വൈദ്യൻ: ഒരു നാടൻ വൈദ്യൻ. അൽപ്പവിവരമുള്ളവൻ

ദേവശ്രേഷ്ഠന്മാരിൽ മകുടമണിയെ തൊട്ടിരിക്കുന്നവനും സർവലക്ഷണങ്ങളോടുകൂടിയവനും തന്റെ പാദത്തിലെ തള്ളവിരൽകൊണ്ട് ലോകത്തെ പേടിപ്പിക്കുന്ന ശബ്ദം ഇല്ലാതാക്കിയവനുമായ ആ രുദ്രമഹാദേവൻ നിങ്ങളെ ഏവരേയും രക്ഷിക്കുമാറാകട്ടെ.

(രാവണ എന്ന് മൂലം. രാവണൻ എന്നതിനർത്ഥം രവണം ചെയ്യുന്നവൻ. ലോകത്തെ ഞെട്ടിയ്ക്കുന്ന ശബ്ദം പുറപ്പെടുവിയ്ക്കുന്നവൻ. രാവണന്റെ കൈലാസോദ്ധാരണവും ശിവൻ കാലുകൊണ്ട് കൈലാസം അമർത്തി രാവണന്റെ കൈകൾ കൈലാസത്തിനടിയിൽ അമർന്നതും കഥ ഓർക്കുക. അതുവരെ ദശഗ്രീവൻ എന്ന് പേരുമാറ്റി രാവണൻ എന്നാക്കിയത് ശിവൻ ആണെന്ന് സങ്കൽപ്പം. ദശഗ്രീവൻ സാമഗാനം പാടി ശിവനെ സ്തുതിച്ചു എന്നും ശിവൻ പ്രസാദിച്ച് ചന്ദ്രഹാസം എന്ന വാൾ കൊടുത്തു എന്നും കഥ. ശങ്കരാഭരണം രാഗം അങ്ങനെ ഉണ്ടായി എന്നും പറയപ്പെടുന്നു.)

ഓ! ഇതാണെന്റെ ഗൃഹം. ഞാൻ അകത്ത് കയറട്ടെ.

(പ്രവേശിച്ച്)

വിദൂഷക.. വിദൂഷകാ

(പ്രവേശിച്ച്)

വിദൂഷകൻ: ആര്യ, ഞാനിവിടെ ഉണ്ട്.

സൂത്രധാരൻ: ആരുമില്ലെങ്കിൽ ഞാൻ ഒരു സന്തോഷവർത്തമാനം പറയട്ടെ.

വിദൂഷകൻ: പറയൂ (ചുറ്റും നടന്ന് നോക്കി ആരുമില്ലെന്ന് ഉറപ്പ് വരുത്തി) വീട്ടിൽ ആരുമില്ല. ആര്യൻ എന്നോട് സന്തോഷവർത്തമാനം പറഞ്ഞാലും

സൂത്രധാരൻ: എന്നാൽ കേൾക്ക്. തന്റെ ഭാവിപ്രവചനത്തിനുള്ള കഴിവ്, പൂർവസൂരികൾ ഉപദേശിച്ച് തന്നതാണെന്ന് വിശ്വസിക്കുന്ന എന്റെ നഗരത്തിൽ നിന്നുള്ള ഒരു ബ്രാഹ്മണൻ ഇന്ന് പറഞ്ഞു: "ഇന്നെയ്ക്ക് ഏഴാം നാൾ നിങ്ങൾ രാജകൊട്ടാരത്തിൽ ഒരു പ്രദർശനം സംഘടിപ്പിക്കാൻ നിയുക്തനാകും. അതിൽ നിന്റെ പ്രകടനം നിനക്ക് അമൂല്യമായ സമ്പത്ത് തരും - രാജാവ് സന്തോഷിച്ച് പാരിതോഷികം തരുന്നതാണ്." ബ്രാഹ്മണന്റെ ഭാവിപ്രവചനം സത്യമായി വരും എന്ന് ഉറപ്പുള്ള ഞാൻ അത് സാർത്ഥവൽക്കരിക്കാനായി തീരുമാനിച്ചു. അതിനായി സംഗീതവും നൃത്തവും ഒരുക്കാൻ പുറപ്പെടുന്നു.

വിദൂഷകൻ: ഏത് നാടകമാണ് ഭവാൻ പ്രദർശിപ്പിക്കുന്നത്?

സൂത്രധാരൻ: അതിനെ പറ്റിയാണ് ഞാൻ ആലോചിയ്ക്കുന്നത്. വാര, ഈഹാമൃഗം, ഡിമം, സമവകാര, വ്യയോഗം, ഭാണം, സല്ലാപം, വിത്തി, ഉത്ത്സൃഷ്ടകാങ്കം, പ്രഹസനം എന്നിങ്ങനെ പത്ത് തരത്തിലുണ്ട് രൂപകങ്ങൾ.ഞാനിവകളേയും ഇവകൾക്കാസ്പദമായ രസങ്ങളേയും കുറിച്ച് ചിന്തിച്ചശേഷം ഹാസ്യരസമാണ് പ്രധാനം എന്ന് കണ്ടു. അത് ചിരിഉണ്ടാക്കുന്നതാണല്ലൊ. അതിനാൽ ഒരു പ്രഹസനം തന്നെ ആകട്ടെ.

വിദൂഷകൻ: ആര്യ, എനിയ്ക്ക് ഹാസ്യം ഇഷ്ടമാണെങ്കിലും പ്രഹസനത്തിലെ ഹാസ്യം എന്താണെന്നറിയില്ല.

സൂത്രധാരൻ: എന്നാൽ പഠിയ്ക്കൂ. ശിക്ഷണം ലഭിയ്ക്കാതെ ഒന്നും മനസ്സിലാകില്ല

വിദൂഷകൻ: അങ്ങനെ എങ്കിൽ ആര്യൻ എന്നെ അഭ്യസിപ്പിയ്ക്കേണ്ടതാണ്.

സൂത്രധാരൻ: തീർച്ചയായും. സന്മാർഗ്ഗത്തിലൂടെ ജ്ഞാനസമ്പാദനത്തിനു നീ തീരുമാനിച്ചാൽ…

(അണിയറയിൽ നിന്നും) ശാണ്ഡില്യാ.. ശാണ്ഡില്യാ…

സൂത്രധാരൻ: (കേട്ടുകൊണ്ട്) ഒരു ശിഷ്യനായി എന്റെ കൂടെ പോന്നോ. കാളക്കൂറ്റനെ പോലെ ഉള്ള ബ്രാഹ്മണയോഗീശ്വരൻ…

(രണ്ട് പേരും പോകുന്നു)

ഇങ്ങനെ പ്രസ്താവന സമാപിച്ചു

(അപ്പോൾ സ്വാമിയാർ പ്രവേശിക്കുന്നു.)

സ്വാമിയാർ: ശാണ്ഡില്യ, ശാണ്ഡില്യാ (ചുറ്റും നോക്കി) കാണാനില്ലല്ലോ. അജ്ഞതയുടെ അന്ധകാരത്താൽ ചുറ്റപ്പെട്ടവൻ തന്നെ. കാരണം, കരയിൽ നിൽക്കുന്ന മരം ഓളങ്ങൾ തട്ടി വേരറ്റ് നദിയിലേക്ക് പതിയ്ക്കുന്ന പോലെ ശരീരം അസുഖവും ജരാനരയും ബാധിച്ച് മരണത്തിലേയ്ക്ക് വീഴുന്നതാണ്. അനേകങ്ങളായ സുകൃതകർമ്മങ്ങൾ കൊണ്ട് പുണ്യം സമ്പാദിച്ചാലും സൗന്ദര്യാദിലൗകികസുഖങ്ങൾക്ക് കീഴ്പ്പെട്ട് ദോഷങ്ങളെ പറ്റി ബോധവാനാകുന്നില്ല.
ആയതിനാൽ പാവം, ശാണ്ഡില്യനെ കുറ്റപ്പെടുത്തിയിട്ട് കാര്യമില്ല. അവനെ ഒന്നുകൂടെ വിളിയ്ക്കട്ടെ, ശാണ്ഡില്യാ, ശാണ്ഡില്യാ.

(അപ്പോൾ ശാണ്ഡില്യൻ പ്രവേശിക്കുന്നു)

ശാണ്ഡില്യൻ: ആദ്യമേ പറയട്ടെ. പിണ്ഡത്തിനിട്ട ബലി കാക്കതിന്നശേഷം ബാക്കിയുള്ളത് തിന്ന് വളർന്ന എനിയ്ക്ക് അശേഷം വിദ്യഭ്യാസമില്ല. ഹരിശ്രീകുറിയ്ക്കാത്തവൻ എങ്കിലും ഞാൻ എന്റെ ദേഹത്ത് പൂണൂലുണ്ട് എന്നതിൽ സന്തോഷിയ്ക്കുന്നു.
പിന്നെ രണ്ടാമത് പറയുന്നത്, ഇല്ലത്ത് അശിയ്ക്കാൻ ഒന്നുമില്ലാത്തതിനാൽ വിശപ്പ് നല്ലവണ്ണമുണ്ട്. പ്രാതൽ മുട്ടിയപ്പോൾ ഞാൻ പോയി ബുദ്ധമതം സ്വീകരിച്ചു. പക്ഷെ ആ ദാസീപുത്രന്മാർക്ക് ഒരുനേരമേ ഊണുള്ളൂ എന്ന് കണ്ടപ്പോൾ ഞാൻ അതുവിട്ടു. വിശപ്പടക്കണമല്ലൊ. കാഷായവേഷം കളഞ്ഞ് ഭിക്ഷാപാത്രം തല്ലിപ്പൊട്ടിച്ച്, ഇതാ ഇപ്പോൾ എന്റെ കയ്യിൽ ഈ കുട മാത്രമേ ഉള്ളൂ.
പിന്നെ മൂന്നാമതായി ഞാനൊരു കഴുതയെ പോലെ സ്വാമിയാരുടെ വിഴുപ്പ് ഭാണ്ഡം ചുമന്ന് നടക്കുകയാണ് ഇപ്പോൾ.
അല്ല, എന്റെ സ്വാമിയാരെവിടെ പോയി? എന്താ ഉദ്ദേശം എന്നാവോ? ങ്ഹാ.. എനിക്കറിയാം ആ കുടിലവേഷക്കാരൻ ഇപ്പോൾ വിശപ്പ് സഹിക്കാതെ പ്രാതലിനായി ഭിക്ഷയാചിയ്ക്കുന്നുണ്ടാകും. ദൂരെ എവിടെ പോകാനും വഴിയില്ല.

(ചുറ്റിനടന്ന് സ്വാമിയാരെ കണ്ട്) ആഹാ, ഭഗവാൻ ഇതാ ഇവിടെ ഉണ്ടല്ലൊ. (സമീപം ചെന്ന്) ക്ഷമിയ്ക്കണേ ഭഗവാൻ എന്നോട് ക്ഷമിയ്ക്കണേ!

സ്വാമിയാർ: ശാണ്ഡില്യ, പേടിക്കരുത്.

ശാണ്ഡില്യൻ: ഭഗവാൻ, ഈ ലോകത്ത് എല്ലാസുഖങ്ങളുടേയും നടുവിൽ അങ്ങ് എങ്ങനെ ആണ് ഭിക്ഷ യാചിയ്ക്കുന്നത്?

സ്വാമിയാർ: കേൾക്കൂ, ആശയും അഭിമാനവും വെടിഞ്ഞ്, അധിക്ഷേപങ്ങളെ വകവെയ്ക്കാതെ, ഉദാരമതികൾ തരുന്നതുകൊണ്ട് മാത്രം ജീവൻ നിലനിർത്തുന്നവനാണ് ഞാൻ. ദോഷവ്യസനങ്ങൾ നിറഞ്ഞ ഈ ലോകത്തിനും മീതെ, ഭീകരജീവികളെ ഭയക്കാതെ സമുദ്രം തരണം ചെയ്യുന്നവനെ പോലെ ഞാൻ നടക്കുന്നു.
ശാണ്ഡില്യൻ: ഭഗവാൻ, ഭഗവാന്റെ പ്രസാദമല്ലാതെ എനിയ്ക്ക് ഈ ലോകത്ത് ബന്ധുവായി ആരുമില്ല. മൂന്നുനേരം ഭക്ഷണം കിട്ടുമെന്ന് വിചാരിച്ച് മാത്രം ഞാൻ അങ്ങയുടെ കൂടെ പോന്നതാണ്. അല്ലാതെ ധർമ്മത്തെ വിചാരിച്ചൊന്നും അല്ല.

സ്വാമിയാർ: ശാണ്ഡില്യ, ഇതെന്താണ്?

ശാണ്ഡില്യൻ: സത്യത്തെ തെറ്റായി ധരിയ്ക്കുന്നത് ബന്ധനത്തിലേക്ക് നയിക്കുമെന്ന് ഭഗവാൻ പറഞ്ഞില്ലെ?

സ്വാമിയാർ: തീർച്ചയായും. സത്യവും മിഥ്യയും കൂടിച്ചേർന്നാൽ ബന്ധനം തന്നെ. കാരണം, മനുഷ്യൻ ആർത്തിയോടെ സത്കർമ്മങ്ങൾ ചെയ്യുന്നവനെങ്കിൽ അവന്റെ ഇന്ദ്രിയങ്ങൾ അതിൽ ഉൾപ്പെടുന്നു. അപ്പോൾ കർമ്മഫലം, ഈശ്വരന്മാരാൽ സുരക്ഷിതന്യാസമായി പാലിക്കപ്പെടില്ല. (പഞ്ചേന്ദ്രിയങ്ങൾ ഉൾപ്പെട്ട കർമ്മം പുണ്യമായി ദേവന്മാർ സ്വീകരിക്കില്ല എന്നർത്ഥം)

ശാണ്ഡില്യൻ: എപ്പോഴാണ് അങ്ങനെയുള്ള കർമ്മഫലം ലഭിയ്ക്കുക?

സ്വാമിയാർ: വിരാഗത്തിൽ നിന്നുണ്ടാകുന്ന ഐശ്വര്യം ലഭിയ്ക്കുമ്പോൾ

ശാണ്ഡില്യൻ: അതെങ്ങനെ കിട്ടും?

സ്വാമിയാർ: വിരക്തിയിലൂടെ

ശാണ്ഡില്യൻ: പിന്നേയും ചോദിക്കട്ടെ, ഭഗവാൻ എന്താണ് വിരക്തി എന്ന ഈ അസംബന്ധം?

സ്വാമിയാർ: രാഗദ്വേഷങ്ങൾക്കിടയിലാണ് അത്. എങ്ങനെ എങ്കിൽ, സുഖദുഃഖങ്ങളിൽ ഒരുപോലെ, ഭയഹർഷങ്ങളിൽ ആസക്തനാകാതെ ബന്ധുവിനേയും ശത്രുവിനേയും ഒരുപോലെ കാണുന്നതാണ്, തത്വമറിയുന്നവർ വിരക്തി എന്ന് പറയുന്നത്.

ശാണ്ഡില്യൻ: പക്ഷെ ശരിയ്ക്കും വിരക്തി നിലനിൽക്കുന്നുണ്ടോ?

സ്വാമിയാർ: അതിനെ സൂചിപ്പിയ്ക്കാൻ വാക്കില്ല

ശാണ്ഡില്യൻ: പക്ഷെ അനുഭവിയ്ക്കാൻ സാധിക്കും എന്നാണോ ഭഗവാൻ?

സ്വാമിയാർ: സംശയമെന്താണ്?

ശാണ്ഡില്യൻ: സത്യമല്ല ഇത് സത്യമല്ല

സ്വാമിയാർ: എങ്ങനെ സത്യമല്ല?

ശാണ്ഡില്യൻ: ഭഗവാൻ എന്നോട് എന്തിനാണ് ദേഷ്യപ്പെടുന്നത്?

സ്വാമിയാർ: കാരണം നീ പഠിക്കുന്നില്ല. അതുകൊണ്ട്.

ശാണ്ഡില്യൻ: ഞാൻ പഠിച്ചോ പഠിച്ചില്ലേ എന്നത് സർവസ്വതന്ത്രനായ അങ്ങേയ്ക്ക് എന്താണ്?

സ്വാമിയാർ: അങ്ങനെ അല്ല. വിദ്യാർത്ഥികൾക്ക് അടി ഒരു ശിക്ഷയല്ല എന്ന് അറിവുള്ളവർ പറഞ്ഞിട്ടുണ്ട്. അതിനാൽ ഞാൻ നിന്റെ നല്ലതിനായിട്ടുമാത്രം കോപിയ്ക്കാതെ ആണ് നിന്നെ ശിക്ഷിയ്ക്കുന്നത്.

ശാണ്ഡില്യൻ: ആശ്ചര്യം തന്നെ! ദേഷ്യപ്പെടാതെ എന്നെ തല്ലുന്നുവത്രെ. അത് പോട്ടെ ഭിക്ഷാസമയം കഴിയാറായി.

സ്വാമിയാർ: വിഡ്ഢി! ഇപ്പോഴും പ്രഭാതമാണ് ഉച്ചയല്ല. അമ്മിമാറ്റി തീയ്യണച്ച് വീട്ടിലുള്ളവരെല്ലാം ഭക്ഷിച്ചശേഷം ആണ് ഭിക്ഷയ്ക്ക് പറയുന്ന സമയം. അതുവരെ നമുക്ക് ഈ ഉദ്യാനത്തിൽ വിശ്രമിയ്ക്കാം.

ശാണ്ഡില്യൻ: ഹ ഹ ഹ ഭഗവാൻ പ്രതിജ്ഞ ലംഘിച്ചു.

സ്വാമിയാർ: അതെങ്ങനെ?

ശാണ്ഡില്യൻ: സുഖദുഃഖങ്ങൾ ഒരുപോലെ അല്ലേ സ്വാമിയാർക്ക്?

സ്വാമിയാർ: അതുകൊണ്ട്? എന്റെ ആത്മാവിനു സുഖദുഃഖങ്ങൾ ഒരുപോലെ എങ്കിലും കർമ്മാത്മാവിനു (ശരീരത്തിനു) വിശ്രമം ആവശ്യമാണ്.

ശാണ്ഡില്യൻ: ഭഗവാൻ, ആത്മാവ് എന്ന് പറയുന്നതെന്താണ്? എന്താണ് കർമ്മാത്മാവ്? (ശരീരം)

സ്വാമിയാർ: കേട്ടോളൂ. ഏതാണോ സ്വപ്നത്തിൽ സ്വർഗ്ഗത്തിൽ എത്തുന്നത് അത് അന്തരാത്മാവാണ്. അതേ അന്തരാത്മാവു തന്നെയാണ് വിധിയ്ക്ക് കീഴ്പ്പെടുന്നതും. എന്നാൽ കർമ്മാത്മാവ് (ശരീരമാണ്) മാത്രമാണ് മനുഷ്യനും മറ്റ് ജീവികൾക്കും സുഖദുഃഖങ്ങൾക്ക് പാത്രമായിട്ടുള്ളത്.

ശാണ്ഡില്യൻ: ജരാനരകൾ ബാധിക്കാത്ത, മരണമില്ലാത്ത, അഭേദ്യമയാതെന്തോ അതിനെ ആത്മാവ് എന്ന് പറയുന്നു. ചിരിയ്ക്കുന്നതും ഉറങ്ങുന്നതും ഭക്ഷിയ്ക്കുന്നതും നശിയ്ക്കുന്നതും എന്താണോ അതിനെ കർമ്മാത്മാവ് എന്നു പറയുന്നു.

സ്വാമിയാർ: നീ നിനക്ക് പറ്റുന്ന പോലെ മനസ്സിലാക്കി. മിടുക്കൻ

ശാണ്ഡില്യൻ: ആഹാ, ഇനിയും പറയൂ തുടരൂ. ഭഗവാനെ പിടിച്ചു ഞാൻ

സ്വാമിയാർ: എങ്ങനെ?

ശാണ്ഡില്യൻ: ശരീരം ഇല്ലാതെ ഒന്നും ഇല്ല. അതല്ലെ ശരി?

സ്വാമിയാർ: ഞാൻ ലൗകീകമായി ഉദാഹരിച്ചതാണ്. പലവിധത്തിലും പലതരത്തിലും ഈ സ്ഥിതിയിൽ പറയാം. അതിനാൽ ഞാൻ പറഞ്ഞെതെന്തോ അത് പറഞ്ഞു.

ശാണ്ഡില്യൻ: ശരി. എങ്കിൽ “താങ്കൾ” ശരിയ്ക്കും എന്താണ്?

സ്വാമിയാർ: കേൾക്കൂ, വെള്ളം വായു അഗ്നി ആകാശം എന്നിവ ഒരിടത്ത് ചേർന്ന ചലിയ്ക്കുന്ന നശ്വരമായ ഒരു മൂർത്തി മാത്രമാണ് ഞാൻ. കണ്ണ് കാത് നാക്ക് മൂക്ക് സ്പർശം എന്നിങ്ങനെയുള്ള പ്രാണിധർമ്മം ഉള്ള ഒരു മനുഷ്യൻ ആണ് ഞാൻ എന്നറിയുക.

ശാണ്ഡില്യൻ: ഹ ഹ ഹ ഇപ്പോഴും ആരാണ് താൻ എന്ന് ശരിയ്ക്കറിയാതെ ആത്മാവിനെ എങ്ങനെ അറിയും? (നോക്കിയശേഷം) ഭഗവാൻ, ഇതാ ഒരു ഉദ്യാനം.
സ്വാമിയാർ: നീ ആദ്യം നടക്ക്. ഏകാന്തവനവാസമാണ് നമുക്ക് യോജിക്കുക. (ഉദ്യാനത്തിലെ ഒറ്റപ്പെട്ട സ്ഥലം എന്നേ ഇവിടെ ഉദ്ദേശിയ്ക്കുന്നുള്ളൂ)

ശാണ്ഡില്യൻ: ഭഗവാൻ താങ്കളാണ് ആദ്യം പ്രവേശിക്കേണ്ടത്. ഞാൻ പിന്നാലെ വരാം

സ്വാമിയാർ: എന്തുകൊണ്ട്?

ശാണ്ഡില്യൻ: അശോകമൊട്ടുകൾക്കിടയിൽ പുലിയുണ്ട് എന്ന് പറഞ്ഞ് എന്നെ അമ്മ പേടിപ്പിച്ചിരുന്നു. അതിനാൽ ഭഗവാൻ ആദ്യം പ്രവേശിച്ചാലും.

സ്വാമിയാർ: ശരി. (ഉദ്യാനത്തിലേയ്ക്ക് പ്രവേശിക്കുന്നു)

ശാണ്ഡില്യൻ: അയ്യോ എന്നെ പുലികടിച്ചു. എന്നെ രക്ഷിക്കൂ. എന്നെ പുലി തിന്നുന്നൂ. ഇതാ എന്റെ ക്ഴുത്തിൽ നിന്നും ചോര ഒലിയ്ക്കുന്നു. രക്ഷിയ്ക്കൂ

സ്വാമിയാർ: ശാണ്ഡില്യ. ഭയപ്പെടരുത്. ഭയക്കരുത്. അത് ഒരു മയിൽ ആണ്.

ശാണ്ഡില്യൻ: ശരിയ്ക്കും മയിലാണോ?

സ്വാമിയാർ: അല്ലാതെന്താണ്? അത് ഒരു മയിൽ തന്നെ.

ശാണ്ഡില്യൻ: ശരി, മയിലാണെങ്കിൽ ഞാനെന്റെ കണ്ണ് തുറക്കട്ടെ.

സ്വാമിയാർ: നിന്റെ ഇഷ്ടം പോലെ

ശാണ്ഡില്യൻ: ആഹാ, തന്തയില്ലാത്തവൻ പുലി എന്നെ പേടിച്ച് മയിലായി രൂപം മാറി ഓടിപ്പോകുന്നു. (ഉദ്യാനത്തിനുചുറ്റും നോക്കിയിട്ട്) ഹി! ഹി! ചമ്പകം,അർജ്ജുനം,നീപം, കദംബം, നിചുളം, തിലകം, കുറബകം, കർപ്പൂരം,ചൂതം,പ്രിയംഗു,സാലം,താലം,തമാലം,പുന്നഗം, നാഗം, ബകുളം, സരള, സർജ്ജം,സിന്ദുവാരം, തൃണശൂല്യം, സപ്തപർണ്ണം, കരവീരം, കുടജവാഹ്നി, ചന്ദനം,അശോകം മല്ലിക,നന്ദ്യാർവട്ടം,തഗരം,ഖാദിരം, കദളി തുടങ്ങി എല്ലാം വസന്തത്തിൽ മുങ്ങി നിൽക്കുന്നു. മുല്ലവള്ളികൾ നിറഞ്ഞ മണ്ഡപം, പൂമൊട്ടുകൾ തൂങ്ങി നിൽക്കുന്നു. മയിൽ, കുയിൽ, വണ്ടുകൾ തുടങ്ങിയവകളുടെ സുന്ദരമധുരശബ്ദം നിറഞ്ഞ് നിൽക്കുന്നു. വിരഹിണികൾക്ക് ദുഃഖമുണ്ടാക്കുന്നത് തന്നെ. പക്ഷെ അല്ലാത്തവർക്ക് സന്തോഷം പകരുന്നതും ആയ ഉദ്യാനഭംഗി അതിരമണീയം തന്നെ.

സ്വാമിയാർ:വിഡ്ഢി! നിന്റെ ഇന്ദ്രിയശക്തി ദിനംപ്രതി ചുരുങ്ങുന്നു. നിനക്ക് രമണീയമായതെന്താണ്? നോക്ക്, നീ പറയുന്നു: വസന്തം തളിർചൂടി ഇവിടെ എത്തി. ശരത്കാലം താമരചൂടി വന്നു. ഈ ലോകത്ത് ഓരൊ കുട്ടികളും ഓരോ ഋതുക്കൾക്കുമായി കൊതിയ്ക്കുന്നു. ആ! അത് അവന്റെ ജീവിതം തന്നെ അപഹരിക്കുന്നതാണെങ്കിലും അവനത് രമണീയമായതാണ്!

ശാണ്ഡില്യൻ: രമണീയമായത് രമണീയം എന്ന് തന്നെ പറയണം

സ്വാമിയാർ: പാണ്ഡിത്യം ഇല്ലായ്മ കൊണ്ട് പറയുന്നതാണ്. നോക്കൂ, കിട്ടാത്തതിനെ കൊതിയ്ക്കുന്നു. നഷ്ടപ്പെട്ടതിനെ പറ്റി ഓർത്ത് ദുഃഖിയ്ക്കുന്നു. വർത്തമാനകാല അവസ്ഥയിൽ അസന്തുഷ്ടരാകുന്നു. അവർക്കൊരിക്കലും നിർവാണം ലഭിയ്ക്കുന്നില്ല.

ശാണ്ഡില്യൻ: ക്ഷീണിപ്പിയ്ക്കുന്ന വഴി. നമുക്കെവിടെ വിശ്രമിയ്ക്കാം?
(ദ്വയാർത്ഥം ആണ്. ഗുരുവിന്റെ വഴിയെ പറ്റിയും ഇപ്പോൾ ഉള്ള ഉദ്യാനത്തിനെ പറ്റിയും)

സ്വാമിയാർ: നമുക്കിവിടെ തന്നെ ഇരിക്കാം.

ശാണ്ഡില്യൻ: വൃത്തിയില്ലാത്തത്

സ്വാമിയാർ: ദൂഷ്യങ്ങളില്ലാത്ത ശുദ്ധമായതാണ് കാട്ടിലെ മണ്ണ്.

ശാണ്ഡില്യൻ: ക്ഷീണിച്ച് വിശ്രമിയ്ക്കാൻ ശ്രമിയ്ക്കുമ്പോൾ അശുദ്ധമായതും ശുദ്ധമാണെന്ന് തോന്നും

സ്വാമിയാർ: ഞാൻ അല്ല, ശ്രുതിശാസ്ത്രങ്ങൾ പറയുന്നതാണ്. എങ്ങിനെ എന്നാൽ, അധികം മനോന്മത്തരായവർക്ക് അഹിതമായതും ഹിതമായതും എന്തെന്ന് തിരിച്ചറിയില്ല. അവർക്കിഷ്ടമില്ലാത്തതിനെ അവർ അംഗീകരിയ്ക്കുകയുമില്ല.

ശാണ്ഡില്യൻ: പണ്ഡിതനായ അങ്ങെപ്പോലുള്ളവർക്ക് വേദശാസ്ത്രങ്ങൾ അവസാനവാക്കുകൾ ആവില്ല.

സ്വാമിയാർ: അങ്ങനെ അല്ല. പണ്ഡിതലോകം പ്രമാണമാക്കിയതിനെ പ്രമാണമാക്കാം. അവർ തെറ്റായതിനെ പ്രമാണമാക്കില്ല എന്ന് നിശ്ചയം.

ശാണ്ഡില്യൻ: എനിയ്ക്ക് നിങ്ങളുടെ ശാസ്ത്രപ്രമാണങ്ങളെ പറ്റി മനസ്സിലാവുന്നില്ല.

സ്വാമിയാർ: വത്സാ, വരൂ പഠിയ്ക്കൂ

ശാണ്ഡില്യൻ: അദ്ധ്യയനം എന്നെക്കൊണ്ട് പറ്റില്ല.

സ്വാമിയാർ: എന്തുകൊണ്ട് പറ്റില്ല?

ശാണ്ഡില്യൻ: അദ്ധ്യയനത്തിന്റെ അർത്ഥം എന്താണെന്ന് അറിഞ്ഞാൽ കൊള്ളാം.

സ്വാമിയാർ: അനവധി അദ്ധ്യയനം നേടിയവർക്ക് കൂടെ കാലന്തരത്തിൽ മാത്രമെ അതിന്റെ അർത്ഥം മനസ്സിലാകുകയുള്ളൂ. അതിനാൽ അദ്ധ്യയനം ചെയ്യൂ.

ശാണ്ഡില്യൻ: ശരി, അദ്ധ്യയനം ചെയ്താൽ എന്താണ് ഉണ്ടാവുക?

സ്വാമിയാർ: കേൾക്കൂ, ജ്ഞാനം കൊണ്ട് വിജ്ഞാനം നേടുന്നു. വിജ്ഞാനം കൊണ്ട് ആത്മനിയന്ത്രണം ഉണ്ടാകുന്നു. ആത്മനിയന്ത്രണം കൊണ്ട് തപോബലം നേടുന്നു. തപോബലം കൊണ്ട് യോഗാബലം നേടുന്നു. യോഗബലം കൊണ്ട് ഭാവി ഭൂത വർത്തമാനതത്വം അറിയുന്നു. ഇതുകൊണ്ടെല്ലാം എട്ടുമടങ്ങ് ഐശ്വര്യം ലഭിയ്ക്കുന്നു.

ശാണ്ഡില്യൻ: ഭഗവാൻ പറയുന്നത് കേട്ട് കണ്മുന്നിൽ കാണാത്ത കാര്യങ്ങളിലേയ്ക്ക് എന്റെ മനസ്സ് പോകുന്നു. ആട്ടെ പറയൂ, ഭഗവാനു ആരും കാണാതെ മറ്റുള്ളവരുടെ ഗൃഹങ്ങളിലേയ്ക്ക് പ്രവേശിയ്ക്കാൻ കഴിയുമോ?

സ്വാമിയാർ: എന്താ ഉദ്ദേശിയ്ക്കുന്നത്?

ശാണ്ഡില്യൻ: ബുദ്ധവിഹാരത്തിൽ പാകം ചെയ്ത് വിഭവങ്ങൾ എന്തൊക്കെ എന്നറിയാമായിരുന്നു.

സ്വാമിയാർ: അസമയത്ത് നീ സ്വാർത്ഥനാകുന്നു.

ശാണ്ഡില്യൻ: ഹാ, അതുകാരണം ആയിരിക്കും ഭഗവാൻ തലമുണ്ഡനം ചെയ്തത്. മറ്റൊരു പ്രയോജനവും ഞാൻ കാണുന്നില്ല.

സ്വാമിയാർ: അങ്ങിനെ അല്ല, ഞാൻ മഹാദ്വിജന്മാർ സേവിയ്ക്കുന്ന, സുരന്മാർക്കും അസുരന്മാക്കും സമ്മതമായ. എതിരില്ലാത്ത, അക്ഷോഭ്യമായ, അചിന്ത്യമായ, നശിക്കാത്ത മഹത്തായ യോഗഫലം ആണ് തേടുന്നത്.

ശാണ്ഡില്യൻ: അല്ലയോ ഭഗവാൻ! നിങ്ങൾ സംന്യാസിമാർ യോഗ, യോഗഫലം എന്നൊക്കെ ധാരാളം പറയുന്നു. വാസ്തവത്തിൽ എന്താണ് യോഗ എന്ന് പറയുന്ന സംഗതി?

സ്വാമിയാർ: കേൾക്കൂ, ജ്ഞാനത്തിന്റെ അടിവേര്, തപസ്സിന്റെ സാരാംശം, ദ്വൈതഭാവമില്ലാതാക്കുന്ന, സ്നേഹവിദ്വേഷങ്ങൾ ഇല്ലാതാക്കുന്നതെന്തോ അതിനെയാണ് യോഗ എന്ന് പറയുന്നത്.

ശാണ്ഡില്യൻ: ആഹാരം ത്യജിച്ചാൽ സർവ്വതും ത്യജിച്ചു എന്ന് ഉദ്ഘോഷിച്ച ഭഗവാൻ ബുദ്ധായ നമഃ

സ്വാമിയാർ: ശാണ്ഡില്യാ എന്താ ഇത്?

ശാണ്ഡില്യൻ: ഭഗവാൻ, പ്രാതലെങ്കിലും കിട്ടും എന്നാശിച്ച് ഞാനാദ്യം ബുദ്ധമതത്തിൽ ചേർന്നിരുന്നു എന്ന് അറിയില്ലേ?

സ്വാമിയാർ: നീ വല്ലതും പഠിച്ചുവോ?

ശാണ്ഡില്യൻ: ഉവ്വ് ഉവ്വ് ധാരാളം

സ്വാമിയാർ: ശരി, എന്നാൽ കേൾക്കട്ടെ.

ശാണ്ഡില്യൻ: ഭഗവാൻ കേൾക്കൂ, എട്ട് തരം പ്രകൃതം, പതിനാറുതരം വികാരങ്ങൾ, അഞ്ചുതരം ആത്മാക്കൾ, മൂന്ന് തരം ഗുണങ്ങൾ, മനസ്സ്,സഞ്ചാരവും പ്രതിസഞ്ചാരവും ഇതൊക്കെയാണ് ജിനദേവൻ(=ബുദ്ധൻ) പിതാകഗ്രന്ഥത്തിൽ പറഞ്ഞിരിക്കുന്നത്.

(പിതാകഗ്രന്ഥങ്ങൾ ബുദ്ധമതസൂക്തങ്ങൾ ഉൾക്കൊണ്ട വിവിധഗ്രന്ഥങ്ങൾ ആണ്. ശാണ്ഡില്യൻ ഇവിടെ പറഞ്ഞത് ഹിന്ദുസംഖ്യാശാസ്ത്രത്തിൽ പറഞ്ഞതും ആണ്. ശാണ്ഡില്യനു ആശയക്കുഴപം സംഭവിച്ചതാണ്)

സ്വാമിയാർ: ശാണ്ഡില്യാ ഇത് സംഖ്യാശാസ്ത്രമാണ് ശാക്യശാസ്ത്രമല്ല.

ശാണ്ഡില്യൻ: വിശന്ന് വലഞ്ഞ് ആഹാരത്തിനെ പറ്റി മാത്രം ചിന്തയ്ക്കുന്നതുകൊണ്ട് ഞാൻ ആലോചിയ്ക്കുന്നത് അല്ല പറയുന്നത്. ഇത് കേൾകൂ ഭഗവാൻ, തരാത്ത ദാനം പിടിച്ച് വാങ്ങുന്നത് അനുവദനീയമല്ല. നുണപറയുന്നത് അനുവദനീയമല്ല. ബ്രഹ്മചര്യത്തിൽ നിന്നും വിടുതൽ അനുവദനീയമല്ല. പ്രാണനെ ഹോമിയ്ക്കുന്നത് അനുവദനീയമല്ല. അകാലഭോജനം അനുവദനീയമല്ല. നമ്മുടെ ബുദ്ധധർമ്മസംഘം ശരണം ഗച്ഛാമി.

സ്വാമിയാർ: ശാണ്ഡില്യാ, സ്വന്തം സിദ്ധാന്തങ്ങളെ ഉപേക്ഷിച്ച് മറ്റ് സിദ്ധാന്തങ്ങളെ പറ്റി പറയുന്നതിനു നിനക്ക് അർഹതയില്ല. തമരജോഗുണങ്ങൾ ഉപേക്ഷിച്ച് സത്വഗുണത്തിൽ കേന്ദ്രീകരിച്ച് ധ്യാനം ചെയ്താൽ നിനക്ക് ശരിയായ ജ്ഞാനം ലഭിയ്ക്കുന്നതാണ്.

ശാണ്ഡില്യൻ: ഭഗവാൻ യോഗധ്യാനം ചെയ്തോട്ടെ, ഞാൻ ആഹാരധ്യാനം ചെയ്യും

സ്വാമിയാർ: ഇക്കഥ ഇവിടെ നിർത്തൂ. സർവ്വജഗത്തിനേയും നിന്നിലേക്കാവാഹിച്ച്, പഞ്ചേന്ദ്രിയങ്ങളേയും ആത്മാവിലേയ്ക്ക് അടക്കി, ആത്മദേഹദേഹിജ്ഞാനം അനുഭവിയ്ക്കൂ.

(അപ്പോൾ തോഴിമാരോടൊപ്പം അജ്ജുക(=വേശ്യ, ഗണിക) ഉദ്യാനത്തിലേയ്ക്ക് പ്രവേശിയ്ക്കുന്നു)

അജ്ജുക: പ്രിയ തോഴി മധുകരികേ, രമലികൻ എവിടെ?

മധുകരിക: അജ്ജുകേ, ഞാൻ പെട്ടെന്ന് വരാമെന്ന് പറഞ്ഞ് നഗരത്തിലേക്ക് പോയിരിയ്ക്കുന്നു

അജ്ജുക: തോഴി അതെന്തിനുവേണ്ടി ആയിരിയ്ക്കും?

മധുകരിക: മദ്യപാനോത്സവം ഗംഭീരമാക്കാനല്ലാതെ മറ്റെന്തിന്?

അജ്ജുക: മദ്യപാനം പര്യാപ്തമായില്ലെ?

മധുകരിക: അജ്ജുക പറയുന്നത് ശരി തന്നെ. ഉത്സവം എന്നാൽ സ്ത്രീജനങ്ങൾ കൂടെ ലജ്ജിയ്ക്കുന്നതരത്തിൽ മദ്യപാനം തന്നെ.

അജ്ജുക: അവനോട് പെട്ടെന്ന് വരാൻ അറിയിക്കൂ.

മധുകരിക: ശരി അജ്ജുകേ

(പോകുന്നു)

അജ്ജുക: പ്രിയതോഴി പർഭൃതികേ നമ്മൾ എവിടെ ഇരിക്കും?

പരഭൃതിക: അജ്ജുകേ, നമുക്ക് ഈ പൂത്തമാവിൻ ചുവട്ടിലെ കല്ലുബെഞ്ചിൽ ഇരിക്കാം. അജ്ജുക ഒരു പാട്ട് പാടിയാലും.

അജ്ജുക: ശരി പരഭൃതികേ, പാടാം.

(രണ്ട് പേരും ഇരുന്ന ശേഷം പാട്ട് പാടുന്നു)

കുയിൽ പാടുന്നു. വണ്ടുകൾ മുരളുന്നു. കാമദേവന്റെ ഞാണൊലി കേൾക്കുന്ന ഈ ഉദ്യാനത്തിൽ തേന്മാവിൻ പൂക്കളാൽ തീർത്ത കാമബാണങ്ങളേറ്റാൽ ഏത് സംന്യാസിയുടേയും മനമിളകും.

ശാണ്ഡില്യൻ: (പാട്ട് കേട്ടുകൊണ്ട്) ഹായ് ഒരു കുയിൽ നാദം! അല്ല, കുയിലല്ല ഇത്. പിന്നെ എന്താണ്?
(മനസ്സിലാക്കിയശേഷം)
ഹായ് നല്ല നെയ്പായസം പോലെ മധുരമായ ശബ്ദത്തിൽ ആരോ പാടുന്നതാണല്ലൊ. എന്നാൽ അരാണ് പാടുന്നത് എന്ന് നോക്കട്ടെ.

(അൽപ്പം അടുത്ത് ചെന്ന് കാണുന്നു)

ആഹാ, ഉദ്യാനദേവതെ പോലെ, ഭംഗമില്ലാത്ത ആഭരണങ്ങൾ ധരിച്ച ഈ സുന്ദരി ആരായിരിക്കാം?
(ഭംഗമില്ലാത്ത ആഭരണങ്ങൾ എന്ന് ഉദ്ദേശിയ്ക്കുന്നത് അവളുടെ ശാരീരികാവയവങ്ങളെ ആണ്, പ്രത്യേകിച്ചും മുലകളെ)

പരഭൃതിക: അജ്ജുകേ

ശാണ്ഡില്യൻ: ഓഹോ ഇവൾ ഒരു ഗണികയാണല്ലൊ. ധനികർ ധന്യവാന്മാർ!
(ധനികർക്കല്ലെ വേശ്യകളെ പ്രാപിയ്ക്കാൻ സാധിയ്ക്കൂ എന്ന് വ്യംഗ്യം)

പരഭൃതിക: അജ്ജുകേ, മറ്റൊരു പാട്ടുകൂടെ പാടൂ

അജ്ജുക: ശരി.
മധുമാസത്തിൽ അഹങ്കാരിയായ കാമദേവന്റെ പൂവമ്പാകുന്ന കാമിനികളുടെ കടക്കൺ കടാക്ഷം യോഗികളുടെ മനസ്സിൽ തുളച്ച് കയറുന്നു.

ശാണ്ഡില്യൻ: ഇവൾ മധുരമായി പാടുന്നു! സ്വാമ്യാരേ, ഇത് കേൾക്കുന്നില്ലേ?

സ്വാമിയാർ: കേൾക്കുക എന്നതാണ് ചെവിയുടെ ധർമ്മം. പക്ഷെ ഞാനതിനെ പറ്റി പ്രസംഗിക്കാനൊന്നും ഇല്ല.

ശാണ്ഡില്യൻ: സ്വാമിയുടെ കയ്യിൽ ധനമുണ്ടായിരുന്നെങ്കിൽ പ്രസംഗിയ്ക്കുകയും ചെയ്തേനേ!

സ്വാമിയാർ: ഒ! യുക്തം ആയത് പറയൂ

ശാണ്ഡില്യൻ: സ്വാമി ദേഷ്യപ്പെടരുത്. സംന്യാസികൾക്ക് കോപം നന്നല്ല.

സ്വാമിയാർ: ഇനി ഞാനൊരക്ഷരം പറയില്ല.

ശാണ്ഡില്യൻ: അങ്ങ് ഇപ്പോൾ ഒരു പണ്ഡിതനായി.
(മൗനം വിദ്വാനു ഭൂഷണം എന്നാണല്ലൊ പഴമൊഴി)

(അപ്പോൾ യമകിങ്കരൻ പ്രവേശിയ്ക്കുന്നു)

യമകിങ്കരൻ: ഒഹ്! ലോകകാര്യങ്ങൾ ചെയ്ത് തീർത്ത് കർമ്മങ്ങൾ അടങ്ങിയവരുടെ ആത്മാവിനെ ശരീരത്തിൽ നിന്നും അടർത്തിമാറ്റിക്കൊണ്ടുവരാനായി എന്നോട്, ലോകജീവികളുടെ നല്ലതും ചീത്തയുമായ ഓരോ കർമ്മങ്ങൾക്കും സാക്ഷിയായ യമധർമ്മരാജാവ് കൽപ്പിച്ചിരിയ്ക്കുന്നു.
അതിനാൽ,
ഞാൻ നവധി രാജ്യങ്ങളും, നദികളും, വനപർവതങ്ങളും നിറഞ്ഞ ഭൂമിയെ തരണം ചെയ്ത്, മഴനിറഞ്ഞ മേഘങ്ങളാൽ മൂടപ്പെട്ട ചരണ,സിദ്ധ,കിന്നരന്മാർ നിറഞ്ഞ ആകാശവും കടന്ന്, മനോവേഗത്തിൽ യമൻ പറഞ്ഞ സ്ഥലത്ത് എത്തിയിരിക്കുന്നു.

അവൾ എവിടെ?

(കണ്ടശേഷം)

ആഹ, ഇതാ അവൾ!
ഉരുകിയ സ്വർണ്ണത്തിന്റെ നിറമാർന്ന അശോകപ്പൂമൊട്ടുകളുടെ ഇടയിൽ ഇവൾ, പ്രദോഷസന്ധ്യാസമയത്ത് മേഘങ്ങൾക്കിടയിൽ മറഞ്ഞിരിക്കുന്ന ചന്ദ്രലെഖയെ പോലെ ശോഭിയ്ക്കുന്നു.

ശരി തന്നെ, ഇവൾക്ക് അൽപ്പനേരം കൂടെ ബാക്കിയുണ്ട്. അതുവരെ കാത്തിരുന്ന് ഇവളുടെ ജീവനുംകൊണ്ട് പോകാം.

പരഭൃതിക: അജ്ജുകേ, ഈ അശോകത്തളിർ കാണാൻ നല്ല ഭംഗി. ഞാനിത് നുള്ളട്ടെ.

അജ്ജുക: അരുത്, അരുത്! ഞാൻ തന്നെ നുള്ളാം.

യമകിങ്കരൻ: ഹായ്, പറ്റിയ സമയം. പെട്ടെന്ന് ഒരു പാമ്പിന്റെ രൂപം ധരിച്ച് അശോകമരക്കൊമ്പിൽ ഇരുന്ന് ഇവളുടെ ജീവൻ എടുക്കുക തന്നെ. ഞാനതിനാൽ, ശ്യാമവർണ്ണയും പ്രസന്നവദനയും മധുരഭാഷിണിയും കാമർദ്രമായ വിശാലജഘനങ്ങളോടുകൂടിയവളും ചന്ദനച്ചാർ പൂശിയവളും ചെന്താമരശോഭയാർന്ന കണ്ണുകൾ ഉള്ളവളുമായ ഈ യുവതിയുടെ ആത്മാവിനെ യമരാജാവിന്റെ സമീപം ഞാൻ കൊണ്ടുപോകുന്നു.

(ഗണിക തളിർ നുള്ളുന്നു) ഇത് തന്നെ കടിയ്കാൻ പറ്റിയ സമയം. (പാമ്പ് കടിയ്ക്കുന്നു)

അജ്ജുക: അയ്യോ! എന്നെ എന്തോ കടിച്ചു!

പരഭൃതിക: (അശോകമരക്കൊമ്പുകളിലേക്ക് നോക്കി) അയ്യോ! പാമ്പ് പാമ്പ്. അശോകപൂന്തളിരുകൾക്കിടയിൽ ഒരു പാമ്പ്.

അജ്ജുക: ആ അയ്യോ! പാമ്പ്! (വീഴുന്നു)

ശാണ്ഡില്യൻ: (സമീപം ചെന്ന്) ഭവതി! എന്ത് പറ്റി?

പരഭൃതിക: ആര്യ, അജ്ജുകയെ പാമ്പ് കടിച്ചു.

ശാണ്ഡില്യൻ: അയ്യോ! ഭഗവാൻ! ഈ യുവഗണികയെ ഒരു പാമ്പ് കടിച്ചു!

സ്വാമിയാർ: അവളുടെ സമയം ആയിക്കാണും. കാരണം, കർമ്മഫലം അനുഭവിയ്ക്കാനായി ജീവികൾ കർമ്മമണ്ഡലത്തിൽ ജനിയ്ക്കുകയും അനുഭവിച്ച് തീർന്നതിനുശേഷം മറ്റെവിടെയ്ക്കെങ്കിലും ആത്മാവ് യാത്ര പോവുകയും ചെയ്യുന്നു.

പരഭൃതിക: വേദനിയ്ക്കുന്നുണ്ടോ?

അജ്ജുക: ശരീരം തളരുന്നു, ജീവൻ പോകുന്ന പോലെ തലകറങ്ങുന്നു, എനിയ്ക്ക് കിടക്കണം

പരഭൃതിക: ഇവിടെ നല്ലപോലെ കിടന്ന് വിശ്രമിയ്ക്കൂ, അജ്ജുക

അജ്ജുക: തോഴീ, അമ്മയോടെന്റെ അഭിവാദ്യങ്ങൾ അറിയിക്കൂ.

പരഭൃതിക: തോഴി തന്നെ പോയി പറയൂ

അജ്ജുക: ആഹാ രാമലികനെ ആലിംഗനം ചെയ്യൂ

(ഇതും പറഞ്ഞ് ബോധംകെട്ട് വീഴുന്നു)

പരഭൃതിക: അയ്യോ അജ്ജുക മരിച്ചു!

യമകിങ്കരൻ: അതെ, അവളുടെ ജീവൻ ഞാൻ അപഹരിച്ചു.
ഗംഗയേയും ശുദ്ധവെള്ളം നിറഞ്ഞ നർമ്മദയേയും വിന്ധ്യനേയും കടന്ന്, സഹ്യനേയും കയറി, കൃഷ്ണഗോദാവരി നദികൾ കടന്ന്, പശുപതിക്ഷേത്രം താണ്ടി, കാഞ്ചിയും സുപ്രയാഗയും താണ്ടി, പിന്നെ കാവേരി താമ്രപർണ്ണി നദികളും മലയപർവ്വതവും കടന്ന്, സുമുദ്രവും താണ്ടി ലങ്കയേയും കടന്ന് കാറ്റിനെ പോലെ വേഗത്തിൽ ഞാൻ യമപുരിയിൽ എത്തും.
ആ ആൽമരക്കൊമ്പിലിരിക്കുന്ന ചിത്രഗുപ്തന്റെ അടുക്കൽ ഞാൻ ഈ ആത്മാവിനെ എത്തിയ്ക്കട്ടെ.

(പോകുന്നു)

പരഭൃതിക: ഓഹ്! അജുക!

ശാണ്ഡില്യൻ: ഭഗവാൻ, ഈ യുവഗണിക ജീവത്യാഗം ചെയ്തു

സ്വാമിയാർ: വിഡ്ഢി! ജീവികൾക്ക് ജീവൻ വളരെ പ്രിയമുള്ളതാണ്. അതിനാൽ പ്രാണൻ ശരീരത്തെ ത്യജിച്ചു എന്ന് പറയുകയാണ് യുക്തം.

ശാണ്ഡില്യൻ: കടന്ന് പോടാ, നിർദ്ദയൻ, നിഷ്കരുണൻ, സ്നേഹശൂന്യൻ, കർക്കശഹൃദയക്കാരൻ, ദുഷ്ടബുദ്ധി, ദുഷ്കീർത്തിമാൻ, വെറുതെ തലമുണ്ഡനം ചെയ്ത അരിച്ചാക്ക്…

സ്വാമിയാർ: നിന്റെ ഉദ്ദേശം എന്താണ്?

ശാണ്ഡില്യൻ: നിന്റെ 108 നാമങ്ങൾ ഞാൻ പറഞ്ഞ് തീർക്കട്ടെ.

സ്വാമിയാർ: ഇഷ്ടം പോലെ പറഞ്ഞ് തീർക്കൂ

ശാണ്ഡില്യൻ: ഓഹ്, ഭഗവാൻ! ഞാൻ ദുഃഖിതനാണ്. നിരാശനാണ്.

സ്വാമിയാർ: അതെന്തിനാണ്?

ശാണ്ഡില്യൻ: അവൾ നമ്മളിലൊരുത്തിയാണ്? സ്വജനം ആണ്.
സ്വാമിയാർ: അവളെങ്ങനെ സ്വജനമാകും?

ശാണ്ഡില്യൻ: സംന്യാസികളെ പോലെ തന്നെ അവളും ആരേയും ചെറുതായെങ്കിലും സ്നേഹിക്കുന്നില്ല.

സ്വാമിയാർ: ധനമോ മറ്റ് അമൂല്യമായ വസ്തുക്കളോ നിർമമനല്ലാത്തവരിൽ ആശയെ ജനിപ്പിക്കാം. കാരണം, ശാസ്ത്രങ്ങൾ പറയുന്ന പാത തിരഞ്ഞെടുത്ത് നിർമമ മോക്ഷം കൊതിയ്ക്കുന്നവർ കുടുംബബന്ധങ്ങളിൽ നിന്നും മൊചനം നേടിയവരെങ്കിൽ കൂടെ, മൂല്യവസ്തുക്കളോട് ആശ തോന്നാം.

ശണ്ഡില്യൻ: ഓ ഭഗവാൻ! എനിക്ക് സഹിക്കാൻ പറ്റുന്നില്ല, ഞാനവളുടെ സമീപം ചെന്ന് കരയട്ടെ!

സ്വാമിയാർ: അരുത്. പോകരുത്

ശാണ്ഡില്യൻ: ദേഷ്യപ്പെടരുത്. സംന്യാസികൾക്ക് കോപം ഉചിതമല്ല. (ഗണികയുടെ സമീപം ചെന്ന്) ഓ അജ്ജുകേ! ഓ പ്രിയപ്പെട്ടവളേ! ഓ! മധുരഭാഷിണീ!

പരഭൃതിക:, ആര്യ, എന്താണിത്?

ശാണ്ഡില്യൻ: സ്നേഹം, അനുകമ്പ അതുതന്നെ ഭവതീ.

പരഭൃതിക: (ആത്മഗതം), ശരി തന്നെ, സജ്ജനങ്ങൾ ദീനാനുകമ്പ ഉള്ളവരായിരിക്കും.

ശാണ്ഡില്യ, ഭവതി, ഞാനിവളെ ഒന്ന് തൊട്ടോട്ടെ?

പരഭൃതിക: ആയിക്കോളൂ ആര്യാ

ശാണ്ഡില്യൻ: ഹാ! ഭവതി! (അവളുടെ കാലുകൾ തൊടുന്നു)

പരഭൃതിക: അരുത്, കാലുതൊടരുത്.

ശാണ്ഡില്യൻ: ആ! സങ്കടം കൊണ്ട് എനിയ്ക്ക് കണ്ണ് കാണാൻ വയ്യാതായി. കാലും തലയും തിരിച്ചറിഞ്ഞില്ല. പനഞ്ചക്ക പോലെ കറുത്ത് തടിച്ചുരുണ്ട ചന്ദനലേപാലംകൃതമായ ഇവളുടെ മുലകൾ ജീവിച്ചിരിന്നപ്പോൾ സ്പർശിക്കാൻ പറ്റാത്തത് എന്റെ ഭാഗ്യക്കേട് തന്നെ.

പരഭൃതിക: (ആത്മഗതം) ഞാനിങ്ങനെ ചെയ്യും (ഉറക്കെ) ആര്യ, അൽപ്പനേരം അജ്ജുകയുടെ സമീപത്തിരിക്കൂ. ഞാൻ അജ്ജുകയുടെ അമ്മയെ വിളിച്ച് കൊണ്ട് വരട്ടെ.

ശാണ്ഡില്യൻ: പെട്ടെന്ന് പോയി വരൂ. ഞാൻ അമ്മയില്ലാത്തവർക്ക് അമ്മയായി ഇവിടെ ഇരിക്കാം.

പരഭൃതിക: (ആത്മഗതം) ഈ ബ്രാഹ്മണൻ ദീനാനുകമ്പയുള്ളവൻ തന്നെ. ഇവൻ അജ്ജുകയെ വിട്ട് എവിടെയും പോകില്ല. ഞാൻ പെട്ടെന്ന് പോകട്ടെ.

(അവൾ പോകുന്നു)

ശാണ്ഡില്യൻ: അവൾ പോയി. ഞാൻ ഹൃദയം പൊട്ടുമാറുച്ചത്തിൽ കരയട്ടെ. അയ്യോ അജ്ജുക! മധുരഭാഷിണീ... (കരയുന്നു)

സ്വാമിയാർ: ശാണ്ഡില്യാ, അരുത്. കരയരുത്

ശാണ്ഡില്യൻ: ഒന്നുപോടാ. കടന്ന് പോ ഹൃദയശൂന്യൻ. ഞാനും നിന്നെ പോലെ എന്ന് തോന്നിയോ?

സ്വാമിയർ: ഇവിടെ വരൂ വത്സാ. അദ്ധ്യയനം ചെയ്യൂ

ശാണ്ഡില്യൻ: ഭഗവാൻ, ഈ അശരണയായ സ്ത്രീയ്ക്ക് എന്ത് ചികിത്സയാണ് നൽകുക?

സ്വാമിയാർ: ഔഷധശാസ്ത്രവും നിനക്ക് വേണോ?

ശാണ്ഡില്യൻ: നിങ്ങളുടെ യോഗഫലം പാപമാണ്

സ്വാമിയാർ: (ആത്മഗതം) ഈ മൂഢനു കർത്തവ്യബോധം ഇല്ലാത്തതിനാൽ സംന്യാസവൃത്തിയിലെ നല്ലതും ചീത്തയും അറിയില്ല. അവനവന്റെ ശിഷ്യന്റെ നന്മയ്കയുള്ള പ്രവൃത്തിയിൽ മുഴുകുന്നത് നിർദോഷമാണെന്ന് മഹേശ്വരൻ മുതലായ യോഗിവര്യന്മാർ പറഞ്ഞതായി കേട്ടിട്ടുണ്ട്. അതിനാൽ ഇവനു യോഗയിൽ വിശ്വാസം ജനിപ്പിക്കാനുള്ള കർമ്മത്തിൽ മുഴുകക തന്നെ. ഞാൻ ഗണികയുടെ ശരീരത്തിലേക്ക് പ്രവേശിക്കുന്നു.

(യോഗാവിഷ്ടനായി) (സ്വാമിയാരുടെ ആത്മാവ് അജ്ജുകയുടെ ദേഹത്ത് പ്രവേശിക്കുന്നു. ശേഷം അജ്ജുക പറയുന്നതെല്ലാം സ്വാമിയാർ പറയുന്ന പോലെ ആണ്)

അജ്ജുക: (എഴുന്നേറ്റുകൊണ്ട്) ശാണ്ഡില്യ, ശാണ്ഡില്യ

ശാണ്ഡില്യൻ: (സന്തോഷത്തോടെ) ഹായ്, ഇവൾക്ക് ജീവൻ കിട്ടി. ഇവളുടെ ജീവൻ തിരിച്ച് വന്നു. പ്രിയേ, ഞാനിവിടെ ഉണ്ട്.

അജ്ജുക: കൈ കഴുകാതെ എന്നെ തൊടരുത്

ശാണ്ഡില്യൻ: ഇവൾ വളരെ സംശുദ്ധിയുള്ളവൾ ആണ്.

അജ്ജുക: വരൂ വത്സ, അദ്ധ്യയനം തുടരൂ

ശാണ്ഡില്യൻ: അയ്യോ ഇവിടേയും അദ്ധ്യയനമോ? ഞാൻ ഭഗവാന്റെ സമീപം ചെല്ലട്ടെ. (ഭഗവാന്റെ സമീപം ചെന്ന്) അയ്യോ ഭഗവാൻ അന്തരിച്ചു! വചാലനെങ്കിലും ഹാ ഭഗവാൻ! ഹാ യോഗേന്ദ്ര! ഹ ഉപാദ്ധ്യായ! പണ്ഡിതനായാലും മരിയ്ക്കും!

(അപ്പോൾ അജ്ജുകയുടെ അമ്മയും പരഭൃതികയും പ്രവേശിക്കുന്നു)

പരഭൃതിക: അമ്മേ.. ഇതിലേ ഇതിലേ വരൂ

അമ്മ: എവിടെ എന്റെ മകൾ?

പരഭൃതിക: അജ്ജുകയെ ഉദ്യാനത്തിൽ വെച്ച് പാമ്പ് കടിച്ചു

അമ്മ: ഹാ! മന്ദഭാഗ്യ ഞാൻ! ഞാൻ ചത്തൂ!

പരഭൃതിക: സമാശ്വസിയ്ക്കൂ അമ്മേ, അജ്ജുക ഇതാ ഇവിടെ ജീവനോടെ നിൽക്കുന്നു

അമ്മ: അവൾക്ക് സുഖമില്ലെന്ന് തോന്നുന്നു. പഴയപോലെ അല്ല. (സമീപിച്ച്) മോളേ വസന്തസേനേ, നിനക്കെന്ത് പറ്റി?

അജ്ജുക: വൃഷളവൃദ്ധേ, എന്നെ തൊടരുത്

അമ്മ: ഒഹ്! ധിക്കാരി, എന്താണ് സംഭവിയ്ക്കുന്നത്?

പരഭൃതിക: വിഷം വല്ലാതെ അധികം കയറിയിട്ടുണ്ട് എന്ന് തോന്നുന്നു.

അമ്മ: വൈദ്യനെ വിളിയ്ക്കൂ വേഗം

പരഭൃതിക: ശരി (പോകുന്നു)

(അപ്പോൾ രാമലികനും മധുകരികയും പ്രവേശിക്കുന്നു)

മധുകരിക: സ്യാലൻ(=അളിയൻ) വേഗം ചെല്ലൂ. അങ്ങയെ കാണാതെ അജ്ജുക വല്ലാതെ വിഷമിച്ചിരിക്കുകയാണ്.

രാമലികൻ: മധുരവചനങ്ങൾ മൊഴിയുന്ന വിശാലാക്ഷിയുടെ കോമളമുഖചെന്താമരയിൽ നിന്നും ഒരു തുള്ളി തേൻ കുടിയ്ക്കാൻ എനിയ്ക്ക് കൊതിയാകുന്നു.
(അവളെ സമീപിച്ച്) എന്നെ കണ്ടിട്ട് മുഖം തിരിച്ച് നിൽക്കുന്നതെന്താണ്? (അവളുടെ വസ്ത്രത്തുമ്പിൽ പിടിച്ച്) സുകോമളഗാത്രി നിന്റെ മുഖം കാണിച്ചാലും. കൈക്കുമ്പിളിലെ വെള്ളം പോലെ അല്പാൽപ്പമായി, ഓളങ്ങൾക്ക് നടുവിലെ മെല്ലെഇളകുന്ന നിന്റെ മുഖതാമര തരുന്ന കാഴ്ച്ച മനോഹരം തന്നെ.

അജ്ജുക: എടാ വിവരദോഷി, എന്റെ വസ്ത്രം വിട്

രാമലികൻ: ഭവതി, ഇതെന്താണ്?

അമ്മ: പാമ്പ് കടിച്ചമുതൽ അസംബന്ധമേ ഇവൾ പറയുന്നുള്ളൂ

രാമലികൻ: അങ്ങനെ ആണോ? ബോധശൂന്യയായ ഇവളുടെ ശരീരത്തിൽ ഭൂതമാവേശിച്ചു.

(വൈദ്യനും പരഭൃതികയും പ്രവേശിക്കുന്നു)

പരഭൃതിക: വരൂ വരൂ ആര്യാ

വൈദ്യൻ: അവളെവിടെ?

പരഭൃതിക: അജ്ജുക ഇവിടെ ഉണ്ട് ് ഹായ്! ഇപ്പോഴും ജീവിച്ചിരിക്കുന്നു.

വൈദ്യൻ: ഇവളെ വളരെ വലിയ ഏതോ പാമ്പാണ് കടിച്ചിരിക്കുന്നത്

പരഭൃതിക: അതെങ്ങനെ ആര്യനറിഞ്ഞു?

വൈദ്യൻ: അസാധാരണമായ പെരുമാറ്റം കണ്ട് തന്നെ. എന്റെ എല്ലാ ഉപകരണങ്ങളും കൊണ്ട് വരൂ. വിഷചികിത്സ ആരംഭിക്കട്ടെ. (വൈദ്യൻ ഇരുന്ന് ഒരു മാന്ത്രികവട്ടം വരയ്ക്കുന്നു) വളഞ്ഞ്പുളഞ്ഞ് പോകുന്നവളേ ഇവിടെ ഉള്ളിൽ വാ. വാസുകിയുടെ മകനെ നിൽക്കവിടെ. ശൂ.. ശൂ.. നിന്റെ തലഞാൻ എടുക്കും. എന്റെ കത്തി എവിടെ (ശസ്ത്രക്രിയയ്ക്ക് ഉപയോഗിക്കുന്നതരത്തിലുള്ള കത്തി)

അജ്ജുക: വിഡ്ഢിവൈദ്യാ വെറുതെ വേഷം കെട്ടരുത്.

വൈദ്യൻ: പിത്തവും ഉണ്ട്. ഞാൻ നിന്റെ വാതപ്പിത്തകഫങ്ങളെല്ലാം ഇല്ലാതാക്കും.

രാമലികൻ: വേഗം ശ്രമിയ്ക്കൂ. അകൃതജ്ഞരാവില്ല ഞങ്ങൾ.

വൈദ്യൻ: ഞാൻ സുന്ദരമായ ഗുളികയും വിഷചികിത്സ പുസ്തകവും ഇപ്പോൾ കൊണ്ട് വരാം.

(പോകുന്നു)

(അപ്പോൾ യമകിങ്കരൻ പ്രവേശിക്കുന്നു)

യമകിങ്കരൻ: ഹയ്യോ യമധർമ്മ രാജാവ് എന്നെ ചീത്തപറഞ്ഞ് ഓടിച്ചു. ഈ വസന്തസേനയുടെ ആത്മാവിനെ പെട്ടെന്ന് തന്നെ അവളുടെ ശരീരത്തിൽ നിക്ഷേപിച്ച് ശരിയായ വസന്തസേനയുടെ ആത്മാവ് പെട്ടെന്ന് തന്നെ കൊണ്ടുവരാനായി പിന്നേയും പറഞ്ഞ് വിട്ടു.
ഇവളുടെ ശരീരം അഗ്നി സ്വീകരിച്ചില്ലെങ്കിൽ ഇവളെ ജീവിപ്പിക്കും ഞാൻ. (നോക്കിക്കണ്ട്) അയ്യോ എഴുന്നേറ്റ് നിൽക്കുന്നു ഇവൾ! അയ്യോ ഇതെന്താണ്? ഇവളുടെ ജീവാത്മാവ് എന്റെ കൈകളിൽ ആണല്ലോ എന്നിട്ടും അജ്ജുക എഴുന്നേറ്റ് നിൽക്കുന്നു. മുൻപൊരിക്കലും ഞാനിത് ലോകത്ത് കണ്ടിട്ടില്ല. ആശ്ചര്യം തന്നെ!
(ചുറ്റും നോക്കി) ഒഹൊ! ഈ മഹായോഗി സ്വാമിയാരുടെ പണിയാണിത്. ഇനി ഞാനെന്ത് ചെയ്യും? ആട്ടെ, ഈ ഗണികയുടെ ആത്മാവിനെ സ്വാമിയാരുടെ ശരീരത്തിൽ നിക്ഷേപിക്കുകതന്നെ. എന്നിട്ട് കളിതമാശ കഴിഞ്ഞാൽ യഥാസ്ഥാനത്ത് വെയ്ക്കാം.

(അങ്ങിനെ ചെയ്യുന്നു)

ഈ ബ്രാഹ്മണന്റെ ശരീരത്തിൽ സ്ത്രീയുടെ ആത്മാവിനെ നിക്ഷേപിച്ചു. സ്വാമിയുടെ സത്വം പോലെ തന്നെ ശീലവും മാറിയിരിക്കും.

(പോകുന്നു)

സ്വാമിയാർ: (എഴുന്നേറ്റ്) പരഭൃതികേ പരഭൃതികേ

ശാണ്ഡില്യൻ: ഹായ്! ഭഗവാനും ജീവൻ കിട്ടി. ദുഃഖികൾ പെട്ടെന്ന് മരിക്കില്ല എന്ന് തർക്കിക്കണം

സ്വാമിയാർ: രാമലികൻ എവിടെ?

രാമലികൻ: ഭഗവാൻ, ഞാനിവിടെ ഉണ്ട്.

ശാണ്ഡില്യൻ: ഹേ ഭഗവാൻ, ഇതെന്താണ് ഇങ്ങനെ? കുണ്ഡിക(=പാത്രം)പിടിയ്ക്കുന്ന ഇടതുകൈകളിൽ ശംഖ് വളകൾ അണിഞ്ഞ പോലെ എനിയ്ക്ക് തോന്നുന്നു.

സ്വമിയാർ: രമലിക എന്നെ ആലിംഗനം ചെയ്യൂ

ശാണ്ഡില്യൻ: കിംശുകദണ്ഡിനെ(സംന്യാസികളുടെ കയ്യിലുണ്ടാകുന്ന പ്ലാശിന്റെ ദണ്ഡ്) ആലിംഗനം ചെയ്തോളൂ.

സ്വാമിയാർ: രാമലികാ ഞാൻ നല്ലമത്തയായിട്ടുണ്ട്. (നല്ലവണ്ണം മദ്യം പാനം ചെയ്തിട്ടുണ്ട് എന്നർത്ഥം)

ശാണ്ഡില്യൻ: അല്ലല്ല അങ്ങ് ഉന്മത്തനായിട്ടുണ്ട്. (ഭ്രാന്തനായിട്ടുണ്ട് എന്നർത്ഥം)

രാമലികൻ: ഭഗവാൻ, അങ്ങയുടെ ജല്പനം സംന്യാസികൾക്ക് ചേരാത്തതാണ്.

സ്വാമിയാർ: അൽപ്പം സുരസേവ ചെയ്യട്ടെ. (മദ്യം കുടിയ്ക്കട്ടെ എന്നർത്ഥം)

ശാണ്ഡില്യൻ: വിഷം കുടിയ്ക്കൂ. പരിഹാസത്തിന്റെ അങ്ങേയറ്റമായി തീർന്നു. ഇപ്പോൾ ഭഗവാനുമല്ല അജ്ജുകയുമല്ല അഥവാ ഭഗവദജ്ജുകം എന്ന് വിളിയ്ക്കാം.

സ്വാമിയാർ: പരഭൃതികേ, പരഭൃതികേ, എന്നെ ആലിംഗനം ചെയ്യൂ

പരഭൃതിക: ദൂരെ പോകൂ

അമ്മ: മോളെ, വസന്തസേനേ..

സ്വാമിയാർ: അമ്മേ ഞാനിവിടെ ഉണ്ട്. വന്ദനം അമ്മേ

അമ്മ: ഭഗവാൻ, എന്താണിങ്ങനെ?

സ്വാമിയാർ: അമ്മേ, എന്നെ അറിയില്ലെ? രമലികാ ഇന്ന് താങ്കൾ വല്ലാതെ വൈകിയ്ക്കുന്നു.

രാമലികൻ: ഭഗവാൻ, എനിയ്ക്ക് ബാധകയറിയിട്ടില്ല.

(വൈദ്യൻ പ്രവേശിക്കുന്നു)

വൈദ്യൻ: എട്ടുകൂട്ടം ചേർന്ന ഗുളികയും ഞാൻ കൊണ്ടുവന്നിട്ടുണ്ട്. കാരണം മരിച്ചവൾ ജീവിയ്ക്കുമോ എന്നെനിയ്ക്കറിയില്ല. വെള്ളമെവിടെ വെള്ളം വെള്ളം

(അജ്ജുകയുടെ സമീപം ചെല്ലുന്നു)

മധുകരിക: ഇതാ വെള്ളം.

വൈദ്യൻ: ഗുളിക പൊടിച്ച്ചേർക്കട്ടെ. അവളെ ദംശിച്ചിരിക്കുന്നു. അവൾക്ക് ബാധകയറിയിരിക്കുന്നു

അജ്ജുക: വിഡ്ഢി വൈദ്യൻ. വയസ്സായിട്ടും ഒന്നും പഠിയ്ക്കാതെ വയസ്സായിരിക്കുന്നു. ഉപയോഗശൂന്യൻ. പ്രാണികളുടെ അന്ത്യത്തെ കുറിച്ച് പോലും ഒന്നും അറിയില്ല. അവളെ ഏത് തരത്തിലുള്ള പാമ്പാണ് കടിച്ചിരിക്കുന്നത് എന്ന് പറ.

വൈദ്യൻ: എന്തെങ്കിലും അത്ഭുതകരമായതുണ്ടോ?

അജ്ജുക: ശാസ്ത്രം ഉണ്ടോ?

വൈദ്യൻ: ഉവ്വ്. ധാരാളം ശാസ്ത്രങ്ങൾ ഉണ്ട്. ശാസ്ത്രങ്ങൾ അഞ്ഞൂറും ആയിരവും പറയുന്നുണ്ട്.

അജ്ജുക: എന്നാൽ പറയൂ. വൈദ്യശാസ്ത്രത്തിലുള്ളത് പറയൂ

വൈദ്യൻ: കേൾക്കൂ ഭവതി, വാതം, പിത്തം, ക... ക... ഒഹ്! എവിടെ എന്റെ പുസ്തകം? പുസ്തകം..

ശാണ്ഡില്യൻ: അഹോ! വൈദ്യന്റെ പഠിത്തം! ഒരുവരി കൂടെ അറിയില്ല. ആട്ടെ, ഈ വൈദ്യൻ എന്നെ പോലെ ആയിരിക്കാം. ഇതാ പുസ്തകം.

വൈദ്യൻ: കേൾക്കൂ ഭവതി, വാതപിത്തകഫം എന്നിങ്ങനെ മൂന്ന് തരത്തിൽ വിഷം. അവയെ തൃണിസർപ്പങ്ങൾ എന്ന് പറയുന്നു. നാലമതൊന്ന് ഇല്ല.

അജ്ജുക: പറയുന്ന വാക്കുകൾ തന്നെ തെറ്റ്. തൃണിസർപ്പങ്ങൾ എന്നല്ല ത്രയസർപ്പങ്ങൾ എന്ന് വേണം പറയാൻ. തൃണി നപുംസകലിംഗം ആണ്.

വൈദ്യൻ: ഹേയ്, അപ്പോൾ വ്യാകരണസർപ്പമായിരിക്കും ദംശിച്ചിരിക്കുക.

അജ്ജുക: വിഷവേഗങ്ങൾ എത്ര തരം ഉണ്ട്?

വൈദ്യൻ: നൂറുതരം വിഷവേഗങ്ങൾ ഉണ്ട്.

അജ്ജുക: തെറ്റ്, തെറ്റ്. വിഷവേഗങ്ങൾ ഏഴാണ്. അവ ഇങ്ങനെ, രോമാഞ്ച, മുഖശോഷണം, വിവർണ്ണം, വേപഥു, ഇക്കിളി ഏമ്പക്കം, കിതപ്പ്, ബോധശൂന്യം.
ഈ ഏഴ് വിഷവേഗങ്ങൾ കഴിഞ്ഞാൽ സാക്ഷാൽ അശ്വിനിദേവകൾക്ക് കൂടെ ചികിത്സിച്ച് രക്ഷിക്കാൻ കഴിയില്ല. ഇതിലധികം എന്തെങ്കിലും ഉണ്ടെങ്കിൽ പറയൂ.

വൈദ്യൻ: വാസ്തവത്തിൽ ഇതെന്റെ(വിഷചികിത്സ) വിഷയമല്ല. ഭഗവതീ നമിയ്ക്കുന്നു നിന്നെ. ഞാൻ പോകുന്നു.

(അങ്ങിനെ വൈദ്യൻ പോകുന്നു)

(യമകിങ്കരൻ പ്രവേശിക്കുന്നു)

യമകിങ്കരൻ: ഒഹ്! ഇത്, ഗർഭച്ഛിദ്രം, കുരു, പനി, ചെവി പഴുക്കൽ, ഹൃദ്രോഗം, കണ്ണിനസുഖം,തലച്ചോറിനസുഖം എന്നിങ്ങനെ പലതരം രോഗങ്ങൾ പലജീവികൾക്കും യമപുരി സന്ദർശനത്തിനു കാരണമാകുന്നു. എനിയ്ക്ക് യമധർമ്മന്റെ ആജ്ഞ അനുസരിക്കണം. (അജ്ജുകയുടെ സമീപം ചെന്ന്) ഭഗവാൻ, ഈ സ്ത്രീശരീരത്തിൽ നിന്നും പുറത്ത് വന്നാട്ടെ.

അജ്ജുക: ശരി നിന്റെ ഇഷ്ടം പോലെ.

യമകിങ്കരൻ: ഞാൻ ജീവവിനിമയം ചെയ്ത് എന്റെ കാര്യം നോക്കട്ടെ.

(അങ്ങിനെ ചെയ്ത് പോകുന്നു)

സ്വാമിയാർ: ശാണ്ഡില്യാ, ശാണ്ഡില്യ.

ശാണ്ഡില്യൻ: ഹായ് ഭഗവാൻ പതിവ്പോലെ ആയിരിക്കുന്നു.

അജ്ജുക: പരഭൃതികേ പരഭൃതികേ

പരഭൃതിക: ഹായ് അജ്ജുക പതിവുപോലെ സംസാരിയ്ക്കുന്നു

അമ്മ: മോളെ, വസന്തസേനേ

രാമലികൻ: ഹാവൂ പ്രിയേ വസന്തസേനേ ഇവിടെ വരൂ.

(അജ്ജുകയും അവളുടെ കാമുകൻ രമലികനും തോഴിമാരും അമ്മയും ഒന്നിച്ച് പോകുന്നു)

ശാണ്ഡില്യൻ: ഭഗവാൻ, ഇതെന്താണ്?

സ്വാമിയാർ: വലിയ കഥയാണ്. അതെല്ലാം ഞാൻ വഴിപോലെ പറഞ്ഞ് തരാം. (നാലുചുറ്റും നോക്കിയിട്ട്) ദിവസം കഴിഞ്ഞു. നോക്കൂ, സൂര്യൻ അസ്തമിയ്ക്കാനായി ആകാശാന്ത്യത്തിൽ മൂശയിൽ നിന്നും ഉരുകിയൊലിയ്ക്കുന്ന സ്വർണ്ണം പോലെ തൂങ്ങി നിൽക്കുന്നു. മേഘങ്ങൾ സൂര്യതേജസ്സിനെ മറച്ചിരിക്കുന്നത് കണ്ടാൽ അന്തരീക്ഷത്തിന്റെ ജ്വലിയ്ക്കുന്നഗർഭം പോലെ തോന്നിയ്ക്കുന്നു.

(രണ്ട് പേരും പോകുന്നു)

ഇങ്ങിനെ ഭഗവദജ്ജുകം സമാപിയ്ക്കുന്നു.

ഇതിലെ പ്രാകൃതം കൃത്യമല്ല.

ഭഗവദജ്ജുകം

ബോധായനവിരചിതം

(തതഃ പ്രവിശതി നാന്ദ്യന്തേ സൂത്രധാരഃ)

സൂത്രധാരഃ:
ത്വാം പാതു ലക്ഷണാപാഢ്യഃ
സുരവരമകുടേന്ദ്രചാരുമണിഘൃഷ്ടഃ
രാവണാനമിതാംഗുഷ്ഠോ
രുദ്രസ്യ സദാർച്ചിത പാദഃ

ഇദമസ്മദീയം ഗൃഹം, യാവത് പ്രവിശ്യാമി. (പ്രവിശ്യ) വിദൂഷക! വിദൂഷക!

വിദൂഷകഃ: അയ്യ ആഹി (ആര്യ അയമസ്മി.)

സൂത്രധാരഃ: വിജനം താവത്. യാവതേ പ്രിയമാഖ്യാസ്യാമി.

വിദൂഷകഃ: അയ്യ തഹ. (നിഷ്ക്രമ്യ പ്രവിശ്യ) അയ്യ വിജനം ഗുഹം ഇദം. പിഅം ദാവ അയ്യോ ആചിക്ഖോദു.
(ആര്യ തഥാ. (നിഷ്ക്രമ്യ പ്രവിശ്യ) ആര്യ വിജനം ഗൃഹം ഇദം. പ്രിയം താവദാര്യ ആചക്ഷതു.)

സൂത്രധാരഃ: ശ്രൂയതാം. അദ്യാസ്മി ബഹിർനഗരാദ് ആഗച്ഛതാ അനേകസിദ്ധാദേശജനിതപ്രത്യയേന ലക്ഷണിനാ ബ്രാഹ്മണേനാഹമാദിഷ്ടഃ. അദ്യ ഇതസ്സപ്തമേഹനി തവ രാജകുലേ പ്രേക്ഷാ ഭവിഷ്യതി. തതസ്ത്വത്പ്രയോഗപരിതുഷ്ടേന രാജ്ഞാ ദത്താം മഹതീം ശ്രിയമവാപ്സ്യസീതി. തസ്യ ബ്രാഹ്മണസ്യാമിത്ഥ്യാദേശിതയാ ജനിതോത്സാഹഃ. തത്സംഗീതകം കരിഷ്യാമി.

വിദൂഷകഃ: കദമം ദാണിം അയ്യേണ നാഡാം നാഇയദി? (കഥമം ഇദാനീം ആര്യേണ നാടകം നാട്യതേ?)

സൂത്രധാരഃ: അത്രൈവ മേ ചിന്താ. അഥതു നാടകപ്രകരണോദ്ഭവാസു വാരേഹാമൃഗഡിമസമവകാരവ്യായോഗഭാണസല്ലാപവീഥ്യുത്സൃഷ്ടികാങ്കപ്രഹസനാദിഷു ദശജാതിഷു നാട്യരസേഷു ഹാസ്യമേവ പ്രധാനമിതി പശ്യാമി. തസ്മാത് പ്രഹസനമേവ പ്രയോക്ഷ്യാമി.

വിദൂഷകഃ: അയ്യ, അഹം ഹസ്സോവി പഹസണം ണ ജാണേ. (ആര്യ, അഹം ഹാസ്യോപി പ്രഹസനം ന ജാനേ.)

സൂത്രധാരഃ: തേനന ഹി ശിക്ഷ്യതാം ഭവാൻ. ണ ശക്യമശിക്ഷിതേനന കിഞ്ചിദപി ജ്ഞാതും.

വിദൂഷകഃ: തേനണ ഹി അയ്യോ ഏവ്വ മേ ഉവദിസദു. (തേനന ഹി ആര്യ ഏവ മേ ഉപാദിശതു.)

സൂത്രധാരഃ: ബാഢം.

ജ്ഞാനാർഥ കൃതബുദ്ധിസ്ത്വം സന്മാർഗേണാനുഗച്ഛ ഗച്ഛന്തം...

(നേപഥ്യേ)

ശാണ്ഡില്യ! ശാണ്ഡില്യ!

സൂത്രധാരഃ: (ശ്രുത്വാ)
....യോഗീശ്വരം ദ്വിജവൃഷം ശിഷ്യ ഇവ മാം പരിവ്രാജം

(നിഷ്ക്രാന്തൗ)

പ്രസ്താവന. (ആമുഖം)

(തതഃ പ്രവിശതി പരിവ്രാജകഃ)

പരിവ്രാജകഃ: ശാണ്ഡില്യ! ശാണ്ഡില്യ! (പൃഷ്ഠതോ അവലോക്യ) ന താവദ്ദൃശ്യതേ. സദൃശമസ്യ തമോവൃതസ്യ. കുതഃ -

ദേഹോ രോഗനിധിർജരാവശഗതോ ലീനാന്തകാധിഷ്ഠിതോ
യോ നിത്യപ്രതിഘാതരുദ്ധവിഷയസ്തീരേ യഥാ പാദപഃ
തം ലബ്ധ്വാ സുകൃതൈരനേകഗുണിതൈർ ദേഹാത്മനാ വിസ്മിതോ
മത്തോ യോ ബലരൂപയൗവനഗുണൈർ ദോഷാന്ന താൻ പശ്യതി

തസ്മാദനപരാദ്ധഃ ഖല്വയം തപസ്വീ. പുനരപി സമാഹ്വാനം കരിഷ്യേ. ശാണ്ഡില്യ! ശാണ്ഡില്യ!

(തതഃ പ്രവിശതി ശാണ്ഡില്യഃ)

ശാണ്ഡില്യഃ: ഭോഃ. പ്രഥമമേവാഹം കരടക ശേഷസമിദ്ധേ നിരക്ഷരപ്രക്ഷിപ്തജിഹ്വേ കണ്ഠപ്രസക്തയജ്ഞോപവീതേ ബ്രാഹ്മണ്യമാത്രപരിതുഷ്ടേ കുലേ പ്രസൂതഃ. തതോ ദ്വിതീയമസ്മാകം ഗൃഹേശനനാശേന ബുഭുക്ഷിതഃ പ്രാതരശനലൊഭേന ശാക്യശ്രമണകം പ്രവ്രജിതോസ്മി. തദോസ്തത്ര ദാസ്യാ പുത്രാണാമേകകാലഭുക്തത്വേന ബുഭുക്ഷിതഃ തമപി വിസൃജ്യ ചീവരം ഛിത്വാ പാത്രം പ്രതോല്യ ഛത്രമാത്രം ഗൃഹീത്വാ നിർഗതോസ്മി. തതസ്തൃതീയമസ്യ ദുഷ്ടാചാര്യസ്യ ഭാണ്ഡ ഭാര ഗർദഭസ്സംവൃത്തഃ. കുത്രനു ഖലു കുതഃനു ഖലു ഗതോ ഭഗവാൻ? ആ! ഏഷ ദുഷ്ടലിംഗീ പ്രാതരശനലോഭേന ഏകാകീ ഭിക്ഷാമാഹിണ്ഡിതും ഗത ഇതി തർകയാമി. യാവദദൂരഗതം ഭഗവന്തം സംഭാവയാമി. (പരിക്രമ്യ ദൃഷ്ട്വാ) ഏഷ ഖലു ഭഗവാൻ! മർഷയതു മർഷയതു ഭഗവാൻ!

പരിവ്രാജകഃ: ശാണ്ഡില്യ ന ഭേതവ്യം ന ഭേതവ്യം.

ശാണ്ഡില്യഃ: ഭോ ഭഅവം ഇമസ്സിം ജീവ ലോഏ ണിക്കോച്ചവ വിസേസേ സുഹപ് പഹാണേ കേണ വിഹിണാ ഭഅവോ ഭിക്കം ആഹിംഡദി?
(ഭോ ഭഗവന്നസ്മിൻ ജീവ ലോകേ നിത്യോത്സവവിശേഷേ സുഖ പ്രധാനേ കേന വിധിനാ ഭഗവാൻ ഭിക്ഷാമാഹിണ്ഡതേ)

പരിവ്രാജകഃ: ശൃണു:
അമാന കാമസ്സഹിത വ്യഘർഷണഃ
കൃശാജ്ജനാദ്ഭൈക്ഷകൃതാത്മധാരണ

ചരാമി ദോഷവ്യസനോത്തരം ജഗദ്-
ഹ്രദം ബഹുഗ്രാഹമിവാപ്രമാദവാൻ

ശാണ്ഡില്യഃ: ഭോ ഭഅവം!
ണ മാമഓ അത്തി ണ ഭാദുഓ വാ
പിദാ കുദോ മേ ഭവപ്പസാദോ
ഏക്കോ അഹം അണ്ണഹദത്തണേണ
ജട്ഠിം പവിട്ഠോ ണ ഹു ധമ്മളോഹാ
(ഭോ ഭഗവൻ! ന മാമകോസ്തി ന ഭ്രത്യകോ വാ പിതാ കുതോ മേ ഭഗവത്പ്രസാദഃ
ഏകോഹം അന്നഹതത്വേന യഷ്ടിം പ്രവിഷ്ടോ നതു ധർമലോഭാത്)

പരിവ്രാജകഃ: ശാണ്ഡില്യ കിമേതത്?

ശാണ്ഡില്യഃ: ണം ഭൂദത്ഥോ അളീഅം ബംധാംതി ഭഅവോ ഭണാദി?
(നനു ഭൂതാർഥോളീകം ബന്ധകമിതി ഭഗവാൻ ഭണതി?)

പരിവ്രാജകഃ: അഥ കിം? സത്യമനൃതം ചാഭിസന്ധായ കൃതം ബന്ധകം ഭവതി. കുതഃ:
യദാതു സംകല്പിതമിഷ്ടമിഷ്ടതഃ
കരോതി കർമാവഹിതേനന്ദ്രിയ പുമാൻ
തദാസ്യ തത്കർമ ഫലം സദാ സുരൈഃ
സുരക്ഷിതോ ന്യാസ ഇവാനുപാല്യതേ

ശാണ്ഡില്യഃ: കദാ ണു ഖു തസ്സ ഫളം ളഹദി? (കദാനു ഖലു തസ്യ ഫലം ലഭതേ)

പരിവ്രാജകഃ: യദാ വിരാഗമൈശ്വര്യം ലഭതേ തദാ.

ശാണ്ഡില്യഃ: തം പുണ കഹം ളഹദി? (പുന കഥം ലഭതേ?)

പരിവ്രാജകഃ: അസംഗതയാ.

ശാണ്ഡില്യഃ: ഭോ ഭാവം, കിം പുണ ഏദം അസംഗദം തി പുച്ഛീയദി? (ഭോ ഭഗവൻ, കിം പുനരിദം അസംഗതം ഇതി പൃച്ഛ്യതേ)

പരിവ്രാജകഃ: രാഗദ്വേഷയോർമധ്യസ്ഥാ. കുതഃ :
സുഖേഷു ദുഃഖേഷു ച നിത്യതുല്യതാം ഭയേഷു ഹർഷേഷു ച നാതിരിക്തതാം.
സുഹൃത്സ്വമിത്രേഷു ച ഭാവ തുല്യതാം വദന്തി താം തത്വവിദോഹ്യസംഗതാം

ശാണ്ഡില്യഃ: കിം ഏദം പുണ അത്തി? (കിം ഇദം പുനരസ്തി?)

പരിവ്രാജകഃ: നാസതസ്സംജ്ഞാ ഭവതി.

ശാണ്ഡില്യഃ: സക്കം കുത്തംതി ഭഅവോ ഭണാദി? (ശക്യം കർതുമിതി ഭഗവാൻ ഭണതി?)

പരിവ്രാജകഃ: കഃ സന്ദേഹഃ?

ശാണ്ഡില്യഃ: അളീഅം അളീഅം ഏദം! (അളീകമളീകമിദം)

പരിവ്രാജകഃ: കഥമിവ?

ശാണ്ഡില്യഃ: ഭഅവോ ഖു ദാവ മം കിസ്സ കുപ്പദി? (ഭഗവൻ ഖലു താവന്മാം കിമർഥം കുപ്യതി?)

പരിവ്രാജകഃ: നാധ്യീഷ ഇതി!

ശാണ്ഡില്യഃ: ജദി അഹം അഹീആമി വാ ണാഹീആമി വാ കിം ദവ മുത്തസ്സ? (യദ്യഹമധ്യേമി വാ നാധ്യേമി വാ കിം തവ മുക്തസ്യ?)

പരിവ്രാജകഃ: മാമൈവം. അഭ്യുപഗതശിഷ്യാർഥം താഡനം സ്മൃതം ഇതി. തസ്മാദകുപിതശ്ചാഹം ശ്രേയോർത്ഥം ഭവന്തം താഡയാമി.

ശാണ്ഡില്യഃ: അച്ചേരം! അച്ചേരം! അകുവിദോ ണാമ താഡേദി കിള ഭഅവോ. ഹിജ്ജദു ഏസാ കഹാ. അദിക്കമദി ഭിക്ഖവേളാ.
(ആശ്ചര്യം! ആശ്ചര്യം! അകുപിതോ നാമ താഡയതി കില ഭഗവാൻ. ഛിദ്യതാമേഷാ കതാ. അതിക്രാമതി ഭിക്ഷാവേലാ.)

പരിവ്രാജകഃ: മൂർഖ! പ്രാതസ്താവന്ന മധ്യാഹ്നഃ. ന്യസ്തമുസലേ വ്യംഗാരേ സർവഭുക്തജനേ കാലേ ഇത്യുപദേശഃ. തസ്മാദ്വിശ്രമാർതമിദമുദ്യാനം പ്രവിശാവഃ.

ശാണ്ഡില്യഃ: ഹാ! ഹാ! പഡിജ്ജാഹാണീഓ ഖു ഭഅവോ സംവുത്തോ. (ഹാ! ഹാ! പ്രതിജ്ഞാഹാനികഃ ഖലു ഭഗവാൻ സംവൃത്തഃ.)

പരിവ്രാജകഃ: കഥമിവ?

ശാണ്ഡില്യഃ: ണം സമസുഹദുക്ഖോ കിള ഭഅവോ. (നനു സമ സുഖദുഃഖഃ കില ഭഗവാൻ.)

പരിവ്രാജകഃ: അഥ കിം? സമസുഖദുഃഖോ മമാത്മാ കർമാത്മാ വിശ്രമമിച്ഛതി.

ശാണ്ഡില്യഃ: ഭഅവം കോ ഏസോ അത്താ ണാമ? ക്കോ അണ്ണോ കമ്മത്താ ണാമ? (ഭഗവൻ ക ഏഷ ആത്മാ നാമ? കോന്യഃ കർമാത്മാ നാമ?)

പരിവ്രാജകഃ: ശൃണു:

> യ സ്വപ്നേ ഗഗനമുപൈതി സോന്തരാത്മാ
> സോപ്യാത്മാ വിധിവിഹിതം പ്രയാതി യശ്ച
> ദേഹോയം നര ഇതി സംജ്ഞിതോന്യഥാ വാ
> കർമാത്മാ ശ്രമസുഖഭാജനം നരാണാം

ശാണ്ഡില്യഃ: ജോ അജരോ അമരോ അച്ഛേജ്ജോ അഭേജ്ജോ സോ അത്താ ണാമ. ജ്ജോ ഹസദി ഹാസേദി സഅദി ബുംജേദി വിളഅം ച ഗച്ഛദി സോ കമ്മത്താ ണാമ.
(യോഅജരഃ അമരഃ അച്ഛേദ്യഃ അഭേദ്യഃ സ ആത്മാ നാമ. യോ ഹസതി ഹാസയതി ശേതേ ഭുംക്തേ വിലയം ച ഗച്ഛതി സ കർമാത്മാ നാമ.)

പരിവ്രാജകഃ: യഥാ ഗ്രാഹ്യം തഥാ ഗൃഹ്ണീതം.

ശാണ്ഡില്യഃ: ആ അപേഹി! അഭിഗ്ഗഹീദോസി. (ആ അപേഹി! അഭിഗൃഹീതോസി.)

പരിവ്രാജകഃ: കഥമിവ?

ശാണ്ഡില്യഃ: ണം സോ ഏവ്വദാണിം ഏസോ. ണ ഹി സരീരം വിണാ അത്തി കിം'വി. (നനു സ ഏവേദാനീമേഷഃ. നഹി ശരീരം വിനാ അസ്തി കിമപി.)

പരിവ്രാജകഃ: ലൗകികമഭിഹിതം. യതശ്ച ഭേദം ഉപഗതാനാം സത്വാനാം സ്ഥാനാനി ശ്രുയന്തേ. അത ഏവം ബ്രൂമഃ.

ശാണ്ഡില്യഃ: ശവ്വം ദാവ തിട്ഠദു. തുവം ദാവ കോ? (സർവം താവത്തിഷ്ഠതു. ത്വം താവത്കഃ?)

പരിവ്രാജകഃ: ശൃണു:

ഖപവനസലിലാനാം തേനജസശ്ചൈകദേശാദ്-
ഉപചിതചലമൂർതിഃ പാർഥിവദ്രവ്യരാശിഃ
ശ്രവണനയനജിഹ്വാനാസികാസ്പർശവേദീ
നര ഇതി കൃത സംജ്ഞഃ കോപ്യഹം പ്രാണിധർമാ.

ശാണ്ഡില്യഃ: ഹാ! ഹാ! ഏത്ത്അമത്തേനണ അത്താണം വി ണ ജാണാദി. കിം പുണ അത്താണം? (വിലോക്യ) ഭോ ഭഅവം ഇദം ഉയ്യാണം.

(ഹാ! ഹാ! ഏതാവന്മാത്രേണ ആത്മാനമപി ന ജാനാതി. കിം പുനരാത്മാനം? (വിലോക്യ) ഭോ ഭഗവന്നിദമുദ്യാനം.)

പരിവ്രാജകഃ: ത്വം താവത്പ്രവിശാഗ്രതഃ. വിവിക്തശരണാരണ്യപ്രതിശ്രയാ വയം.

ശാണ്ഡില്യഃഃ: ഭഅവം ഏവ്വ പുരദോ പവിസദു. ആഹം പിട്ഠദോ പവിസാമി. (ഭഗവാൻ ഏവ പുരതഃ പ്രവിശതു. അഹം പൃഷ്ഠതഃ പ്രവിശാമി.)

പരിവ്രാജകഃ: കിമർഥം?

ശാണ്ഡില്യഃ: ഹേളാഅൺഎ മമ മാദാഎ സുദം അസോഅപല്ലവംതണിളുദ്ധോ വഗ്ഘോ പഡിവസദിത്തി. ഠാ ഭആവം എവ്വ പുരദോ പ്രവിസദു.
(ഹേലായന്യാ മമ മാതുഃ ശ്രുതം അശോകപല്ലവാന്തരനിരുദ്ധോ വ്യാഘ്രഃ പ്രതിവസതീതി. തദ് ഭഗവാൻ ഏവ പുരതഃ പ്രവിശതു.)

പരിവ്രാജകഃ: ബാഢം.

ശാണ്ഡില്യഃ: അവിഹാ! വഗ്ഘേണ ഗഹ്ദോമ്മി. മ്മോകീഇ മം വഗ്ഘമുഖാദോ. അണാഹോ വിഅ വഗ്ഘേണ ഖാഇദോമ്മി. ഇദം ഖു ളുഹിളം പസ്സവദി കംഠാദോ.
(അവിഹാ! വ്യാഘ്രേണ ഗൃഹീതോസ്മി. മോചയ മാം വ്യാഘ്രമുഖാത്. അനാഥ ഇവ വ്യാഘ്രേന ഖാദിതോസ്മി. ഇദം ഖലു രുധിരം പ്രസ്രവതി കണ്ഠാത്.)

പരിവ്രാജകഃ: ശാണ്ഡില്യ! ന ഭേതവ്യം ന ഭേതവ്യം. മയൂര ഖല്വേഷഃ.

ശാണ്ഡില്യഃ: സച്ചം മോരോ? (സത്യം മയൂരഃ?)

പരിവ്രാജകഃ: അഥ കിം? സത്യം മയൂരഃ.

ശാണ്ഡില്യഃ: ജയി മോരോ തേനണ ഹി ഉഗ്ഘാഡേമി അക്ഖിണി. (യദി മയൂരസ്തേന ഹ്യുദ്ഘാടയാമ്യക്ഷിണീ.)

പരിവ്രാജകഃ: ഛന്ദതഃ

ശാണ്ഡില്യഃ: ഹം ദാസീഏ പുത്തോ വഗ്ഘോ മബ്ഭയേണ മോരരൂവം ഗഹ്വിഅ പളാഅദി. (ഊദ്യാനം നിരൂപ്യ) ഹ്! ഹ്! ചമ്പകാർജുന കദംബ നീപനിചുലതിലകകുരബകകർണികാര കർപൂര കൂതപ്രിയംഗുസാല താലതമാല ! പുണ്ണാഅണാഅവളളസരാസജ്ജസിംദുവാരതിണസുള്ളസത്തവണ്ണകണവീരകുഡചവ ണ്ണിചംദണാസോഅ വസംദോപസോഹിദം പവാളപത്തപള്ളവദള മാളദ്ളദാമംഡവമംഡിദം, മോര കോഇള മത്തബ്ഭമര പിഅജണവിപ്പഓഅസമുപ്പണ്ണസോആഹിഹൂദ ജുവദ്ജണാണം അണുദാവഅരം,
സമ്പവുത്താണം സുഹാവഹം. അഹോ രമണിജ്ജം ഖു ഇദം ഉയ്യാണം!
(ഹം ദാസ്യാഃ പുത്രോഃ വ്യാഘ്രഃ മദ്ഭയേന മയൂരരൂപം ഗൃഹീത്വാ പലായതെ. (ഉദ്യാനം നിരൂപ്യ) ഹി! ഹി! ചമ്പകാർജുനകദംബ നീപനിചുലതിലകകുരബകകർണികാര കർപൂര ചൂതപ്രിയംഗുസാലതാലതമാല പുന്നാഗനാഗബകുലസരല സർജസിന്ദൂവാര തൃണശൂല്യസപ്തപർണ കരവീര കുതജവഹ്നി ചന്ദനാശോകമല്ലികാനന്ദ്യാവർതതഗരഖദിര കദലീസമവകീർണം വസന്തോപശോഭിതം പ്രവാലപത്ര പല്ലവ ദല കുസുമ മഞ്ജരീ സമാകുലം അതിമുക്ത മാലതീ ലതാ മണ്ഡപ മണ്ഡിതം, മയൂര കോകില മത്ത ഭ്രമരമധുരാരാവസംഘുഷ്ടം പ്രിയജനവിപ്രയോഗസമുത്പന്ന ശോകാഭിഭൂതയുവതീജനാനാം അനുതാപകരം, സമ്പ്രയുക്താനാം സുഖാവഹം. അഹോ രമണീയം ഖല്വിദമുദ്യാനം!)

പരിവ്രാജകഃ: മൂർഖ! അഹന്യഹനി ഹീയമാനേഷ്വിന്ദ്രിയേഷു കിം തേന രമണീയം? പശ്യ കുതഃ:

അഭ്യാഗത കിസലയാഭരണോ വസന്തഃ
പ്രാപ്താ ശരത്കുമുദഷണ്ഡവിഭൂഷണേതി
ബാലോ നവേഷ്വൃതുഷു രജ്യതി നാമ ലോകേ
യജ്ജീവിതം ഹരതി തത്കില രമ്യമസ്യ

ശാണ്ഡില്യഃ: ജം ജദാ രമണിജ്ജം തം തദാ രമണിജ്ജം തി പുച്ഛദി. (യദ്യദാ രമണീയം തത്തദാ രമനീയം ഇതി പൃച്ഛ്യതേ)

പരിവ്രാജകഃ: അപാണ്ഡിത്യമഭിഹിതം! പശ്യ:

അനാഗതം പ്രാർഥയതാമതിക്രാന്തം ച ശോചതാം
വർതമനൈരതുഷ്ടാനാം നിർവാണം നോപപദ്യതേ

ശാണ്ഡില്യഃ: ആദമാണോ പംതാ – ണം കഹിംദാണിം ഉപവിസാവോ? (ആയതമാനഃ പന്ഥാ – നനു കുത്രേദാനീം ഉപവിശാവഃ?)

പരിവ്രാജകഃ: ഇഹൈവ വസിഷ്യാവഹേ.

ശാണ്ഡില്യഃ: അകോക്ഖം! അകോക്ഖം! (അചോക്ഷം! അചോക്ഷം!)

പരിവ്രാജകഃ: മേധ്യമരണ്യമദൂഷ്യാ ഭൂഃ.

ശാണ്ഡില്യഃ: ജ്ജഇ പരിസ്സംറ്റോ ഉവവിസദുകാമോ അകോക്ഖം കോക്ഖം വാ കരേസി. (യദി പരിശ്രാന്ത ഉപവിശതു കാമ അചൗക്ഷം ചൗക്ഷം വാ കരോഷി.)

പരിവ്രാജകഃ: ശ്രുതിഃ പ്രമാണം നാഹം. കുതഃ:

അതിമാനോന്മത്താനാം അഹിതേ ഹിതമിതി കൃതപ്രതിജ്ഞാനാം
നൈവാസ്തി പരം തേഷാം സ്വച്ഛന്ദകൃതപ്രമാണാനാം

ശാണ്ഡില്യഃ: അപ്പമാണം തുഹ ഏദം ബഹു'അം മംത'അംതസ്സ. (അപ്രമാണം തവേദം ബഹുലം മന്ത്രയമാണസ്യ.)

പരിവ്രാജകഃ: മാ മൈവം!

പ്രമാണം കുരു യല്ലോകേ പ്രമാണീക്രിയതേന ബുധൈ
നാപ്രമാണം പ്രമാണസ്താ കരിഷ്യന്തീതി നിശ്ചയഃ

ശാണ്ഡില്യഃ: ണഅ ഹു ദേ പമാണം ജാണാമി. (ന ഖലു തേന പ്രമാണം ജാനാമി.)

പരിവ്രാജകഃ: ഏഹി വത്സ, അധ്യീഷ്വ താവത്.

ശാണ്ഡില്യഃ: ണ ദാവ അജ്ജഇസ്സം. (ന താവദധ്യേഷ്യാമി.)

പരിവ്രാജകഃ: കിമർഥം?

ശാണ്ഡില്യഃ: അജ്ജഅണസ്സ ദാവ അത്തം സോദും ഇച്ചാമി. (അധ്യയനസ്യ താവദർത്ഥം ശ്രോതുമിച്ഛാമി.)

പരിവ്രാജകഃ: അധീതാധ്യയനൈരപി കാലാന്തരാദ്വിജ്ഞേയാ ഭവന്ത്യധ്യയനാർതാ. തസ്മാദധീഷ്വ താവത്.

ശാണ്ഡില്യഃ: അധ്ദേ കിം ഭവിസ്സദി? (അധീതേന കിം ഭവിഷ്യതി?)

പരിവ്രാജകഃ: ശൃണു:

ജ്ഞാനാദ്ഭവതി വിജ്ഞാനം, വിജ്ഞാനാത്സംയമഃ, സംയമാത്തപഃ, തപസോ യോഗ പ്രവൃത്തിഃ,

യോഗപ്രവൃത്തേനരതീതാനാഗതവർതമാനതത്വദർശണം ഭവതി. ഏതേനഭ്യോഷ്തഗുണമൈശ്വര്യം ലഭതേ.

ശാണ്ഡിൽ.: ഭോ ഭഅവം! ആപ്പച്ചക്ഖേ ജഹാകാമം മമ ബുദ്ധിം പരിഭവിഅ ഭണാസി. ശക്കം പുണ അദിട്ഠോ ഭ'അവദോ പരഗേഹാണി പവിസിദും? പര ഗേഹാനി പ്രവേഷ്തും? ഭഅവദോ പരഗേഹാണി പവിസിദും?
(ഭോ ഭഗവൻ! ആപ്രത്യക്ഷേ യഥാകാമം മമ ബുദ്ധിം പരിഭാവ്യ ഭണസി. ശക്യം പുനരദൃഷ്തസ്യ ഭഗവതഃ പരഗേഹാനി പ്രവേഷ്ടും)

പരിവ്രാജകഃ: കിമഭിപ്രേതം ഭവതഃ?)

ശാണ്ഡില്യഃ: മാമ അഭിപ്പേദം സക്കി'അസമണ'ആണം കാരണാദോ സുസാധിദാണി സംഘപ്ഉത്താണി ഭ'അണാണി അഹിദും. (മമാഭിപ്രേതം ശാക്യ ശ്രമണകാണാം കാരണാത്സുസാധിതാനി സംഘപ്രയുക്താനി ഭോജനാന്യശിതും.)

പരിവ്രാജകഃ: അകാല്യം വർതതേ ലോഭോ ഭവതഃ.

ശാണ്ഡില്യഃ: ഏദസ്സ കാരണാദോ ഏവ്വ തുമം മുംഡിദോസി. ׀അ ഹു ദേ അണ്ണം പ'ഓ'അണം പേക്ഖാമി. (ഏതസ്യ കാരണാദേവ ത്വം മുണ്ഡിതോസി. ന ഖലു തേന അന്യത്പ്രയോജനം പശ്യാമി.)

പരിവ്രാജകഃ: മാ മൈവം:

മഹാത്മഭിസ്സേവിത പൂജിതം ദ്വിജൈഃ
സുരാസുരാണാമപി ബുദ്ധി സമ്മതം
അവാര്യമക്ഷോഭ്യമചിന്ത്യമവ്യയം
മഹന്മയായോഗ ഫലം നിഷേവ്യതേ

ശാണ്ഡില്യഃ: ബ്ഭോ ഭഅവം! ജ്ജോ'ഓ ജോ'ഓ 'ത്തി തുമ്മാരിസാ പവ്വാജആ ബഹുഅം മംതഅംതി. ക്കോ ഏസോ ജോഓ ണാമ? (ഭോ ഭഗവൻ! യോഗോ യോഗ ഇതി യുഷ്മാദൃശാ പ്രവ്രാജകാഃ ബഹുളം മന്ത്രയന്തേ. ക ഏഷ യോഗോ നാമ?)

പരിവ്രാജകഃ: ശൃണു:

ജ്ഞാനമൂലം തപസ്സാരം സത്വസ്ഥം ദ്വന്ദ്വനാശനം
മുക്തം ദ്വേഷാച രാഗാച്ച യോഗ ഇത്യഭിധ്'യതേ

ശാണ്ഡില്യഃ: ആഹാരപ്പമാദോ സവ്വ പമാദോ'ത്തി മംത'അംതസ്സ ണമോ ഭ'അവദോ ബുദ്ധസ്സ. (ആഹാര പ്രമാദഃ സർവപ്രമാദ ഇതി മന്ത്രയമാണായ നമോ ഭഗവതേ ബുദ്ധായ.)

പരിവ്രാജകഃ: ശാണ്ഡില്യഃ! കിം ഏതത്?

ശാണ്ഡില്യഃ.: ബ്ഭഅവം! ക്കിം ണ ജാണാസി പുഢമം അഹം പാദരസണ ¬ഓഹേണ സക്കി അ സമണഅം പവ്വജിദോമ്ഹി? (ഭഗവൻ കിം ന ജാനാസി പ്രഥമമഹം പ്രാതരശനലോഭേന ശാക്യ ശ്രമണകം പ്രവ്രജിതോസ്മി)

പരിവ്രാജകഃ: അസ്തി കിംചിദപി ജ്ഞാതും?

ശാണ്ഡില്യഃ: അത്തി അത്തി! പഹൂദം വി അത്തി! (അസ്തി അസ്തി! പ്രഭൂതമപ്യസ്തി!)

പരിവ്രാജകഃ: ഭവതു, ശ്രോഷ്യാമസ്താവത്.

ശാണ്ഡില്യഃ: ശുണാദു ഭ'അവോ! അഷ്ടൗ പ്രകൃതയ, ഷോഡശ വികാരാ, ആത്മാ, പഞ്ചവായവ, ത്രൈഗുണ്യം, മന, സഞ്ചര പ്രതിസഞ്ചരശ്ചേതി. ഏവ്വം ഹി ഭ'അവദാ ജിണേണ പിഡ'അ പുത്ത'ഏസു ഉത്തം.
(ശൃണോതു ഭഗവൻ! അഷ്ടൗ പ്രകൃതയഃ, ഷോഡശ വികാരാഃ, ആത്മാ പഞ്ചവായവഃ, ത്രൈഗുണ്യം, മനഃ, സഞ്ചരഃ പ്രതിസഞ്ചരശ്ചേതി. ഏവം ഹി ഭഗവതാ ജിനേന പിടക പുസ്തകേഷൂക്തം.)

പരിവ്രാജകഃ: ശാണ്ഡില്യ! സാംഖ്യസമയ ഏഷഃ ന ശാക്യ സമയഃ.

ശാണ്ഡില്യഃ: ബുഭുക്ഖാ'ഏ ഓദണഗദാഏ കിംദാഏ അണ്ണം മഏ കിംദിദം അണ്ണം മംതിദം. ഡാണിം സുണാദു ഭഅവോ:

അദിണ്ണദാണാദോ വേരമണം സിക്ഖാപദം.
മുധാവാദാദോ വേരമണം സിക്ഖാപദം.
അബ്ബംഹചയ്യാദോ വേരമണം സിക്ഖാപദം.
പാണാദിപാദാദോ വേരമണം സിക്ഖാപദം.
അകാള ഭോ'അണാദോ വേരമണം സിക്ഖാപദം.
അഹ്മാ'അം ബുദ്ധം ധമ്മം സംഘം സരണം ഗച്ഛാമി!

(ബുഭുക്ഷയാ ഓദനഗതയാ ചിന്തയാ അന്യന്മയാ ചിന്തിതമന്യന്മന്ത്രിതം. ഇദാനീം ശ്യണോതു ഭഗവൻ :-

അദത്തദാനാദ്വിരമണം ശിക്ഷാപദം.
മുധാവാദാദ്വിരമണം ശിക്ഷാപദം.
അബ്രഹ്മചര്യാദ്വിരമണം ശിക്ഷാപദം.
പ്രാണാതിപാതാദ്വിരമണം ശിക്ഷാപദം.
അകാല ഭോജനാദ്വിരമണം ശിക്ഷാപദം.
അസ്മാകം ബുദ്ധം ധർമം സംഘം ശരണം ഗച്ഛാമി!

പരിവ്രാജകഃ: ശാണ്ഡില്യ! സ്വസമയമതിക്രമ്യ പരസമയം വക്തും നാർഹതി ഭവാൻ.

തമസ്ത്യക്ത്വാ രജോ ഭിത്വാ സത്വസ്തസ്സുസമാഹിതഃ
ധ്യാതു ശീഘ്രം ഭവാന്ധ്യാനമേതജ്ജ്ഞാനപ്രയോജനം

ശാണ്ഡില്യഃ: ഭഅവോ സുസമാഹിദോ യോഅം കിംതേനദു. ആഹം സുസമാഹിദോ ഓദണം ഏവ്വ കിംതേനമി.

(ഭഗവാൻ സുസമാഹിതോ യോഗം ചിന്തയതു. അഹം സുസമാഹിത ഓദനം ഏവ ചിന്തയാമി.)

പരിവ്രാജകഃ: ഷിദ്യതാമേഷാ കഥാ:

സർവം ജഗത്സംക്ഷിപ ദേഹബന്ധേ
സർവേന്ദ്രിയാണ്യാത്മനി യോജയിത്വാ
ജ്ഞാനേന സത്വം സമുപാശ്രയ ത്വം
ദേഹാത്മനാത്മാനമവേക്ഷ്യ കൃത്സ്നം

(തതഃ പ്രവിശതി ഗണികാ ചേട്യൗ ച)

ഗണികാ: ഹഞ്ജേ മഹുഅരിഏ! ക്കഹിം കഹിം രാമി¬അ'ഓ? (ഹഞ്ജേ മധുകരികേ! കുത്ര കുത്ര രാമിലകഃ?)

ചേടീ: അജ്ജുഏ! ആഅം ആഅച്ഛാമി'ത്തി ഭണിഅ ണഅരം ഏവ്വ പവിട്ഠോ ആവുട്ടോ. (അജ്ജുകേ! അഹം ആഗച്ഛാമി ഇതി ഭണിത്വാ നഗരം ഏവ പ്രവിഷ്ട ആവുത്തഃ.)

ഗണികാ: ഹഞ്ജേ! കിം ണു ഖു ഏദം ഭവേ? (ഹഞ്ജേ! കിം നു ഖലു ഇദം ഭവേത്?)

ചേടീ: കിം അണ്ണം ഗോട്ഠീം തുവാരേദും. (കിം അന്യത് ഗോഷ്ഠീം ത്വരയിതും.)

ഗണികാ: ഡാണിം പി ണ പയ്യത്താ ഗോട്ഠീ? (ഇദാനീം അപി ന പര്യാപ്താ ഗോഷ്ഠീ?)

ചേടീ: ശുട്ഠു അജ്ജുആ ഭണദി. ആസവോ ഏവ്വ ഗോട്ഠീ, ജോ മത്താവേദി ഹാസാവേദി ¬അജ്ജാധീരം പി ഇദ്ധിആജണം.

(സുഷ്ഠു അജ്ജുകാ ഭണതി. ആസവ ഏവ ഗോഷ്ഠീ, യോ മദയതി ഹാസയതി ലജ്ജാധീരം അപി സ്ത്രീജനം.)

ഗണികാ: ഗഛ തുവാരേഹിണം. (ഗഛ ത്വര്യൈനം.)

ചേടീ: അജ്ജുഏ തഹ. (അജ്ജുകേ തഥാ.)

(ഇതി നിഷ്ക്രാന്താ)

ഗണികാ: ഹഞ്ജേ പരഹുദിഏ! ക്കഹിം ഉവവിസാവോ. (ഹഞ്ജേ പരഭൃതികേ! കുത്ര ഉപവിശാവഃ.)

ചേടീ: ആജ്ജുഏ! ഏദസ്സിം കുസുമിദസഹആരതി¬അഅ മംഡിദേ സി¬ആപട്തഈ മുഹുത്തം വിഅ ഉവവിസിഅ ഏക്കം വത്തുഅം ഗാഅദു അജ്ജുആ.

(അജ്ജുകേ! ഏതസ്മിൻ കുസുമിതസഹകാരതിലക് മണ്ഡിതേ ശിലാപട്ടകേ മുഹൂർതമിവ ഉപവിശ്യ ഏകം വസ്തുകം ഗായതു അജ്ജുകാ.)

ഗണികാ: ഹഞ്ജേ പരഹുദി'ഏ! ഏവ്വം ഹോദു. (ഹഞ്ജേ പരഭൃതികേ! ഏവം ഭവതു.)

(ഊഭൗ ഉപവിശ്യ ഗായതഃ)

പരഭൃതമധുകരനാദജ്യാഘോഷ കാമ ഏഷ ഉദ്യാനേ
തിഷ്ഠതി സഹകാരശരോ മുഹ്യതി നൂനം മനോപി മുനേ

ശാണ്ഡില്യഃ: (ശ്രുത്വാ) ആഏ, കീളരഓ ണ ഖാം കോളര ഓ കോ ഏസോ? (വിഭാവ്യ) ആഅസേ ഘിദം പച്ഛിത്തം വി'അ മഹുരോ കോവി ഗീ'അ ര'ഓ. ഃഓദു പേക്ഖാമി. (കിഞ്ഞ്കിദ്ഗത്വാ വിലോക്യ) അവിഹാ! ക്കാ'ദാണിം ഇ'അം തരുണീ ദസ്സണീ'ആ അണവരോഹേണ അളംകാരേണ അളംകിദാ'ഇമസ്സ ഉയ്യാണസ്സ അ¬അംകാരോ വി'അ ഉവട്ഠിദാ?
(അയേ, കോകിലരവഃ. ന ഖല്വയം കോകിലരവ. ക ഏഷഃ? (വിഭാവ്യ) പായസേ ഘൃതം പ്രക്ഷിപ്തം ഇവ മധുരഃ കോപി ഗീതരവഃ. ഭവതു പശ്യാമി. (കിംചിത്ഗത്വാ വിലൊക്യ) അവിഹാ കേദാനീമിയം തരുണീ ദർശനീയാ അനവരൊഹൈനാലങ്കാരേണാ അലംകൃതാസ്യ ഉദ്യാനസ്യാനലങ്കാര ഇവൊപസ്ഥിതാ)

ചേടീ: അജ്ജു'ഏ! (അജ്ജുകേ!)

ശാണ്ഡില്യഃ: അയി! ഗണിആ ഖു ഇയം! ഢണ്ണാ ഖു സധണാ! (അയി! ഗണികാ ഖല്വിയം! ധന്യാഃ ഖലു സധനാഃ!)

ചേടീ: ദുദീഅം വി ഏക്കം വത്തുഅം ഗാഅദു അജ്ജു'ആ. (ദ്വിതീയമപ്യേകം വസ്തുകം ഗായത്വജ്ജുകാ.)

ഗണികാ: തഹ. (തഥാ.)

മധുമാസജാതദർപഃ
കന്ദർപഃ കാമിനീകതാക്ഷസഖഃ
അപി യോഗിനാമിഹ മനോ
വിധ്യതി ഫുല്ലൈരശോകശരൈഃ

ശാണ്ഡില്യഃ: ആഇ മഹുരം പസ്സവദി കംഠാദോ! ശുണാദു ഭ'അവോ. (അതിമധുരം പ്രസ്രവതി കണ്ഠാത്! ശൃണോതു ഭഗവാൻ.)

പരിവ്രാജകഃ: ശബ്ദപ്രയോജനം ശ്രോത്രം. പ്രസംഗമത്ര ന ഗച്ഛാമി.

ശാണ്ഡില്യഃ: പസംഗം വി സമ്പദം കരേസി ജ'ഇ ദേ കാരിസാപണാ ഭവേ! (പ്രസംഗമപി സാമ്പ്രതം കരോഷി - യദി തേന കാർഷാപണാ ഭവേയുഃ!)

പരിവ്രാജകഃ: ആ! ആപേഹി! യുക്തവ്യവഹാരീ ഭവ.

ശാണ്ഡില്യഃ: മ്മാ കുപ്പ. ആജുത്തം പവ്വാജ'ആണം കുപ്പിദും. (മാ കുപ്യ. അയുക്തം പ്രവ്രാജകാനാം കോപിതും.)

പരിവ്രാജകഃ: ഏഷ ന വ്യവഹരാമി.

ശാണ്ഡില്യഃ: 'ഡാണിം പംഡിദോസി. (ഇദാനീം പണ്ഡിതോ അസി.)

(തത പ്രവിശതി യമപുരുഷഃ)

യമപുരുഷ: ഏഷ ഭോ:
ഭൂതാനി യോ ഹരതി കർമഹതാനി ലോകേ
യഃ പ്രാണിനാം സുകൃതദുഷ്കൃതകർമസാക്ഷീ
ഉക്തോസ്മി തേന ശമനേന യമേന ദേഹേ
പ്രാണാൻപ്രജാവധിവിധൗ വിനിയോജയേതി

തസ്മാത് -

നാനാരാഷ്ട്രനദീവനാചലവതീം ഭൂമിം സമാലോകയ-
ന്മേഘൈസ്തോയഭരാവനമ്രനിചയൈഃ പ്രച്ഛാദ്യമാനോ ഭൃശം
തീർത്വാ ചാരണസിദ്ധകിന്നരയുതം വാതോദ്ധതാഭ്രം നഭഃ
സമ്പ്രാപ്തോസ്മി യമേന യത്ര വിഹിതസ്തർകാദ് ഇവാഹം പുരം

തത്ക്വനു ഖലു സാ? (വിലോക്യ) അയേ! ഇയം സാ!

സപല്ലവൈസ്തപ്തസുവർണവർണൈരശോകപുഷ്പസ്തബകൈർമനോജ്ഞൈഃ
അന്തർഹിതാ ഭാതി വരാംഗനൈഷാ സന്ധ്യാഭ്രജാലൈർ ഇവ ചന്ദ്രലേഖാ

ഭവതു. അസ്ത്യസ്യാഃ കർമാവശേഷഃ. മുഹൂർതം സ്തിത്വാ പ്രാണാൻഹരാമി.

ചേടീ: ആജ്ജുഏ! ഡസ്സണീഓ ഖു ഏസോ അസോ'അ കിസ¬അഓ. അം ഗഹ്ണാമി. (അജ്ജുകേ! ദർശനീയഃ ഖല്വ ഏഷോശോകകിസലയഃ. ഏനം ഗൃഹ്ണാമി.)

ഗണികാ: മാ മാ! ആഹം ഏവ്വ ഗഹ്ണാമി! (മാ മാ! അഹം ഏവ ഗൃഹ്ണാമി!)

യമപുരുഷഃ: അയം സ ദേശകാലഃ. യാവത്സർപത്വമുപഗമ്യാശോകശാഖായം സ്തിത്വാ അസ്യാഃ പ്രാണാൻഹരാമി. അയമിദാനീം -

ശ്യാമാം പ്രസന്നവദനാം മധുരപ്രലാപാം
മത്താം വിശാലജഘനാം വരചന്ദനാർദ്രാം
രക്തോത്പലാഭനയനാം നയനാഭിരാമാം
ക്ഷിപ്രം നയാമി യമ സാദനമേവ ബാലാം

(ഗണികാ പല്ലവാപചയം കരോതി)

യമപുരുഷഃ: ആയം സന്ദംശകാല!

(തഥാ കരോതി)

ഗണികാ: അം! ക്കേണ'വി ദട്ഠാഹ്മി! (ഹം! എനാപി ദഷ്ടാസ്മി!)

ചേടീ: (തരുശാഖാം വിലോക്യ) അജ്ജുഏ! ഏസോ അസോപല്ലവംതരിദോ വാളോ! (അജ്ജുകേ! ഏഷോശോകപല്ലവാന്തരിതോ വ്യാലഃ!)

ഗണികാ: ഹം! വാളോ! (ഹം! വ്യാള!)

(ഇതി പതിതാ)

ശാണ്ഡില്യഃ: (ഉപഗമ്യ) ബ്ഭോദി! കിം ഏദം? (ഭവതി! കിമിദം?)

ചേടീ: അയ്യ! ഏസാ അജ്ജു'ആ വാ¬ഏണ ദട്ഠാ! (ആര്യ ഏഷാ അജ്ജുകാ വ്യാളേന ദഷ്ടാ)

ശാണ്ഡില്യഃ: അവിഹാ! ഭോ ഭഅവം! ഏസാ ഗണീആ ദാരീആ വാളേണ ദട്ഠാ! (അവിഹാ! ഭോ ഭഗവൻ! ഏഷാ ഗണികാദാരികാ വ്യാലേന ദഷ്ടാ!)

പരിവ്രാജകഃ: ക്ഷീണേനാസ്യാ കർമണാ ഭവിതവ്യം. കുതഃ -

സ്വകർമഭോക്തും ജായന്തേന പ്രായേണൈവ ഹി ജന്തവഃ
ക്ഷീണേ കർമണി ചാന്യത്ര പുനർഗച്ഛന്തി ദേഹിനഃ

ചേടീ: അജ്ജു കിം ബാധേ? (അജ്ജുകേ, കിം ബാധതേ?)

ഗണികാ: ശീദദി വി'അ മേ സരീരം. ഊബ്ഭമംതിവി'അ മേപ്പാണാ. ശ'ഇദും ഇച്ചാമി. (സീദതീവ മേ ശരീരം. ഉദ്ഭ്രമന്തീവ മേ പ്രാണാഃ. ശയിതും ഇച്ഛാമി.)

ചേടീ: ശുഹം സ'അദു അജ്ജു'ആ. (സുഖം ശേതാമജ്ജുകാ)

ഗണികാ: ഃഅഞ്ജേ! 'ആത്തം അഭിവാദേഹി. (ഹഞ്ജേ! മാതരമഭിവാദയ.)

ചേടീ: ശ'അം ഏവ്വ ഗദു'അ 'അത്തം അഭിവാദേഹി ണം. (സ്വയമേവ ഗത്വാ മാതരം അഭിവാദയ നനു)

ഗണികാ: രാമിളഅം ആളിംഗേഹി. (രാമിലകം ആലിംഗ.)

(ഇതി മൂർഛിതാ പതതി)

ചേടീ: ഃആ! ഃഅദാ ഖു അജ്ജു’ആ! (ഹാ! ഹതാ ഖല്വജ്ജുകാ!)

യമപുരുഷ: ഹന്ത! ഹൃതാഃ പ്രാണാഃ. ഏഷ ഭോ -

ഗംഗാമുത്തീര്യ വിന്ധ്യാം ശുഭസലിലവഹാം നർമദാമേഷ സഹ്യം
ഗോലേയീം കൃഷ്ണവേണ്ണാം പശുപതിഭവനം സുപ്രയോഗാം ച കാഞ്ചീം
കാവേരീം താമ്രപർണീമഥ മലയഗിരീം സാഗരം ലംഘയിത്വ
വേഗാദുത്തീര്യ ലങ്കം പവനസമഗതി പ്രാപ്തവാന്ധർമദേശം

അയം വിശാലശാഖോ വടവൃക്ഷഃ. അത്രാസീനം കിത്രഗുപ്തം നയാമി.

(നിഷ്ക്രാന്തഃ)

ചേടീ: ഃആ! ആജ്ജു’ഏ! (ഹാ! അജ്ജുകേ!)

ശാണ്ഡില്യഃ: ഭഅവം! പരിത്തജദി ഏസാ ഗണി’ആദാരി’ആ അത്തണോ പാണാണി. (ഭഗവൻ! പരിത്യജത്യേഷാ ഗണികാ ദാരികാത്മനഃ പ്രാണാൻ.)

പരിവ്രാജകഃ: മൂർഖ! പരമപ്രിയാ ഹി പ്രാണിനാം പ്രാണാഃ. പ്രാണൈരേവ പരിത്യജ്യതേ ശരീരമിതി വക്തവ്യം.

ശാണ്ഡില്യഃ: അവേഹി! ആ’അരുണ ണിസ്സിണേഹ കക്കസഹി’അ’അ ദുട്ഠബുദ്ധ ഭിണ്ണചാരിത്ത കൂരസ’അഡ മുധാമുണ്ഡ . . (ആ അപേഹി! അകരുണ നിസ്നേഹ കർകശഹൃദയ ദുഷ്ടബുദ്ധേ ഭിന്നചാരിത്ര കൂരശകട മുധാമുണ്ഡ . . .

പരിവ്രാജകഃ: കിമഭിപ്രേതം ഭവതാ?

ശാണ്ഡില്യഃ: ണാമട്തസദം ദേ പൂര’ഇസ്സം. (നാമാഷ്ടശതം തേ പൂരയിഷ്യാമി.)

പരിവ്രാജകഃ: ഛന്ദത.

ശാണ്ഡില്യഃ: ബ്ഭോ ഭ’അവം! ഡുക്ഖിദോമ്മി! (ഭോ ഭഗവൻ! ദുഃഖിതോസ്മി!)

പരിവ്രാജകഃ: കിമർഥം?

ശാണ്ഡില്യഃ: ആമ്മാണം സ’അണോ ഏസാ. (അസ്മാകം സ്വജന ഏഷാ.)

പരിവ്രാജകഃ: കഥം സ്വജനോ നാമ?

ശാണ്ഡില്യഃ: ഏസാ ’വി പവ്വാജ’ആ വി’അ ണ കിംകി സിണേഹം കരേദി. (ഏഷാപി പ്രവ്രാജകാ ഇവ ന കിംചിത്സ്നേഹം കരോതി.)

പരിവ്രാജകഃ: ദുർലഭസ്നേഹോപി ഭൂയോർതയോഗാത് സ്നിഹ്യത ഇതി യുക്തം. കുതഃ:

യേ നിർമമാ മോക്ഷമനുപ്രപന്നാഃ
ശാസ്ത്രോപദിഷ്ടേന പഥാ പ്രയാന്തി
തേഷാമപി പ്രീതിപരാങ്ങ്മുഖാനാം
ഗുണേഷ്വപേക്ഷാം ഹൃദയം കരോതി

ശാണ്ഡില്യഃ: ബ്ഭോ ഭ'അവം! ।അ സക്കുണോമി അത്താണം ധാരേദും. ഊവസപ്പി'അ രോദാമി. (ഭോ ഭഗവൻ! ന ശക്നോമ്യാത്മാനം ധാരയിതും. ഉപസർപ്യ രോദിമി.)

പരിവ്രാജകഃ: ന ഖലു ന ഖലു ഗന്തവ്യം!

ശാണ്ഡില്യഃ: മാ കുപ്പ! ആജുത്തം പവ്വാജ'ആണം കുപ്പിദും. (ഉപസൃത്യ) ഹാ അജ്ജു! ഹാ പിയസമ്പണ്ണേ! ഹാ മഹുരഗാണി!
മാ കുപ്യ! അയുക്തം പരിവ്രാജകാണാം കോപിതും.(ഉപസൃത്യ) ഹാ അജ്ജുകേ! ഹാ പ്രിയസമ്പന്നേ! ഹാ മധുര ഗായനി!

ചേടീ: അയ്യ! കിം ഏദം? (ആര്യ! കിം ഇദം?)

ശാണ്ഡില്യഃ: ബ്ഭോദി! ശിണേഹോ. ഭവതി! സ്നേഹഃ.)

ചേടീ: (ആത്മഗതം) ജ്ജുജ്ജ'ഇ സവ്വാണുകമ്പീ സാഹുജണോ ണാമ. (യുജ്യതേ സർവാനുകമ്പീ സാധു ജനോ നാമ.)

ശാണ്ഡില്യഃ: ബ്ഭോദി! ആമിസ്സാമി ദാവ 'ണം. (ഭവതി! ആമൃശാമി താവദേനാം.)

ചേടീ: പ്പഭവദി ഖു അയ്യോ. (പ്രഭവതി ഖല്വാര്യഃ.)

ശാണ്ഡില്യഃ: ഹാ! ഭോദി! (പാദൗ സ്പൃശതി) (ഹാ! ഭവതി!)

ചേടീ: നാ ണു പാദാണി ആമിസ്സിദും! (മാനു പാദാവാമ്രഷ്ടും!)

ശാണ്ഡില്യഃ: ആ! ആ'ഉളാ'ഉളാഹ്മി. സീസം പാദം ണ ജാണാമി. ഏദാണി താളഫളപീണാണി കാളേയചംദണാ ആളിത്താണി തണാണി അണധോ മുഹാണി തത്ത ഹോദി'ഏ അധണ്ണസ്സ മമ ജീവംതീ'ഏ ണ ആസാദിദാണി.
(ആ! ആകുലാകുലിതോസ്മി. ശീർഷം പാദം ന ജാനാമി. ഏതൗ താലഫലപീനൗ കാലേയചന്ദനാലിപ്തൗ സ്തനാവനധോമുഖൗ തത്രഭവത്യാ അധന്യസ്യ മമ ജീവന്ത്യാ നാസാദിതൗ.)

ചേടീ: (ആത്മഗതം) ഏവ്വ ദാവ കരിസ്സം. (പ്രകാശം) അയ്യ! മുഹുത്ത'അം അജ്ജും പഡിവാളേദു മാതരമാനയാമി. ജാവ അത്തം ആണേമി.
(ഏവം താവത്കരിഷ്യാമി. ആര്യ! മുഹൂർത്തമജ്ജുകാം പ്രതിപാലയതു യാവന്മാതരമാനയാമി)

ശാണ്ഡില്യഃ: ഗ്ഗച്ച സിഗ്ഘം! ആഹം ഖു 'അത്താ അണത്താണം. (ഗഛ ശീഘ്രം! അഹം ഖലു മാതാ അമാത്യകാണാം.)

ചേടീ: (ആത്മഗതം) ശാണുക്കോസോ ഏസോ ബഹ്മണോ അജ്ജു'അം ണ പരിത്തജദി. ജ്ജാവ ഗച്ചാമി. (ഇതി നിഷ്ര്കാന്താ)

(സാനുക്രോശ ഏഷ ബ്രാഹ്മണ അജ്ജുകാം ന പരിത്യജതി. യാവദ്ഗച്ഛാമി.)

(ഇതി നിഷ്ര്കാന്താ)

ശാണ്ഡില്യഃ: ഗദാ ഏസാ! ശേരം രോദാമി. ഃആ അജ്ജു'ഏ! ഃആ മഹുരഗാ'അണി! (ഇതി രോദിതി)

(ഗതൈഷാ! സ്വൈരം രോദാമി. ഹാ അജ്ജുകേ! ഹാ മധുരഗായനി!)

പരിവ്രാജകഃ: ശാണ്ഡില്യഃ! ന കർതവ്യമേതത്.

ശാണ്ഡില്യഃ: ആ! ആവേഹി ണിസ്സിണേഹ! മ്മം 'പി തുവം വി'അ തക്കേസി? (ആ! അപേഹി നിസ്നേഹ! മാമപി ത്വാം ഇവ തർകയസി?)

പരിവ്രാജകഃ: ആഗച്ഛ വത്സ! അധീഷ്വ താവത്!

ശാണ്ഡില്യഃ: ഭ'അവം! ക്കിം കികിച്ചീ'അദു ദാവ ഏസാ അണാഹാ തവസ്സിണീ? (ഭഗവൻ! കിം ചികിത്സ്യതാം താവദേഷാ അനാഥാ തപസ്വിനീ?)

പരിവ്രാജകഃ: കിമൗഷധശാസ്ത്രം ഭവതഃ?

ശാണ്ഡില്യഃ: അഘം ദേ ജോ'അസ്സ ഫളം! (അഘം തേന യോഗസ്യ ഫലം!)

പരിവ്രാജകഃ: (ആത്മഗതം) ഏഷ ഖലു തപസ്വീ കർതവ്യാബോധ്യതയാ ആശ്രമപദമാശ്രമാപവാദം ച ന ജാനാതി. കിംചിച്ഛ്രുതം മഹേശ്വരാദിഭിര്യോഗാചാര്യൈർമഹദ്ഭിഃ ശിഷ്യാനുക്രോശഃ സംഗം ന ബാധത ഇതി. അസ്യ പ്രത്യയോത്പാദനം കരിഷ്യേ. ഈദൃശോ യോഗ ഇതി. അസ്യാ ഗണികായാശ്ശരീരേ ആത്മാനം നിയോജയാമി.

(യോഗേനാവിഷ്ടഃ)

ഗണികാ: (ഉത്ഥായ) ശാണ്ഡില്യ! ശാണ്ഡില്യ!

ശാണ്ഡില്യഃ: (സഹർഷം) അവിഹാ! ജീവദി! പച്ചാദപ് പാണാ ഖു എസാ. ഭോദി! ആമ്മി. (അവിഹാ! ജീവതി! പ്രത്യാഗതപ്രാണാ ഖല്വേഷാ. ഭവതി! അയമസ്മി.)

ഗണികാ: അപ്രക്ഷാളിതപാണിഭ്യാം മാ സ്പ്രാക്ഷീഃ.

ശാണ്ഡില്യഃ: അദികോക്ഖിണീ ഖു ഇ'അം! (അതിചൗക്ഷിണീ ഖല്വിയം!)

ഗണികാ: ഏഹി വത്സ. അധീഷ്വ താവത്.

ശാണ്ഡില്യഃ: ഈഹ'വി അജ്ഝ'അണം! ബ്ഭ'അവംതം ഏവ്വ ഉവസപ്പാമി. (ഉപഗമ്യ) ബ്ഭോ ഭ'അവം ! ആ'ഇ മുദോ ഖു ഭ'അവോ! ഃആ വാചാളാ! ഹാ അദി ജോവിത്ത! ഹാ ഉവജ്ഝാ'അ! ഏവ്വം ബഹുജാണംറ്റോ'വി മരംതി!

(ഇഹാപ്യധ്യയനം! ഭഗവന്തമേവോപസർപാമി. ഭോ ഭഗവൻ! അയി മൃതഃ ഖലു ഭഗവാൻ! ഹാ വാചാലക! ഹാ അതിയോഗവിത്ത! ഹാ ഉപാധ്യായ! ഏവം ബഹു ജാനന്തോപി മ്രിയന്തേ!)

(തതഃ പ്രവിശതി മാതാ ചേടീ ച)

ചേടീ: ഏദു ഏദു അത്താ. (ഏത്വേതു മാതാ.)

മാതാ: കഹിം കഹിം മേ ദാരിയാ? (കുത്ര കുത്ര മേ ദാരികാ?)

ചേടീ: ഏസാ അജ്ജു'ആ ഉയ്യാണേ വാ¬ഏണ ദട്ഠാ. (ഏഷാ അജ്ജുകാ ഉദ്യാനേ വ്യാളേന ദഷ്ടാ)

മാതാ: ഹാ! ഹദമ്ഹി മംദഭാ'ആ! (ഹാ! ഹതാസ്മി മന്ദഭാഗ്യാ!)

ചേടീ: സമസ്സസദു സമസ്സസദു 'അത്താ! ഏസാ അജ്ജു'ആ സത്തട്ഠിദാ! (സമാശ്വസിതു സമാശ്വസിതു മാതാ! ഏഷാ അജ്ജുകാ സത്വ സ്ഥിതാ!)

മാതാ: ണം പ'ഇദിത്താ ജഹ! (ഊപസൃറ്റ്യ) ജ്ജാദേ വസംദസേണേ! ഹിം ഏദം?
(നനു പ്രകൃതിസ്ഥാ. ജാതേ വസന്തസേനേ! കിമിദം?)

ഗണികാ: വൃഷളവൃദ്ധേ! മാ സ്പ്രാക്ഷീഃ!

മാതാ: ഹാദ്ധി! കിം ഇദം? (ഹാ ധിക്! കിമിദം?)

ചേടീ: അച്ചാരൂഢോ സോ വിസ വേ'ഓ. (അത്യാരൂഢ സ വിഷവേഗഃ)

മാതാ: ഗച്ച സിഗ്ഘം വേജ്ജം ആണേഹി. (ഗച്ഛ ശീഘ്രം വൈദ്യമാനയ.)

ചേടീ: അത്തേന തഹ. (നിഷ്ക്രാന്താ)

(മാതസ്തഥാ.)

(തതഃ പ്രവിശതഃ രാമിലകശ്ചേടീ ച)

ചേടീ: ജേദു ജേദു ആവുട്ടോ. ആവുത്തം അപേക്ഖംതീ സംതവദി അജ്ജു'ആ. (ജയതു ജയതു ആവുത്തഃ. ആവുത്തമപ്രേക്ഷമാണാ സംതപതി അജ്ജുകാ.)

രാമിലകഃ: ഇച്ഛാമി താവദസ്യാഃ
കല മധുരവചോ മുഖം വിശാലാക്ഷ്യാഃ
മധുപവ്രതോഭിപാതും
വികസിതമിവ കോമളം കമലം

(ഉപേത്യ)

കതം മാം ദൃഷ്ട്വാ പരാവൃത്തമുഖീ സ്ഥിതാ? (വസ്ത്രാന്തം ഗൃഹ്ണൻ)

ഏതന്നിവർതയ സുഗാത്രി മുകാരവിന്ദം
ഈഷത് തരംഗപരിവൃത്തമിവാരവിന്ദം
പ്രീണാതി നാമ തവ വക്ത്രമസർവദൃഷ്തം
അല്പാല്പപീതമിവ പാണിപുതേനന തോയം

ഗണികാ: ഭോസ്താമിസ്ര! മുച്യതാം മമ വസ്ത്രാന്തഃ.

രാമിലകഃ: ഭവതി! കിം ഇദം?

മാതാ: ജദപ്പഹുദി വാളേണ ദട്ഠാ തദപ്പഹുദി അസംബദ്ധം മംതേനദി. (യദാ പ്രഭൃതി വ്യാളേന ദഷ്ടാ തദാ പ്രഭൃത്യസംബദ്ധം മന്ത്രയതേ.)

രാമിലകഃ: ഏവം : -

വ്യക്തമസ്യാ ഗതം ചേതസ്തതഃ ശൂന്യേ തപസ്വിനീ
ശരീരേന്യേന കേനാപി സത്വയുക്തേന ധർഷിതാ

(പ്രവിശ്യ വൈദ്യശ്ചേടീ ച)

ചേടീ: ഏദു ഏദു അയ്യോ. (ഏത്വേത്വാര്യഃ.)

വൈദ്യ: കഹിം സാ? (കുത്ര സാ?)

ചേടീ: ഏസാ ഖു അജ്ജു'ആ സത്തട്ഠിദാ! (ഏഷാ ഖലു അജ്ജുകാ സത്വസ്ഥിതാ!)

വൈദ്യ: ധസ്സിദാ മഹാസപ്പേണ ഖാദിദാ ഭവേ. (ധർഷിതാ മഹാസർപേണ ഖാദിതാ ഭവേത്.)

ചേടീ: ക്കഹം അയ്യോ ജാണാദി? (കഥം ആര്യോ ജാനാതി?)

വൈദ്യ: മഹംതം വിയാരം കരേദിത്തി. ആണേഹി മമ സവ്വാരംഭാണി ദാവ ആരംഭാമി വിസതംതേന. (ഊപവിശ്യ മണ്ഡലം രചയിത്വാ) കുണ്ഡല കുതില ഗാമിനി മണ്ഡലം പ്രവിശ! പ്പ്രവിശ! വ്വാസുകി പുത്രക്കുംഡള കുഡിളഗാമിണി മംഡളം പവിസ! പ്പവിസ! വ്വാസ്യൂ പുത്ത കിട്ഠ! ചിട്ഠ! ശൂ! ശൂ! ജ്ജാവ സിരാവേഹം കരിസ്സം. ക്കഹിം കുഠാരി'ആ?
(മഹാന്തം വികാരം കരോതീതി. ആനയ മമ സർവാരംഭാംസ്താവദാരഭേ വിഷതന്ത്രേ. (ഉപവിശ്യ മണ്ഡലം രചയത്വാ) കുണ്ഡല കുടില ഗാമിനി മണ്ഡലം പ്രവിശ! പ്പ്രവിശ! വ്വാസുകി പുത്ര തിഷ്ഠ! തിഷ്ഠ! ശ്രൂ! ശ്രൂ! യാവച്ഛിരാവേധം കരിഷ്യാമി. കുത്ര കുഠാരികാ)

ഗണികാ: മൂർഖവൈദ്യ! അലം പരിശ്രമേണ.

വൈദ്യ: പിത്തം 'പി അത്തി. ആ'അം ദേ പിത്തം വാദം സേഹം ച ണാസേമി. (പിത്തമപ്യസ്തി. അഹം തേ പിത്തം വാതം ശ്ലേഷ്മ ച നാശയാമി.)

രാമിലകഃ: ഭോഃ ക്രിയതാം യത്നഃ. ന ഖല്വകൃതജ്ഞാ വയം.

വൈദ്യ: സുംദരഗു¬ഇ'അം വാ¬അ വേജ്ജം ആണേമി. (സുന്ദര ഗുളികാം വ്യാളവൈദ്യമാനയാമി.)

(നിഷ്ക്രാന്തഃ)

(തതഃ പ്രവിശതി യമപുരുഷഃ)

യമപുരുഷ: ഭൊഃ! ഭർസിതോസ്മി യമേന.

ന സാ വസന്തസേനേയം ക്ഷിപ്രം തത്രൈവ നീയതാം
അന്യാ വസന്തസേനാ സാ ക്ഷീണായുസ്താമിഹാനയ

യാവദസ്യാശ്ശരീരമഗ്നിസംയോഗം ന സ്വീകരോതി താവത്സപ്രാണാമേനാം കരോമി. (വ്വിലോക്യ) അയേ ഉത്ഥിതാ ഖല്വിയം! ഭോഃ! കിന്നു ഖല്വിദം?

അസ്യാ ജീവോ മമകരേ ഉഥിതൈഷാ വരാംഗനാ
ആശ്ചര്യം പരമം ലോകേ ഭുവി പൂർവം ന ദൃശ്യതേ

(സർവതോവലോക്യ)

അയേ! അത്രഭവാൻ യോഗീ പരിവ്രാജകഃ ക്രീഡതി. കിം ഇദാനീം കരിഷ്യേ? ഭവതു ദൃഷ്തം. അസ്യാ ഗണികായാ ആത്മാനം പരിവ്രാജകശരീരേ ന്യസ്യ അവസിതേന കർമണി യതാസ്ഥാനം വിനിയോജയാമി.

(തഥാ കൃത്വാ)

ഏതേന വിപ്ര സരീരേസ്മിൻ സ്ത്രീ പ്രാണാ വിനിയോജിതാ
യതാ സത്വം യതാ ശീലം പ്രായോ യാസ്യന്തി വിക്രിയാം

(നിഷ്ക്രാന്തഃ)

പരിവ്രാജകഃ: (ഉത്ഥായ) പരഹുദി'ഏ! പരഹുദി'ഏ! (പരഭൃതികേ! പരഭൃതികേ!)

ശാണ്ഡില്യഃ: ആവിഹാ! പ്പച്ചാഗദപ്പാണോ ഖു ഭ'അവോ. ആ! തക്കേമി ദുക്ഖഭാഗിണോ ണം മി'അംതി'ത്തി.
(അപിഹാ! പ്രത്യാഗതപ്രാണഃ ഖലു ഭഗവാൻ. ആ! തർകയാമി ദുഖഭാഗിനോ ന മ്രിയന്ത ഇതി.)

പരിവ്രാജകഃ: കഹിം കഹിം രാമ്ളിയ ാ? (കുത്ര കുത്ര രാമിലകഃ?)

രാമിലകഃ: ഭഗവന്നയമസ്മി.

ശാണ്ഡില്യഃ: ഭാവം! കിം ഏദം? കുംഡിയഗ്ഗഹണോ ീദം വാമഹത്തം സംകവളാപൂരിദം വിയ മേ പഡിഭാദി.
(ഭഗവൻ! കിം ഇദം? കുണ്ഡികാ ഗ്രഹണോചിതഃ വാമഹസ്ത ശംഖവളയപൂരിത ഇവ മേ പ്രതിഭാതി.)

പരിവ്രാജകഃ: രാമിള'അ ആളിംഗേഹി മം. (രാമിലക ആലിംഗ മാം.)

ശാണ്ഡില്യഃ: ക്കിംസു'അം ആളിംഗേഹി! (കിംശുകം ആലിംഗ!)

പരിവ്രാജകഃ: രാമിളാ മത്താ ഖു 'അം. (രാമിലക മത്താ ഖല്വഹം.)

ശാണ്ഡില്യഃ: ।അഹി ണഹി! ഉന്മട്ടോ ഖു തുവം! (നഹി നഹി! ഉന്മത്ത ഖലു ത്വം!)

രാമിലകഃ: ഭഗവന്നാമവിരുദ്ധഃ ഖല്വയമാലാപഃ!

പരിവ്രാജകഃ: സുരം പിബാമി. (സുരാം പിബാമി.)

ശാണ്ഡില്യഃ: വിസം പിബ! ബ്ഭോദു പരിഹാസപ്പമാണം ജാണിസ്സം. ।ഏവ ഭ'അവോ ണേവ അജ്ജു'ആ! അഹവാ ഭാവദജ്ജും ണാമ ഏദം സമുത്തം.
(വിഷം പിബ! ഭവതു പരിഹാസ പ്രമാണം ജ്ഞാസ്യാമി. ണൈവ ഭഗവാൻ നൈവ അജ്ജുകാ! അതവാ ഭഗവദജ്ജുകം നാമേദം സംവൃത്തം.)

പരിവ്രാജകഃ: പരഹുദി! പരഹുദി! ആലിംഗേ മം! (പരഭൃതികേ! പരഭൃതികേ! ആലിംഗ മാം!)

ചേടീ: അവേഹി! (അപേഹി!)

മാതാ: ജാദേ വസംദസേണേ! (ജാതേ വസന്തസേനേ!)

പരിവ്രാജകഃ: അത്തേന ഇയഹ്മി. അത്തേന വംദാമി. (മാതഃ ഇയമസ്മി. മാതർവന്ദേ)

മാതാ: ഭാവം! കിം എദം? (ഭഗവൻ! കിമിദം?)

പരിവ്രാജകഃ: അത്തേന! പച്ചവജാണാസി മം! രാമില'അ! ആജ്ജ ചിരാീദം ഖു തു? (മാതഃ! പ്രത്യവജാനാസി മാം! രാമിലക! അദ്യ ചിരായിതം ഖലു ത്വയാ?)

രാമിലകഃ: ഭഗവൻ! ന വശ്യോസ്മി!

(പ്രവിശ്യ വൈദ്യഃ)

വൈദ്യ: ഗുളിയാ അട്ഠമയാ ഗഹീദാ ഓസധം ച. ണ ജാണേ ഖണേ ജീവിസ്സദി മരിസ്സദി വാ ത്തി. ഉദാം! ഉദാം!
(ഗുലികാ അഷ്ടമയാ ഗൃഹീതാ ഔഷധം ച. ന ജാനേ ക്ഷണേ ജീവിഷ്യതി മരിഷ്യതി വാ ഇതി. ഉദകമുദകം!)

(ഉപഗമ്യ)

ചേടീ: ഇദം ഉദാം. (ഇദം ഉദകം)

വൈദ്യ: ഗ്ഗുളിയാം ഓഘട്ഠാമി. ആവിഹാ! ണ ഖു അം ദട്ഠാ! ആവിത്താ ഖു ഭവേ. (ഗുളികാമാഘട്ടയാമി. അപിഹാ! ന ഖല്വിയം ദഷ്ടാ! ആവിഷ്ട ഖലു ഭവേത്.)

ഗണികാ: മൂർഖ വൈദ്യ! വൃദ്ധാവൃദ്ധ! പ്രാണിനാമന്തകമപി ന ജാനീഷേ. കതമേനേയം സർപേണ വ്യാപാദിതേനേതി വദ.

വൈദ്യ: കിം ഏത്ത അച്ചരിയം? (കിമത്രാശ്ചര്യം?)

ഗണികാ: ശാസ്ത്രമസ്തി?

വൈദ്യ: അത്തി പഭൂദം വിള സത്ത സഹസ്സം അത്തി! (അസ്തി പ്രഭൂതമപി. സാർധസഹസ്രമപി)

ഗണികാ: ബ്രൂഹി ബ്രൂഹി വൈദ്യശാസ്ത്രം!

വൈദ്യ: ശുണാദു ഹോദീ (ശൃണോതു ഭവതീ)
വാതികാഃ പൈത്തികാശ്ചൈവ ശ്ലെ ശ്ലെ . . . അവിഹാ! പ്പുത്ത'അം പുത്ത'അം! (അപിഹാ! പുസ്തകം പുസ്തകം!)

ശാണ്ഡില്യഃ: അഹോ! വേജ്ജസ്സ അഹിരുവദാ! ഏക്കപദേ വിസുമരിദോ! ഃഓദു മമ വാസ്സോ ഏവ്വ. ഇദം പുത്ത'അം.
(അഹോ! വൈദ്യസ്യ അഭിരൂപതാ! ഏക പദേ വിസ്മൃത! ഭവതു മമ വയസ്യ ഏവ. ഇദം പുസ്തകം.)

വൈദ്യ: ശുണാദു ഹോദീ (ശൃണോതു ഭവതീ:)

വാതികാഃ പൈത്തികാശ്ചൈവ ശ്ലൈഷ്മികാശ്ച മഹാവിഷാഃ
ത്രീണി സർപാ ഭവന്ത്യേതേ ചതുർഥോ നാധിഗമ്യതേ |

ഗണികാ: അയമപശബ്ദഃ! "ത്രയഃ സർപാ" ഇതി വക്തവ്യം. ത്രീണി നപുംസകം ഭവതി.

വൈദ്യ: ആവിഹാ! വൈയ്യാരണസപ്പേണ ഖാീദാ ഭവേ! (അപിഹാ! വൈയാകരണ സർപേണ ഖാദിതാ ഭവേത്!)

ഗണികാ: കിയന്തോ വിഷവേഗാഃ?

വൈദ്യ: വിസവേഗാ സദം. (വിഷ വേഗാഃ ശതം)

ഗണികാ: ന! ന! സപ്ത തേ വിഷവേഗാഃ. തദ്യഥാ -

രോമാഞ്ചോ മുഖശോഷശ്ച വൈവർണ്യം ചൈവ വേപഥുഃ
ഹിക്കാ ശ്വാസശ്ച സമ്മോഹഃ സപ്തൈതാ വിഷ വിക്രിയാഃ

ശപ്തവിഷവേഗാനതിക്രാന്തോശ്വിഭ്യാമപി ന ശക്യതേ ചികിത്സിതും. അഥവാ വക്തവ്യമസ്തി ചേദ് ബ്രൂഹി.

വൈദ്യ: ണ ഹു അഹ്മാണം വിസാ. ണമോ ഭാവദീ.ഗച്ചാമി ദാവ അഹം.
(ന ഖല്വ അസ്മാകം വിഷയഃ. നമോ ഭഗവത്യൈ. ഗച്ഛാമി താവദഹം.)

(നിഷ്ക്രാന്തഃ)

(പ്രവിശ്യ യമപുരുഷഃ)

യമപുരുഷഃ: ഏഷ ഭോഃ !

ഗർഭസ്രവൈശ്ച പിടകജ്വരകർണരോഗൈർ
ഗുല്മാധിശൂലഹൃദയാക്ഷിശിരോരുഗാദ്യൈഃ
അസ്മിൻ ക്ഷണേ ബഹുവിധൈഃ ഖലു വിദ്രവൈശ്ച
ക്ഷിപ്രം കൃതാ യമപുരാഭിമുഖാശ്ച ജീവാഃ

യാവദഹമപി ഭഗവത്സന്ദേശമനുതിഷ്ഠാമി.

(ഗണികാമുപഗമ്യ) ഭഗവൻ! മുച്യതാം വൃഷല്യാശരീരം.

ഗണികാ: ഛന്ദതഃ.

യമപുരുഷഃ: യഥാസ്യാ ജീവവിനിമയം കൃത്വാ യാവദഹമപി സ്വകാര്യമനുതിഷ്ടാമി.

(തഥാ കൃത്വാ നിഷ്ക്രാന്തഃ)

പരിവ്രാജകഃ: ശാണ്ഡില്യഃ! ശാണ്ഡില്യഃ!

ശാണ്ഡില്യഃ: ഏസോ ഖു ഭാവോ പയ്യുവത്തിദോ. (ഏഷ ഖലു ഭഗവാൻ പര്യവസ്ഥിതഃ.)

ഗണികാ: പരഹുദി! പരഹുദി! (പരഭൃതികേ! പരഭൃതികേ!)

ചേടീ: ഏസാ അജ്ജുാ സഹാവേണ മംതേനദി! (ഏഷാ അജ്ജുകാ സ്വഭാവേന മന്ത്രയതേ!)

മാതാ: ജാദേ വസംദസേണേ! (ജാതേ വസന്തസേനേ!)

രാമിലകഃ: ഹന്ത പ്രസന്നാ! പ്രിയേ വസന്തസേനേ! ഇതഃ!

(ഗണികാ നിഷ്ക്രാന്താ, രാമിലകശ്ചേടീ സപരിവാരാ മാതാ ച)

ശാണ്ഡില്യഃ: ഭാവം! കിം ഏദം? (ഭഗവൻ! കിമിദം?)

പരിവ്രാജകഃ: മഹതീ ഖലു കഥാ. ആവാസേ കഥയിഷ്യാമി.

(ദിശോവലോക്യ)

ഗതോ ദിവസഃ. സമ്പ്രതി ഹി -

അസ്തം ഗതോ ഹി ദിനകൃദ്ഗഗനാന്തലംബീ
മൂഷാ മുഖസ്ത ഇവ തപ്ത സുവർണരാശിഃ
യസ്യ പ്രഭാഭിരനുരഞ്ജിത മേഘവൃന്ദം
ആലക്ഷ്യതേ ദഹനഗർഭമിവാന്തരിക്ഷം

(നിഷ്ക്രാന്തൗ)

ഭഗവദജ്ജുകം സമാപ്തം

bhagavadajjukam bhagavan- ajjuka
bOdhaayanavirachitham_

(thathaH praviSathi nandyanthE soothradhaaraH)

soothradhaaraH:
thvaam paathu lakshaNaapaaDhya
suravaramakuTEndrachaarumapighRshTaH

raavaNaanamithaam_gushThO
rudrasya sadaarcchitha paadaH

idamasmadeeyam gRham, yaavath praviSyaami. (praviSya) vidooshakaH! vidooshakaH!

vidooshakaH: ayya aahi (aarya ayamasmi.)

soothradhaaraH: vijanam thaavath_. yaavathE priyamaakhyaasyaami.

vidooshakaH: ayya thaha. (nishkramya praviSya) ayya vijanam guham idam. pi_am daava ayyO aachikkhOdu.
(aarya thathhaa. aarya vijanam gRham idam_. priyam thaavadaarya aachakshathu.)

soothradhaaraH: Srooyathaam. adyaasmi bahirnagaraad aagacchathaa anEkasiddhaadESajanithaprathyayEna lakshaNinaa braahmaNEnaahamaadishTaH. adya ithassapthamEhani thava raajakulE prEkshaa bhavishyathi. thathasthvathprayOga parithushTEna raajnjaa datthaam mahatheem Sriyamavaapsyaseethi. thasya braahmaNasyaamitthhyaadESithayaa janithOthsaahaH. thathsam_geethakam karishyaami.

kathhamam idaaneem aaryENa naaTakam naaTyathE?
vidooshakaH: kadamam daaNim ayyENa naaDaam naa_iadi?

soothradhaaraH: athraiva mE cinthaa. attha thu naathakaprakaraNOdbhavaasu vaarEhaamRgadimasamavakaaravyaayOgabhaaNasallaapaveeDhyuthsRshTikaankaprahasa naadishu daSajaathishu naatya rasEshu haasyamEva pradhaanamithi paSyaami. thasmaath prahasanamEva prayOkshyaami.

aarya, aham haasyOpi prahasanam na jaanE.
vidooshakaH: ayya, aham hassOvi pahasaNam Na jaaNE.

soothradhaaraH: thEnana hi Sikshyathaam bhavaan. Na SakyamaSikshithEnana kimchichidapi jnjaathum.

thEnana hi aarya Eva mE upaadiSathu.
vidooshakaH: thEnaNa hi ayyO Evva mE uvadisadu.

soothradhaaraH: baaDham.
jnjaanaartha kRthabuddhistvam sanmaargENaanugaccha gacchantham

(NEpathyE)

SaaNDilyaH! SaaNDilyaH!

soothradhaaraH: (Srutvaa)
yOgeeSvaram dvijavRsham Sishya iva maam parivraajam

(nishkraanthau)

prasthaavana. (aamukham)

(thathaH praviSathi parivraajakaH)

parivraajakaH: SaaNDilyaH! SaaNDilyaH! (pRshThathO avalOkya) na thaavaddRSyathE. sadRSamasya thamOvRthasya. kutha:
dEhO rOganidhirjaraavaSagathO leenaanthakaadhishThithO
yO nithyaprathighaatharuddhavishayastheerE yathhaa paadapaH
tham labdhvaa sukRthairanEkaguNithair dEhaathmanaa vismithO
maththO yO balaroopayauvanaguNair dOshaanna thaan paSyathi

thasmaadanaparaaddhaH khalvayam thapasvee. punarapi samaahvaanam karishyE. SaaNDilyaH! SaaNDilyaH!

(thathaH praviSathi SaaNDilyaH)

SaaNDilyaH: bhOH. prathhamamevaaham karaTaka SEshasamidvE niraksharaprakshipthajihvE kaNThaprasakthayajnjOpaveethE braahmaNyamaathraparithushTE kulE prasoothaH. thathO dvitheeyamasmaakam gRhESananaaSEna bubhukshithaH praatharaSanalobhEna SaakyaSramaNakam pravrajithOsmi. thadOsthathra daasyaa puthraaNaamEkakaalabhukthathvEna bubhukshithaH thamapi visRjya cheevaram cchhithvaa paathram prathOlya chhathramaathram gRheethvaa nirgathOsmi. thathasthRtheeyamasya dushTaachaaryasya bhaaNDa bhaara gardabhassamvRththaH. kuthranu khalu kuthaHnu khalu gathO bhagavaan? aa! Esha dushTalimgee praatharaSanalObhEna Ekaakee bhikshaamaahiNDithum gatha ithi tharkayaami. yaavadadooragatham bhagavantham sambhaavayaami. (parikramya dRshTvaa) Esha khalu bhagavaan! marshayathu marshayathu bhagavaan!

parivraajakaH: SaaNDilyaH na bhEthavyam na bhEthavyam.

SaaNDilyaH: bhO bha_avam imasseem jeeva lO_E NiccOcchava visEsE suhap pahaaNE kENa vihiNaa bha’avO bhikkam aahimDadi?
(bhO bhagavannasmin jeeva lOkE nithyOthsavaviSEshE sukha pradhaanE kEna vidhinaa bhagavaan bhikshaamaahiNDathi)

parivraajakaH: SRNu:
amaana kaamassahitha vyagharshaNaH
kRSaajjanaadbhaikshakRthaathmadhaaraNa
charaami dOshavyasanOththaram jagad-
hradam bahugraahamivaapramaadavaan

SaaNDilyaH: bhO bha_avam!
Na maama_O atthi Na bhaadu_O vaa
pidaa kudO mE bhavappasaadO
EkkO aham aNNahadatthaNENa

jaTThim paviTThO Na hu dhammaLOhaa
(bhO bhagavan! na maamakOasthi na bhrathRkO vaa pithaa kuthO mE
bhagavathprasaadaH
EkOaham annahathathvEna yashTim pravishTO nathu
dharmalObhaath_)

parivraajakaH: SaaNDilyaH kimEthath?

SaaNDilyaH: Nam bhoodatthO aLee_am bamdhaam_thi bha_avO bhaNaadi?
(nanu bhoothaarthhOaLeekam bandhakamithi bhagavaan bhaNathi?)

parivraajakaH: athha kim? sathyamanRtham chaabhisandhaaya kRtham bandhakam
bhavathi. kuthaH:

yadaathu samkalpithamishTamishTathaH
karOthi karmaavahithEnandriya pumaan
thadaasya thathkarma phalam sadaa suraiH
surakshithO nyaasa ivaanupaalyathE

SaaNDilyaH: kadaa Nu khu thassa phaLam Lahadi? (kadaanu khalu thasya phalam labhathE
)

parivraajakaH: yadaa viraagamaiSvaryam labhathE thadaa.

SaaNDilyaH: tham puNa kaham Lahadi? (puna kathham labhathE?
)

parivraajakaH: Asamgathayaa.

SaaNDilyaH: bhO bhaavam, kim puNa Edam asamgadam thi puchchhayadi? (bhO bhagavan,
kim punaridam asamgatham ithi pRcchhyathE)

parivraajakaH: raagadvEshayOrmadhyasthhaa. kuthaH :
sukhEshu duHkhEshu cha nithyathulyathaam bhayEshu harshEshu cha naathirikthathaam.
suhRthsvamithrEshu cha bhaava thulyathaam vadanthi thaam thathvavidOhyasamgathaam

SaaNDilyaH: kim Edam puNa atthi? (kim idam punarasthi?)

parivraajakaH: naasathassamjnjaa bhavathi.

SaaNDilyaH: sakkam kuttham_thi bha_avO bhaNaadi? (Sakyam karthumithi bhagavaan
bhaNathi?)

parivraajakaH: kaH sandEhaH?

SaaNDilyaH: aLee_am aLee_am Edam! (aLeekamaLeekamidam_)

parivraajakaH: kathhamiva?

SaaNDilyaH: bha_avO khu daava mam kissa kuppadi? (bhagavan khalu thaavanmaam kimarthham kupyathi?)

parivraajakaH: naadhyeesha ithi!

SaaNDilyaH: jadi aham ahee_aami vaa Naahee_aami vaa kim dava mutthassa? (yadyahamadhyEmi vaa naadhyEmi vaa kim thava mukthasya?)

parivraajakaH: maamaivam. abhyupagathaSishyaarthham thaaDanam smRtham ithi. thasmaadakupithaSchaaham SrEyOrththham bhavantham thaaDayaami.

SaaNDilyaH: achchEram! achchEram! akuvidO Naama thaaDEdi kiLa bha_avO. hijjadu Esaa kahaa. adikkamadi bhikkhavELaa.
(aaScharyam! aaScharyam! akupithO naama thaaDayathi kila bhagavaan. chhidyathaamEshaa kathaa. athikraamathi bhikshaavElaa.)

parivraajakaH: moorkha! praathasthaavanna madhyaahnaH. nyasthamusalE vyamgaarE sarvabhukthajanE kaalE ithyupadESaH. thasmaadviSramaarthamidamudyaanam praviSaavaH.

SaaNDilyaHH: haa! haa! paDijjaahaaNee_O khu bha_avO samvuththO.
(haa! haa! prathijnjaahaanikaH khalu bhagavaan samvRththaH.)

parivraajakaH: kathhamiva?

SaaNDilyaH: Nam samasuhadukkhO kiLa bha_avO. (nanu sama sukhaduHkhaH kila bhagavaan.)

parivraajakaH: athha kim? samasukhaduHkhO mamaathmaa karmaathmaa viSramamichchhathi.

SaaNDilyaH: bha_avam kO EsO atthaa Naama? KO aNNO kammatthaa Naama?
(bhagavan ka Esha aathmaa naama? kOnyaH karmaathmaa naama?)

parivraajakaH: SRNu:
ya svapnE gaganamupaithi sOantharaathmaa
sOapyaathmaa vidhivihitham prayaathi yaScha
dEhOyam nara ithi samjnjithOnyathhaa vaa
karmaathmaa Sramasukhabhaajanam naraaNaam

SaaNDilyaH: jO ajarO amarO acchEjjO abhEjjO sO atthaa Naama. JO hasadi haasEdi sa_adi bumjEdi viLa_am cha gacchadi sO kammatthaa Naama.
(yO_ajaraH amaraH achchhEdyaH abhEdyaH sa aathmaa naama. yO hasathi haasayathi

SEthE bhumkthE vilayam cha gachchhathi sa karmaathmaa naama.)

parivraajakaH: yathhaa graahyam thathhaa gRhNeetham.

SaaNDilyaH: aa apEhi! abhiggaheedOsi. (aa apEhi! abhigRheethOsi.)

parivraajakaH: kathhamiva?

SaaNDilyaH: Nam sO Evva_daaNim EsO. Na hi sareeram viNaa atthi kim_'vi.
(nanu sa EvEdaaneemEshaH. nahi Sareeram vinaa asthi kimapi.)

parivraajakaH: laukikamabhihitham. yathaScha bhEdam upagathaanaam sathvaanaam sthhaanaani SruyanthE. atha Evam broomaH.

SaaNDilyaH: Savvam daava thiTThadu. thuvam daava kO? (sarvam thaavatthishThathu. thvam thaavathkaH?)

parivraajakaH: SRNu:
khapavanasalilaanaam thEnajasaSchaikadESaad-
upachithachalamoorthiH paarthhivadravyaraaSiH
SravaNanayanajihvaanaasikaasparSavEdee
nara ithi kRtha samjnjH kOpyaham praaNidharmaa.

SaaNDilyaHH.: haa! haa! Etth_amatthEnaNa atthaaNam vi Na jaaNaadi. kim puNa atthaaNam? (vilOkya) bhO bha_avam idam uyyaaNam.
(haa! haa! EthaavanmaathreNa aathmaanamapi na jaanaathi. kim punaraathmaanam? (vilOkya) bhO bhagavannidamudyaanam.)

parivraajakaH: thvam thaavathpraviSaagrathaH. vivikthaSaraNaaraNyaprathiSrayaa vayam.

SaaNDilyaHH: bha_avam Evva puradO pavisadu. Aham piTThadO pavisaami.
(bhagavaan Eva purathaH praviSathu. aham pRshThathaH praviSaami.)

parivraajakaH: kimarthham?

SaaNDilyaH: hELaa_aN_e mama maadaa_e sudam asO_apallavamthaNiLuddhO vagghO paDivasadi_tthi. Thaa bha_aavam evva puradO pravisadu.
(hElaayanyaa mama maathuH Srutham aSOkapallavaantharaniruddhO vyaaghraH prathivasatheethi. thad bhagavaan Eva purathaH praviSathu.)

parivraajakaH: baaDham.

SaaNDilyaHH: avihaa! vagghENa gahïdOhmi. MOcEee_i mam vagghamukhaadO. aNaahO vi_a vagghENa khaa_idOhmi. idam khu LuhiLam passavadi kamThaadO.

(avihaa! vyaaghrENa gRheethOsmi. mOchaya maam vyaaghramukhaath_. anaathha iva vyaaghrEna khaadithOsmi. idam khalu rudhiram prasravathi kaNThaath.)

parivraajakaH: SaaNDilyaH! na bhEthavyam na bhEthavyam. mayoora khalvEshaH.

SaaNDilyaHH: saccham mOrO? (sathyam mayooraH?)

parivraajakaH: athha kim? sathyam mayooraH.

SaaNDilyaH: jayi mOrO thEnaNa hi ugghaaDEmi akkhiNi.
(yadi mayoorasthEna hyudghaaTayaamyakshiNee.)

parivraajakaH: chhandathaH

SaaNDilyaH: ham daasyaaH puthrOH vyaaghraH madbhayEna mayooraroopam gRheethvaa palaayathe. (udyaanam niroopya) hi! hi! champakaarjunakadamba neepanichulathilakakurabakakarNikaara karpoora choothapriyamgusaalathaalathamaala punnaaganaagabakulasarala sarjasinduuvaara thRNaSoolyasapthaparNa karaveera kuthajavahni chandanaaSOkamallikaanandyaavarthathagarakhadira kadaleesamavakeerNam vasanthOpaSObhitham pravaalapathra pallava dala kusuma manjjaree samaakulam athimuktha maalathee lathaa maNDapa maNDitham,
mayoora kOkila mattha bhramaramadhuraaraavasamghushTam priyajanaviprayOgasamuthpanna SOkaabhibhoothayuvatheejanaanaam anuthaapakaram, samprayukthaanaam sukhaavaham. ahO ramaNeeyam khalvidamudyaanam!

ham daasee_E puththO vagghO mabbhayENa mOraroovam gahvi_a paLaa_adi. (Udyaanam niroopya) hï! hï! champakaarjuna kadamba neepanichulathilakakurabakakarNikaara karpoora coothapriyamgusaala thaalathamaala !
puNNaa_aNaa_ava_uLasaraasajjasimduvaarathiNasuLLasatthavaNNakaNaveerakuDachava NNichamdaNaasO_a vasamdOpasOhidam pavaaLapatthapaLLavadaLa maaLadïLadaamamDavamamDidam, mOra kO_iLa matthabbhamara pi_ajaNavippa_O_asamuppaNNasO_aa_hihooda juvadïjaNaaNam aNudaava_aram, sampavutthaaNam suhaavaham. ahO ramaNijjam khu idam uyyaaNam!

parivraajakaH: moorkha! ahanyahani heeyamaanEshvindriyEshu kim thEna ramaNeeyam? paSya kuthaH:

abhyaagatha kisalayaabharaNO vasanthaH
praapthaa SarathkumudashaNDavibhooshaNEthi
baalO navEshvRthushu rajyathi naama lOkE
yajjeevitham harathi thathkila ramyamasya

SaaNDilyaH: jam jadaa ramaNijjam tham thadaa ramaNijjam _thi pucchadi.
(yadyadaa ramaNeeyam thaththadaa ramaneeyam ithi pRchchhyathE)

parivraajakaH: apaaNDithyamabhihitham! paSya:
anaagatham praarthhayathaamathikraantham cha SOchathaam
varthamanairathushTaanaam nirvaaNam nOpapadyathE

SaaNDilyaHH: aayathamaanaH panthhaa – nanu kuthrEdaaneem upaviSaavaH?
aaadamaaNO pamthaa – Nam kahimdaaNim upavisaavO?

parivraajakaH: ihaiva vasishyaavahE.

SaaNDilyaH: acOkkham! acOkkham! (achOksham! achOksham!)

parivraajakaH: mEdhyamaraNyamadooshyaa bhooH.

SaaNDilyaHH:Ja'i parissamtO uvavisadukaamO acOkkham cOkkham vaa karEsi. (yadi pariSraantha upaviSathu kaama achauksham chauksham vaa karOshi.)

parivraajakaH: SruthiH pramaaNam naaham. kuthaH:
athimaanOnmatthaanaam ahithE hithamithi kRthaprathijnjaanaam
naivaasthi param thEshaam svacchandakRthapramaaNaanaam

pEj 22 kazhinjnju ithuvare.

SaaNDilyaH: appamaaNam thuha Edam bahu'am mamtha'amthassa. (apramaaNam thavEdam bahulam manthrayamaaNasya.)

parivraajakaH: maa maivam!
pramaaNam kuru yallOkE
pramaaNïkriyathEna budhai
NaapramaaNam pramaaNasthaa
karishyantheethi niSchaya

SaaNDilyaH: ıa hu dE pamaaNam jaaNaami. (na khalu thEna pramaaNam jaanaami.)

parivraajakaH: Ehi vathsa adhyeeshva thaavath.

SaaNDilyaH: Na daava ajja'issam. (na thaavadadhyEshyaami.)

parivraajakaH: kimarthham?

SaaNDilyaH: ajja'aNassa daava attham sOdum icchaami. (adhyayanasya thaavadarththham SrOthumiccchhaami.)

parivraajakaH:
adheethaadhyayanairapi kaalaantharaadvijnjEyaa bhavantyadhyayanaarthaa. thasmaadadheeshva thaavath.

SaaNDilyaH: adhïdE kim bhavissadi? (adheethEna kim bhavishyathi?)

parivraajakaH: SRNu:
jnjaanaadbhavathi vijnjaanam, vijnjaanaathsamyamaH, samyamaatthapaH, thapasO yOga pravRtthiH,
yOgapravRththEnaratheethaanaagathavarthamaanathathvadarSaNam bhavathi. EthEnabhyOshthaguNamaiSvaryam labhathE.

SaaNDil.: bhO bha'avam! AppacchakkhE jahaakaamam mama buddhim paribhavi'a bhaNaasi. Sakkam puNa adiTThO bha'avadO paragEhaaNi pavisidum? para gEhaani pravEshthum? bha'avadO paragEhaaNi pavisidum? (bhO bhagavan! AprathyakshE yathhaakaamam mama buddhim paribhaavya bhaNasi. Sakyam punaradRshthasya bhagavathaH paragEhaani pravEshTum_)

parivraajakaH: kimabhiprEtham bhavathaH?)

SaaNDilyaH: maama abhippEdam sakki'asamaNa'aaNam kaaraNaadO susaadhidaaNi samghappa'utthaaNi bhO'aNaaNi ahidum. (mamaabhiprEtham Saakya SramaNakaaNaam kaaraNaathsusaadhithaani samghaprayukthaani bhOjanaanyaSithum.)

parivraajakaH: akaalyam varthathEna lObhO bhavathaH.

SaaNDilyaH: Edassa kaaraNaadO Evva thumam mumDidOsi. ıa hu dE aNNam pa'O'aNam pEkkhaami. (Ethasya kaaraNaadEva thvam muNDithOsi. na khalu thEna anyathprayOjanam paSyaami.)

parivraajakaH: maa maivam:

mahaathmabhissEvitha poojitham dvijaiH
suraasuraaNaamapi buddhi sammatham
avaaryamakshObhyamachintyamavyayam
mahanmayaayOga phalam nishEvyathE

SaaNDilyaH: BhO bha'avam! JO'O jO'O 'tthi thummaarisaa pavvaaja'aa bahu'am mamtha'amthi. KO EsO jO'O Naama? (bhO bhagavan! yOgO yOga ithi yushmaadRSaa pravraajakaaH bahuLam manthrayanthE. ka Esha yOgO naama?)

parivraajakaH: SRNu:

jnjaanamoolam thapassaaram sathvasthham dvandvanaaSanam
muktham dvEshaacha raagaaccha yOga ithyabhidhïyathE

SaaNDilyaH: aahaarappamaadO savva pamaadO'tthi mamtha'amthassa NamO bha'avadO

buddhassa. (aahaara pramaadaH sarvapramaada ithi manthrayamaaNaaya namO bhagavathE buddhaaya.)

parivraajakaH: SaaNDilyaH! kim Ethath?

SaaNDilyaH.: Bha’avam! Kim Na jaaNaasi pudhamam aham paadarasaNa ¬OhENa sakki’a samaNa’am pavvajidOhmi? (bhagavan kim na jaanaasi prathhamamaham praatharaSanalObhEna Saakya SramaNakam pravrajithOsmi)

parivraajakaH: asthi kimchidapi jnjaathum?

SaaNDilyaH: atthi atthi! pahoodam vi atthi! (asthi asthi! prabhoothamapyasthi!)

parivraajakaH: bhavathu, SrOshyaamasthaavath.

SaaNDilyaH: SuNaadu bha’avO! ashTau prakRthaya, shODaSa vikaaraa, aathmaa, panjchavaayava, thraiguNyam, mana, sanjchara prathisanjcharaScEthi. Evvam hi bha’avadaa jiNENa piDa’a puttha’Esu uttham.
(SRNOthu bhagavan! ashTau prakRthayaH, shODaSa vikaaraaH, aathmaa panjchavaayavaH, thraiguNyam, manaH, sanjcharaH prathisanjcharaSchEthi. Evam hi bhagavathaa jinEna piTaka pusthakEshooktham.)

parivraajakaH: SaaNDilyaH! Saamkhyasamaya Esha na Saakya samaya.

SaaND.: bubhukkhaa’E OdaNagadaa’E cimdaa’E aNNam ma’E cimdidam aNNam mamthidam. ’DaaNim suNaadu bha’avO:
adiNNadaaNaadO vEramaNam sikkhaapadam.
mudhaavaadaadO vEramaNam sikkhaapadam.
abbamhachayyaadO vEramaNam sikkhaapadam.
paaNaadipaadaadO vEramaNam sikkhaapadam.
akaaLa bhO’aNaadO vEramaNam sikkhaapadam.
ahmaa’am buddham dhammam samgham saraNam gacchaami!

(bubhukshayaa Odanagathayaa chinthayaa anyanmayaa chinthithamanyanmantritham. idaaneem SRNOthu bhagavan:-
adatthadaanaadviramaNam Sikshaapadam.
mudhaavaadaadviramaNam Sikshaapadam.
abrahmacharyaadviramaNam Sikshaapadam.
praanaathipaathaadviramaNam Sikshaapadam.
akaala bhOjanaadviramaNam Sikshaapadam.
asmaakam buddham dharmam samgham SaraNam gachchhaami!

parivraajakaH: SaaNDilyaH! Svasamayamathikramya parasamayam vakthum naarhathi bhavaan.
thamasthyakthvaa rajO bhithvaa sathvasthassusamaahithaH
dhyaathu Seeghram bhavaandhyaanamEthajjnjaanaprayOjanam

SaaNDilyaH: bha'avO susamaahidO yO'am cimthEnadu. Aham susamaahidO OdaNam Evva cimthEnami.
(bhagavaan susamaahitO yOgam chinthayathu. aham susamaahitha Odanam Eva chinthayaami.)

parivraajakaH: chhidyathaamEshaa kathhaa:

sarvam jagathsamkshipa dEhabandhE
sarvEndriyaaNyaathmani yOjayithvaa
jnjaanEna sathvam samupaaSraya thvam
dEhaatmanaathmaanamavEkshya kRthsnam

(thathaH praviSathi gaNikaa chETyau cha)

gaNikaa: hanjjE mahu'ari'E! Kahim kahim raami¬a'O? (hanjjE madhukarikE! kuthra kuthra raamilakaH?)

chETee: ajju'E! A'am aa'acchaami'tthi bhaNi'a Na'aram Evva paviTThO aavuttO. (ajjukE! aham aagachchhaami ithi bhaNithvaa nagaram Eva pravishTa aavutthaH.)

gaNikaa: hanjjE! kim Nu khu Edam bhavE? (hanjjE! kim nu khalu idam bhavEth?)

chETee: kim aNNam gOTTheem thuvaarEdum. (kim anyath gOshTheem thvarayithum.)

gaNikaa: 'DaaNim 'pi Na payyatthaa gOTThee? (idaaneem api na paryaapthaa gOshThee?)

chETee: SuTThu ajju'aa bhaNadi. aasavO Evva gOTThee, jO matthaavEdi haasaavEdi ¬ajjaadheeram 'pi iddhi'aajaNam.
(sushThu ajjukaa bhaNathi. aasava Eva gOshThee, yO madayathi haasayathi lajjaadheeram api sthreejanam.)

gaNikaa: gachha thuvaarEhiNam. (gachha thvaryainam.)

chETee: ajju'E thaha. (ajjukE thathhaa.)

(ithi nishkraanthaa)

gaNikaa: hanjjE parahudi’E! Kahim uvavisaavO. (hanjjE parabhRthikE! kuthra upaviSaavaH.)

chETee: Ajju’E! Edassim kusumidasaha’aarathi¬a’a mamDidE si¬aapaTtha’ee muhuttham vi’a uvavisi’a Ekkam vatthu’am gaa’adu ajju’aa.
(ajjukE! Ethasmin kusumithasahakaarathilak maNDithE SilaapaTTakE muhoorthamiva upaviSya Ekam vasthukam gaayathu ajjukaa.)

gaNikaa: hanjjE parahudi’E! Evvam hOdu. (hanjjE parabhRthikE! Evam bhavathu.)

(Ubhau upaviSya gaayathaH)

parabhRthamadhukaranaadajyaaghOsha kaama Esha udyaanE
thishThathi sahakaaraSarO muhyathi noonam manOpi munE

SaaNDilyaH: (Srutvaa) A_E, kOeeLara_O. Na khuaam kOiLara O. kO EsO? (vibhaavya) aa’asE ghidam pacchittham vi’a mahurO kOvi gee’a ra’O. HOdu pEkkhaami. (kinjcidgathvaa vilOkya) avihaa! Kaa’daaNim i’am tharuNee dassaNee’aa aNavarOhENa aLamkaarENa aLamkidaa’imassa uyyaaNassa a¬amkaarO vi’a uvaTThidaa?
(ayE, kOkilaravaH. na khalvayam kOkilaravaE. ka EshaH? (vibhaavya) paayasE ghRtham prakshiptham iva madhuraH kOpi geetharavaH. bhavathu paSyaami. (kimchithgathvaa vilokya) avihaa kEdaaneemiyam tharuNee darSaneeyaa anavarohenaalankaarENA alamkrthaasya udyaanasyaanalnkaara ivopasthhithaa

chETee: ajju’E! (ajjukE!)

SaaNDilyaH: ayi! gaNi’aa khu iyam! DhaNNaa khu sadhaNaa! (ayi! gaNikaa khalviyam! dhanyaaH khalu sadhanaaH!)

chETee: dudee’am ’vi Ekkam vatthu’am gaa’adu ajju’aa. (dvitheeyamapyEkam vasthukam gaayathvajjukaa.)

gaNikaa: thaha. (thathhaa.)

madhumaasajaathadarpaH
kandarpaH kaamineekathaakshasakhaH
api yOginaamiha manO
vidhyathi phullairaSOkaSaraiH

SaaNDilyaH: A’i mahuram passavadi kamThaadO! SuNaadu bha’avO. (athimadhuram prasravathi kaNThaat! SRNOthu bhagavaan.)

parivraajakaH: SabdaprayOjanam SrOthram. prasamgamathra na gachchhaami.

SaaNDilyaH: pasamgam ’vi sampadam karEsi ja’i dE kaarisaapaNaa bhavE! (prasamgamapi saampratham karOshi - yadi thEna kaarshaapaNaa bhavEyuH!)

parivraajakaH: aa! ApEhi! yukthavyavahaaree bhava.

SaaNDilyaH: Maa kuppa. Ajuttham pavvaaja’aaNam kuppidum. (maa kupya. ayuktham pravraajakaanaam kOpithum.)

parivraajakaH: Esha na vyavaharaami.

SaaNDilyaH: ’DaaNim pamDidOsi. (idaaneem paNDithO asi.)

(thatha praviSathi yamapurushaH)

Yamapurusha: Esha bhO:
bhoothaani yO harathi karmahathaani lOkE
yaH praaNinaam sukRthadushkRthakarmasaakshee
ukthOasmi thEna SamanEna yamEna dEhE
praaNaanprajaavadhividhau viniyOjayEthi

thasmaath -

naanaaraashTranadeevanaachalavatheem bhoomim samaalOkaya-
nmEghaisthOyabharaavanamranichayaiH pracchaadyamaanO bhRSam
theerthvaa chaaraNasiddhakinnarayutham vaathOddhathaabhram nabhaH
sampraapthOsmi yamEna yathra vihithastharkaad ivaaham puram

thathkvanu khalu saa? (VilOkya) ayE! iyam saa!
sapallavaisthapthasuvarNavarNairaSOkapushpasthabakairmanOjnjaiH
antharhithaa bhaathi varaamganaishaa sandhyaabhrajaalair iva chandralEkhaa

bhavathu. asthyasyaaH karmaavaSEshaH. muhoortham sthithvaa praaNaanharaami.

chETee: Ajju’E! DassaNee’O khu EsO asO’a kisa¬a’O. ’ıam gahNaami. (ajjukE! darSaneeya khalv EshOSOka kisalaya. Enam gRhNaami.)

gaNikaa: Maa maa! Aham Evva gahNaami! (aaa maa! aham Eva gRhNaami!)

yamapurushaH: ayam sa dESakaalaH. yaavathsarpathvamupagamyaaSOkaSaakhaayam sthithvaa asyaaH praaNaanharaami. ayamidaaneem -
Syaamaam prasannavadanaam madhurapralaapaam
matthaam viSaalajaghanaam varachandanaardraam
rakthOthpalaabhanayanaam nayanaabhiraamaam
kshipram nayaami yama saadanamEva baalaam

(gaNikaa pallavaapachayam karOthi)

yamapurushaH: Ayam sandamSakaala! (thathhaa karOthi)

gaNikaa: Ham! KENa'vi daTThaahmi! (ham! eEnaapi dashTaasmi!)

chETee: (tharuSaakhaam vilOkya) ajju'E! EsO asOapallavamtharidO vaaLO! (ajjukE! EshOSOka pallavaantharithO vyaalaH!)

gaNikaa: ham! vaaLO! (ham! vyaaLa!) (ithi pathithaa)

SaaNDilyaH: (Upagamya) BhOdi! kim Edam? (bhavathi! kimidam?)

chETee: ayya! Esaa ajju'aa vaa¬ENa daTThaa! (aarya Eshaa ajjukaa vyaaLEna dashTaa)

SaaNDilyaH: avihaa! bhO bha_avam! Esaa gaNee_aa daaree_aa vaaLENa daTThaa! (avihaa! bhO bhagavan! Eshaa gaNikaadaarikaa vyaalEna dashthaa!)

parivraajakaH: ksheeNEnaasyaa karmaNaa bhavithavyam. kuthaH -
svakarmabhOkthum jaayanthEna praayENaiva hi janthavaH
ksheeNE karmaNi chaanyathra punargacchanthi dEhinaH

chETee: ajjuE kim baadhE? (ajjukE, kim baadhathE?)

gaNikaa: Seedadi vi'a mE sareeram. Ubbhamamthivi'a mEppaaNaa. Sa'idum icchaami. (seedatheeva mE Sareeram. udbhramantheeva mE praaNaaH. Sayithum icchaami.)

chETee: Suham sa'adu ajju'aa. (sukham SEthaamajjukaa)

gaNikaa: HanjjE! ’Attham abhivaadEhi. (hanjjE! maatharamabhivaadaya.)

chETee: Sa’am Evva gadu’a ’attham abhivaadEhi Nam. (svayamEva gathvaa maatharam abhivaadaya nanu)

gaNikaa: RaamiLa_am aaLimgEhi. (raamilakam aalimga.)

(ithi moorchithaa pathathi)

chETee: Haa! Hadaa khu ajju’aa! (haa! hathaa khalvajjukaa!)

Yamapurusha: hantha! hRthaaH praaNaaH. Esha bhO -
gamgaamuttheerya vindhyaam Subhasalilavahaam narmadaamEsha sahyam
gOlEyeem kRshNavENNaam paSupathibhavanam suprayOgaam cha kaanjcheem
kaavEreem thaamraparNeemathha malayagireem saagaram lamghayithva
vEgaaduttheerya lankam pavanasamagathi praapthavaandharmadESam

ayam viSaalaSaakhO vaTavRkshaH. athraaseenam cithraguptham nayaami.

(nishkraanthaH)

chETee: Haa! Ajju’E! (haa! ajjukE!)

SaaNDilyaH: bha_avam! paritthajadi Esaa gaNi’aadaari’aa atthaNO paaNaaNi. (bhagavan! parithyajahty Eshaa gaNikaa daarikaathmana praaNaan.)

parivraajakaH: moorkha! paramapriyaa hi praaNinaam praaNaaH. praaNairEva parithyajyathE Sareeramithi vakthavyam.

SaaND.: avEhi! A’aruNa NissiNEha kakkasahi’a’a duTThabuddha bhiNNachaarittha koorasa’aDa mudhaamuNDa . . (aa apEhi! akaruNa nisnEha karkaSahRdaya dushTabuddhE bhinnachaarithra kooraSakaTa mudhaamuNDa . . .

parivraajakaH: kimabhiprEtham bhavathaa?

SaaNDilyaH: NaamaTthasadam dE poora’issam. (naamaashthaSatham thE poorayishyaami.)

parivraajakaH: chhandatha.

SaaNDilyaH: BhO bha’avam! DukkhidOhmi! (bhO bhagavan! DukhithOsmi!)

parivraajakaH: kimarthham?

SaaNDilyaH: AhmaaNam sa’aNO Esaa. (asmaakam svajana Eshaa.)

parivraajakaH: kathham svajanO naama?

SaaNDilyaH: Esaa ’vi pavvaaja’aa vi’a Na kimci siNEham karEdi. (Eshaapi pravraajakaa iva na kimchithsnEham karOthi.)

parivraajakaH: durlabhasnEhOapi bhooyOrthayOgaath snihyatha ithi yuktham. kuthaH:

yE nirmamaa mOkshamanuprapannaaH
SaasthrOpadishTEna pathhaa prayaanthi
thEshaamapi preethiparaang_mukhaanaam
guNEshvapEkshaam hRdayam karOthi

SaaNDilyaH: BhO bha’avam! ıa sakkuNOmi atthaaNam dhaarEdum. Uvasappi’a rOdaami. (bhO bhagavan! na SaknOmyaathmaanam dhaarayithum. upasarpya rOdimi.)

parivraajakaH: na khalu na khalu ganthavyam!

164
SaaNDilyaH: maa kuppa! Ajuttham pavvaaja’aaNam kuppidum. (upasRthya) haa ajjuE! haa piasampaNNE! haa mahuragaaaNi!
maa kupya! ayuktham parivraajakaaNaam kOpithum.(upasRthya) haa ajjukE! haa priyasampannE! haa madhura gaayani!

chETee: ayya! kim Edam? (aarya! kim idam?)

SaaNDilyaH: BhOdi! SiNEhO. (bhavathi! SnEha.)

chETee: (aathmagatham) Jujja'i savvaaNukampee saahujaNO Naama. (yujyathE sarvaanukampee saadhu janO naama.)

SaaNDilyaH: BhOdi! aamissaami daava 'Nam. (bhavathi! aamRSaami thaavadEnaam.)

chETee: Pabhavadi khu ayyO. (prabhavathi khalvaaryaH.)

SaaNDilyaH: haa! bhOdi! (paadau spRSathi) (haa! bhavathi!)

chETee: naa Nu paadaaNi aamissidum! (maanu paadaavaamrashTum!)

SaaNDil.: aa! aa'uLaa'uLaahmi. seesam paadam Na jaaNaami. EdaaNi thaaLaphaLapeeNaaNi kaaLEyachamdaNaa aaLitthaaNi thaNaaNi aNadhO muhaaNi thattha hOdi'E adhaNNassa mama jeevamthee'E Na aasaadidaaNi.
(aa! aakulaakulitOsmi. Seersham paadam na jaanaami. Ethau thaalaphalapeenau kaalEyachandanaalipthau sthanaavanadhOmukhau thathrabhavathyaa adhanyasya mama jeevanthyaa naasaadithau.)

chETee: (aathmagatham) Evva daava karissam. (PrakaaSam) ayya! muhuttha'am ajjuam paDivaaLEdu maatharamaanayaami. jaava attham aaNEmi.
(Evam thaavathkarishyaami. aarya! Muhoorthamajjukaam prathipaalayathu yaavanmaatharamaanayaami)

SaaNDilyaH: Gaccha siggham! Aham khu 'atthaa aNatthaaNam. (gachha Seeghram! aham khalu maathaa amaathRkaaNaam.)

chETee: (aatmagatham) SaaNukkOsO EsO bahmaNO ajju'am Na paritthajadi. Jaava gacchaami. (ithi nishrkaanthaa)
(saanukrOSa Esha braahmaNa ajjukaam na parithyajathi. yaavadgachchhaami.)

SaaNDilyaH: gadaa Esaa! SEram rOdaami. Haa ajju'E! Haa mahuragaa'aNi! (ithi rOdithi)
(gathaishaa! svairam rOdaami. haa ajjukE! haa madhuragaayani!)

parivraajakaH: SaaNDilyaH! na karthavyamEthath.

SaaNDilyaH: aa! AvEhi NissiNEha! Mam 'pi thuvam vi'a thakkEsi? (aa! apEhi nisnEha! maamapi thvaam iva tharkayasi?)

parivraajakaH: aagachchha vathsa! adheeshva thaavath!

SaaNDilyaH: bha'avam! Kim cikicchee'adu daava Esaa aNaahaa thavassiNee? (bhagavan! kim chikithsyathaam thaavadEshaa anaathhaa thapasvinee?)

parivraajakaH: kimaushadhaSaasthram bhavathaH?

SaaNDilyaH: agham dE jO'assa phaLam! (agham thEna yOgasya phalam!)

parivraajakaH: (aathmagatham) Esha khalu thapasvee karthavyaabOdhyathayaa aaSramapadamaaSramaapavaadam cha na jaanaathi.
kimchichchhrutham mahESvaraadibhiryOgaachaaryairmahadbhiH SishyaanukrOSaH samgam na baadhatha ithi. asya prathyayOthpaadanam karishyE. eedRSO
yOga ithi. asyaa gaNikaayaaSSareerE aathmaanam niyOjayaami.

(yOgEnaavishTaH)

gaNikaa: (uttthhaaya) SaaNDilyaH! SaaNDilyaH!

SaaNDilyaH: (saharsham) avihaa! jeevadi! pacchaaadap paaNaa khu esaa. bhOdi! aahmi.) avihaa! jeevathi! prathyaagathapraaNaa khalvEshaa. bhavathi! ayamasmi.)

gaNikaa: aprakshaaLithapaaNibhyaam maa spraaksheeH.

SaaNDilyaH: adicOkkhiNee khu i'am! (athichaukshiNee khalviyam!)

gaNikaa: Ehi vathsa. adheeshva thaavath.

SaaNDilyaH: Iha'vi ajjha'aNam! Bha'avamtham Evva uvasappaami. (upagamya) BhO bha'avam ! A'i mudO khu bha'avO! Haa vaachaaLaa! haa adi jOavittha! haa uvajjhaa'a! Evvam bahujaaNamtO'vi maramthi!
(ihaapyadhyayanam_! bhagavanthamEvOpasarpaami. bhO bhagavan! ayi mRthaH khalu bhagavaan! haa vaachaalaka! haa athiyOgavittha! haa upaadhyaaya! Evam
bahu jaananthOpi mRiyanthE!)

(thathaH praviSathi maathaa chETee cha)

chETee: Edu Edu atthaa. (EthvEthu maathaa.)

maathaa: kahim kahim mE daariaa? (kuthra kuthra mE daarikaa?)

chETee: Esaa ajju'aa uyyaaNE vaa¬ENa daTThaa. (Eshaa ajjukaa udyaanE vyaaLEna dashTaa)

maathaa: haa! hadahmi mamdabhaa'aa! (haa! hathaasmi mandabhaagyaa!)

chETee: samassasadu samassasadu 'atthaa! Esaa ajju'aa satthaTThidaa! (samaaSvasithu samaaSvasithu maathaa! Eshaa ajjukaa sathva sthhithaa!)

maathaa: Nam pa'iditthaa jaha! (UpasRtya) JaadE vasamdasENE! him Edam?
(nanu prakRthisthhaa. jaathE vasanthasEnE! kimidam?)

gaNikaa: vRshaLavRddhE! maa spraaksheeH!

maathaa: haaddhi! kim idam? (haa dhik! kimidam?)

chETee: achchaarooDhO sO visa vE'O. (athyaarooDha sa vishavEgaH)

maathaa: gachcha siggham vEjjam aaNEhi. (gachchha Seeghram vaidyamaanaya.)

chETee: atthEna thaha. (nishkraanthaa) (maathasthathhaa.)

(thathaH praviSathaH raamilakaSchETee cha)

chETee: jEdu jEdu aavuttO. aavuttham apEkkhamthee samthavadi ajju'aa. (jayathu jayathu aavutthaH. aavutthamaprEkshamaaNaa samthapathi ajjukaa.)

raamilaka: ichchhaami thaavadasyaa
kala madhuravachO mukham viSaalaakshyaaH
madhupavrathObhipaathum
vikasithamiva kOmaLam kamalam

(upEthya)

katham maam dRshTvaa paraavRththamukhee sthhithaa? (Vasthraantham gRhNan)

Ethannivarthaya sugaathri mukaaravindam

eeshath tharamgaparivRtthamivaaravindam
preeNaathi naama thava vakthramasarvadRshtham
alpaalpapeethamiva paaNiputhEnana thOyam

gaNikaa: bhOsthaamisra! muchyathaam mama vasthraanthaH.

raamilaka: bhavathi! kim idam?

maathaa: jadappahudi vaaLENa daTThaa thadappahudi asambaddham mamthEnadi. (yadaa prabhRthi vyaaLEna dashTaa thadaa prabhRthyasambaddham manthrayathE.)

raamilaka: Evam : -
vyakthamasyaa gatham chEthasthathaH SoonyE thapasvinee
SareerEnyEna kEnaapi sathvayukthEna dharshithaa
|
(praviSya vaidyaSchETee cha)

chETee: Edu Edu ayyO. (EthvEhthvaaryaH.)

vaidya: kahim saa? (kuthra saa?)

chETee: Esaa khu ajju'aa satthaTThidaa! (Eshaa khalu ajjukaa sathvasthhithaa!)

vaidya: dhassidaa mahaasappENa khaadidaa bhavE. (dharshithaa mahaasarpENa khaadithaa bhavEth.)

chETee: Kaham ayyO jaaNaadi? (kathham aaryO jaanaathi?)

vaidya: mahamtham viaaram karEditthi. aaNEhi mama savvaarambhaaNi daava aarambhaami visathamthEna. (UpaviSya maNDalam
rachayitvaa) kuNDala kuthila gaamini maNDalam praviSa! PraviSa! Vaasuki puthraKumDaLa kuDiLagaamiNi mamDaLam pavisa! Pavisa! Vaasui puttha
ciTTha! CiTTha! Soo! Soo! Jaava siraavEham karissam. Kahim kuThaari'aa?
(mahaantham vikaaram karOtheethi. aanaya mama sarvaarambhaamsthaavadaarabhE vishathantrE. (upaviSya maNDalam
rachayitvaa) kuNDala kuTila gaamini maNDalam praviSa! PraviSa! Vaasuki puthra thishTha! thishTha! Sroo! Sroo! yaavaSSiraavEdham karishyaami. kuthra kuThaarikaa)

gaNikaa: moorkhavaidya! alam pariSramENa.

vaidya: pittham ’pi atthi. A’am dE pittham vaadam sEhmam cha NaasEmi. (pitthamapyasthi. aham thE pittham vaatham SlEshma cha naaSayaami.)

raamilaka: bhOH kriyathaam yathnaH. na khalvakRthajnjaa vayam.

vaidya: sumdaragu¬i’am vaa¬a vEjjam aaNEmi. (sundara guLikaam vyaaLavaidyamaanayaami.)

(nishkraanthaH)

(thathaH praviSathi yamapurushaH)

yamapurusha: bhoH! bharsithOsmi yamEna.
na saa vasanthasEnEyam kshipram thathraiva neeyathaam
anyaa vasanthasEnaa saa ksheeNaayusthaamihaanaya

yaavadasyaaSSareeramagnisamyOgam na sveekarOthi thaavathsapraaNaamEnaam karOmi. (VilOkya) ayE utthhithaa khalviyam! bhOH! kinnu khalvidam?

asyaa jeevO mamakarE uthhithaishaa varaamganaa
aaScharyam paramam lOkE bhuvi poorvam na dRSyathE
|
(sarvathOvalOkya)

ayE! athrabhavaan yOgee parivraajakaH kreeDathi. kim idaaneem karishyE? bhavathu dRshtham. asyaa gaNikaayaa aathmaanam parivraajakaSareerE nyasya avasithEna karmaNi yathaasthhaanam viniyOjayaami.

(thathhaa kRthvaa)

EthEna vipra sareerEsmin sthree praaNaa viniyOjithaa
yathaa sathvam yathaa Seelam praayO yaasyanthi vikriyaam

(nishkraanthaH)

parivraajakaH: (utthaaya) parahudi’E! parahudi’E! (parabhRthikE! parabhRthikE!)

SaaNDilyaH: Avihaa! PacchaagadappaaNO khu bha’avO. aa! thakkEmi dukkhabhaagiNO Nam mi’amthi’tthi.
(apihaa! prathyaagathapraaNaH khalu bhagavaan. aa! tharkayaami dukhabhaaginO na mriyantha ithi.)

parivraajakaH: kahim kahim raamLiaO? (kuthra kuthra raamilakaH?)

raamilakaH: bhagavannayamasmi.

SaaND.: bhaavam! kim Edam? kumDiaggahaNOidam vaamahattham samkavaLaapooridam via mE paDibhaadi. (bhagavan! kim idam? kuNDikaa grahaNOchithaH vaamahastha SamkhavaLayapooritha iva mE prathibhaathi.)

parivraajakaH: RaamiLa'a aaLimgEhi mam. (raamilaka aalimga maam.)

SaaNDilyaH: Kimsu'am aaLimgEhi! (kimSukam aalimga!)

parivraajakaH: raamiLaa matthaa khu 'am. (raamilaka matthaa khalvaham.)

SaaNDilyaH: ıahi Nahi! unmattO khu thuvam! (nahi nahi! unmattha khalu thvam!)

raamilaka: bhagavannaamaviruddhaH khalvayamaalaapaH!

parivraajakaH: suram pibaami. (suraam pibaami.)

SaaNDilyaH: visam piba! BhOdu parihaasappamaaNam jaaNissam. ıEva bha'avO NEva ajju'aa! ahavaa bhaavadajjuam Naama Edam samuttham.
(visham piba! bhavathu parihaasa pramaaNam jnjaaasyaami. Naiva bhagavaan naiva ajjukaa! athavaa bhagavadajjukam naamEdam samvRttham.)

parivraajakaH: parahudiE! parahudiE! aalimgE mam! (parabhRthikE! parabhRthikE! aalimga maam!)

chETee: avEhi! (apEhi!)

maathaa: jaadE vasamdasENE! (jaathE vasanthasEnE!)

parivraajakaH: atthEna iyahmi. atthEna vamdaami. (maathaH iyamasmi. maatharvandE)

maathaa: bhaavam! kim edam? (bhagavan! kimidam?)

parivraajakaH: atthEna! pacchavajaaNaasi mam! raamila'a! Ajja chiraaidam khu thuE? (maathaH! pratyavajaanaasi maam! ramilaka! adya chiraayitham khalu thvayaa?)

Raamilaka: bhagavan! na vaSyOsmi!

(PraviSya vaidyaH)

Vaidya: GuLiaa aTThamayaa gaheedaa Osadham cha. Na jaaNE khaNE jeevissadi marissadi vaa tthi. udaam! udaam!
(gulikaa ashTamayaa gRheethaa aushadham cha. na jaanE kshaNE jeevishyathi marishyathi vaa ithi. udakamudakam!)

(Upagamya)

chETee: idam udaam. (idam udakam)

Vaidya: GuLiaam OghaTThaaami. Avihaa! Na khu am daTThaa! aavitthaa khu bhavE. (guLikaamaaghaTTayaami. apihaa! na khalviyam dashTaa! aavishTa khalu bhavEth.)

gaNikaa: moorkha vaidya! vRthhaavRddha! praaNinaamanthakamapi na jaaneeshE. kathamEnEyam sarpENa vyaapaadithEnathi vada.

vaidya: kim Ettha acchariam? (kimathraaScharyam?)

gaNikaa: Saasthramasthi?

vaidya: atthi pabhoodam viLa sattha sahassam atthi! (asthi prabhoothamapi. saardhasahasramapi)

gaNikaa: broohi broohi vaidyaSaasthram!

vaidya: SuNaadu hOdee (SRNOthu bhavathee)
vaathikaaH paitthikaaSchaiva Slai Slai . . . avihaa! Puttha'am puttha'am! (apihaa! pusthakam pusthakam!)

SaaNDilyaH: ahO! vEjjassa ahiruvadaa! EkkapadE visumaridO! HOdu mama vaassO Evva. idam puttha’am.

(ahO! vaidyasya abhiroopathaa! Eka padE vismRtha! bhavathu mama vayasya Eva. idam pusthakam.)

vaidya: SuNaadu hOdee (SRNOthu bhavathee:)

vaathikaaH paitthikaaSchaiva SlaishmikaaScha mahaavishaaH
threeNi sarpaa bhavanthyEthE chathurthhO naadhigamyathE |

gaNikaa: ayamapaSabdaH! "thrayaH sarpaa" ithi vakthavyam. threeNi napumsakam bhavathi.

vaidya: Avihaa! vaiyyaaaraNasappENa khaaidaa bhavE! (apihaa! VaiyaakaraNa sarpENa khaadithaa bhavEth!)

gaNikaa: kiyanthO vishavEgaaH?

vaidya: visavEgaa sadam. (visha vEgaaH Satham)

gaNikaa: na! na! saptha thE vishavEgaaH. thadyathhaa -

rOmaanjchO mukhaSOshaScha vaivarNyam chaiva vEpathhuH
hikkaa SvaasaScha sammOhaH sapthaithaa visha vikriyaaH

SapthavishavEgaanathikraantOSvibhyaamapi na SakyathE chikithsithum. athhavaa vakthavyamasthi chEd broohi.

vaidya: Na hu ahmaaNam visaO. NamO bhaavadeeE.gacchaami daava aham.

(na khalv asmaakam vishayaH. namO bhagavathyai. gachchhaami thaavadaham.)

(nishkraanthaH)

(praviSya yamapurushaH)

yamapurushaH: Esha bhOH !

garbhasravaiScha piTakajvarakarNarOgair
gulmaadhiSoolahRdayaakshiSirOrugaadyaiH
asminkshaNE bahuvidhaiH khalu vidravaiScha
kshipram kRthaa yamapuraabhimukhaaScha jeevaaH

yaavadahamapi bhagavathsandESamanuthishthaami.

(gaNikaamupagamya)

bhagavan! muchyathaam vRshalyaaSareeram.

gaNikaa: chhandathaH.

yamapurushaH: yathhaasyaa jeevavinimayam kRthvaa yaavadahamapi svakaaryamanuthishTaami.

(thathhaa kRtvaa nishkraanthaH)

parivraajakaH: SaaNDilyaH! SaaNDilyaH!

SaaNDilyaH: EsO khu bhaavO payyavatthidO. (Esha khalu bhagavaan paryavasthhithaH.)

gaNikaa: parahudiE! parahudiE! (parabhRthikE! parabhRthikE!)

chETee: Esaa ajjuaa sahaavENa mamthEnadi! (Eshaa ajjukaa svabhaavEna manthrayathE!)

maathaa: jaadE vasamdasENE! (jaathE vasanthasEnE!)

raamilaka: hantha prasannaa! priyE vasanthasEnE! ithaH!

(gaNikaa nishkraanthaa, raamilakaSchETee saparivaaraa maathaa cha)

SaaNDilyaH: bhaavam! kim Edam? (bhagavan! kimidam?)

parivraajakaH: mahathee khalu kathhaa. aavaasE kathayishyaami.

(DiSOvalOkya)

gathO divasaH. samprathi hi -

astham gathO hi dinakRdgaganaanthalambee
mooshaa mukhastha iva thaptha suvarNaraaSiH
yasya prabhaabhiranuranjjitha mEghavRndam

aalakshyathE dahanagarbhamivaantariksham

(nishkraanthau)

bhagavadajjukam samaaptham_